

Kindvriendelijke stapelbouwomgevingen

Onderzoeksverslag case Gent Watersportbaan

Jo Boonen – Marlies Marreel – Sven De Visscher
HO Gent

2019

Colofon

Dit onderzoeksrapport maakt deel uit van het PWO-project naar de Betekenisgeving, Leefbaarheid en Ontplooiingskansen van Kinderen en tieners in stapelbouwomgevingen (B.L.O.K.) dat werd uitgevoerd aan HOGENT. De multidisciplinaire onderzoeksploeg werd gevormd door de vakgroepen Sociaal Werk (Marlies Marreel, Sven De Visscher, Greet De Brauwere en Griet verschelden) en Architectonisch Ontwerp (Jo Boonen, Ruben Joye en Pieter Foré).

Met vragen of opmerkingen in verband met dit onderzoeksrapport kan je steeds contact opnemen met onderzoekers Jo Boonen (jo.boonen@hogent.be), Marlies Marreel (marlies.marreel@hogent.be) en coördinator Sven De Visscher (sven.devisscher@hogent.be).

Dank aan alle kinderen en ouders, Sociaal Regisseur Lien Baes, Straatwoordenaar VZW, Samenlevingsopbouw, alle wijkactoren uit het netwerk Samenleven, Welzijn en Gezondheid Watersportbaan, de conciërges Rudy en Peter, Buurtwerker Sabine Everaert, en alle anderen die meegeholpen hebben bij het verzamelen van informatie of het voeren van het onderzoek.

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd door middel van druk, fotokopieën, geautomatiseerde gegevensbestanden of op welke andere wijze ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de auteur.

Verwijzen naar deze publicatie kan aan de hand van volgende vermelding:

Boonen J., Marreel M. & De Visscher S. (2019). Onderzoeksverslag case Gent Watersportbaan, HOGENT, <http://blok.kids-gids.be>

Kindvriendelijke stapelbouwomgevingen

Onderzoeksverslag case Gent Watersportbaan

Jo Boonen – Marlies Marreel – Sven De Visscher
HO GENT

2019

Inleiding	6
Woonwijk Watersportbaan	8
Onderzoeksmethoden	12
2.1 Wijkanalyse i.f.v. onderwijsactiviteiten	12
2.2 Tentoonstelling	13
2.3 Actiegericht ontwerpend onderzoek met kinderen	14
Onderzoeksresultaten	16
3.1 Gebrek aan activiteit in de buurt	17
3.1.1 Speelruimte in de wijk	22
3.1.2 Gebrek aan overdekte speel- en ontmoetingsruimtes	24
3.1.3 Onduidelijkheid over toegestaan gebruik	26
3.1.4 Parkings	27
3.2 Fysieke en mentale barrières	30
3.2.1 De tweesplitsing in de wijk	30
3.2.2 De wegen als barrières	33
3.3 Voorzieningen in (de buurt van) de wijk	36
3.3.1 Belang van de Blaarmeersen als nabije voorziening	39
3.3.2 Gemis aan voorzieningen (die er vroeger wel waren)	41
3.3.3 Nabijheid van andere voorzieningen	43
3.3.4 Bewustzijn en toe-eigening van voorzieningen in de wijk	45
3.3.5 Verbinding wijk <-> stad	47
3.4 Ontmoeting in de wijk	50
3.4.1 Gebrek aan (in)formele ontmoetingsplekken of -momenten	52
3.4.2 Het belang van de inkom van de gebouwen	54
3.4.3 Moeilijkheid om mensen te bereiken / communicatie	56
3.5 Overlastproblematieken	57
3.5.1 Afvalproblematiek	57
3.5.2 Drugsproblematiek	60
3.5.3 Geluidsoverlast	62
3.5.4 Huisdieren	63
3.5.5 Plaatsgebonden onveiligheidsgevoel	65
3.5.6 Sociale problematieken in de wijk	66

3.6 Tussen privaat en publiek	69
3.6.1 <i>De private woningen</i>	69
3.6.2 <i>De semi-private binnenruimtes</i>	70
3.6.3 <i>De publieke buitenruimte</i>	73
3.6.4 <i>De grootsheid en uniformiteit van de ruimte</i>	75
3.7 Schoonheid, groen, water en rust in de wijk	79
3.7.1 <i>Het relatieve belang van het water in de wijk</i>	79
3.7.2 <i>De betekenis van groen in de wijk</i>	82

Naar concepten voor interventie **85**

4.1 Overzicht en aanpak	85
4.2 Formuleren van thema's en subthema's	87
4.2.1 <i>Eigenheid / Toe-eigening</i>	87
4.2.2 <i>Interactie / communicatie</i>	88
4.2.3 <i>Veiligheid</i>	89
4.2.4 <i>Verbinding (naar stad en omgeving)</i>	91
4.2.5 <i>Programma</i>	91
4.3 Uitwerking concepten voor interventie	94
4.3.1 <i>Gelaagdheid van ontmoetingsruimtes</i>	94
4.3.2 <i>Verhouding gebouw ten opzichte van de publieke ruimte</i>	98
4.3.3 <i>Diversiteit, aanpasbaarheid en bruikbaarheid van buitenruimtes + verbinding aan en link met bestaande voorzieningen</i>	101
4.3.4 <i>Het belang van sleutelfiguren en vertrouwensfiguren in de buurt</i>	104
4.3.5 <i>Fiets-as en koppeling aan voorzieningen</i>	107
4.3.6 <i>Fiets-as en koppeling aan voorzieningen</i>	110
4.3.7 <i>Links met nabije voorzieningen</i>	112

Een groeiende groep kinderen en tieners (15% van de -18-jarigen in 2011¹) groeit op in één of andere vorm van stapel-bouw (elke woonvorm waarbij er twee of meer wooneenheden verticaal op elkaar gestapeld zijn). Deze realiteit vormde het vertrekpunt van het B.L.O.K-project, waarbij de Betekenisgeving, Leefbaarheid en Ontplooiingskansen van dit type woonomgeving onderzocht werden met Kinderen en tieners zelf. De woonomgeving bepaalt immers mee welke kansen en ondersteuning die kinderen en tieners al dan niet krijgen tijdens hun opgroeien.

Ruimtelijke verdichting

In een Vlaanderen dat sterk versnipperd is, en waarbij deze versnippering hoge maatschappelijke kosten tot gevolg heeft, wordt er steeds meer een beleid van centralisatie en densificatie naar voren geschoven als een potentie en noodzaak. Binnen deze beweging naar dichter wonen wordt ook stapelbouw gezien als een mogelijke oplossing. Niet enkel in steden, maar ook in meer rurale gemeenten begint stapelbouw zijn plaats te vinden. We kunnen dus verwachten dat in de nabije toekomst de groep kinderen en tieners die opgroeien in stapelbouw nog zal groeien.

Kinderen en tieners als medeburgers

Een 'kindvriendelijke' omgeving wordt vaak nagestreefd vanuit het idee dat kinderen een aparte, kwetsbare groep zijn, met aparte noden en wensen, en dat ze dus aparte ruimtes nodig hebben die hieraan beantwoorden. Dit beeld houdt weinig rekening met enerzijds de diversiteit binnen de groep kinderen en anderzijds de gelijkenissen tussen kinderen en andere (leeftijds)groepen m.b.t. het wonen. Binnen het onderzoek verlaten we deze categoriale benadering en zien we kinderen en tieners als medeburgers. Ook zij zijn gebruikers en vormgevers van de ruimte en moeten dus betrokken worden bij processen over die ruimte. De focus verschuift hierdoor van de verschillende noden van verschillende bevolkingsgroepen naar de ruimte en de kwaliteit ervan als gedeeld goed.

Doelstellingen en onderzoeksvragen

Vanuit de twee voorgaande transitieën blijkt het belang van een focus op ruimtelijke kwaliteit voor kinderen en tieners in stapelbouw. Hoe geven zij betekenis aan hun woonomgeving, welke kansen krijgen zij hierbinnen, vinden ze deze leefbaar? In vier verschillende cases gingen we aan de slag met belevingsonderzoek en ontwerpend onderzoek: Gent Watersportbaan, Antwerpen Europark, Wondelgem Lange Velden en diverse stapelbouwwomgevingen in regio Meetjesland. Samen met kinderen en tieners onderzochten we de sociale en ruimtelijke context van hun woonomgeving en kwamen we tot aanbevelingen voor sociale en ruimtelijke professionals actief in stapelbouwwomgevingen. Zo trachten we de kwaliteit van huidige stapelbouwwomgevingen te verhogen en de kwaliteit van toekomstige stapelbouwwomgevingen te verzekeren.

Case Watersportbaan

Dit verslag licht de onderzoekscase Watersportbaan binnen het BLOK onderzoek toe. Het bevat opeenvolgend (1) een korte beschrijving van de site, (2) een overzicht van de doorlopen onderzoeksactiviteiten, (3) een gebiedsanalyse op basis van de verzamelde onderzoeksgegevens en (4) een aanzet tot conceptuele ontwerpideeën ter inspiratie voor verder gebruik door stadsdiensten, ontwerp bureaus en huisvestingsmaatschappijen.

¹Bron: Census 2011 verkregen via Statbel

1 Woonwijk Watersportbaan

De woonwijk Watersportbaan werd gebouwd tussen 1959 en 1965 na het wereldkampioenschap roeien dat in 1955 plaatsvond in Gent, waarvoor ook de regattabaan werd gegraven waaraan de wijk zijn naam te danken heeft. De wijk bevindt zich in de Neermeersen, ten zuidwesten van het Gentse stadscentrum, en werd gebouwd in opgehoogd meersengebied, onder andere met grond uit de Watersportbaan zelf. Het gaat om een in hoofdzaak modernistische hoogbouwwijk met grotendeels sociale huurwoningen (met uitzondering van de individuele woningen 'aan de bocht' en enkele lagere appartementen die nu in het vroegere winkelcentrum zitten). De 11 woontorens zijn in eigendom van vier verschillende sociale huisvestingsmaatschappijen (Gentse Haard, Volkshaard, WoninGent en ABC) en zijn van diverse hoogtes (8 tot 20 verdiepingen) en verschillende indeling, als gevolg van verschillende ideeën over correcte huisvesting binnen de eens verzuilde huisvestingsmaatschappijen. De appartementsgebouwen bevinden zich aan de Jubileumlaan, Nekkersberglaan, Neermeerskaai, Europalaan en Belvédèreweg, staan in een groene parkomgeving en worden omrand door langs de ene kant de Leie en langs de andere kant de Europalaan en Verenigde-Natieslaan. Deze lanen, die samenkomen in een rondpunt en de Europabrug, delen de wijk als het ware in twee.

Fig. 1: Gebied Neermeersen vóór de bouw van de woonwijk en de aanleg van de watersportbaan (bron: beeldbank stad Gent)

Sinds de bouw hebben de woningen diverse vernieuwingen gekend, waaronder een aanpak van de oorspronkelijk zeer brute, betonnen gevels. Toch hebben de gebouwen en publieke voorzieningen in de wijk, als gevolg van relatief weinig investering en renovatie doorheen de jaren, aan kwaliteit ingeboet. Bij de effectieve bouw van de wijk werden reeds bepaalde investeringen achterwege gelaten (zoals een voetbalstadion en een overdekt sportcentrum), en van de voorzieningen die wel uitgevoerd zijn (zoals het winkelcentrum en bepaalde voorzieningen

²Bron: cijfers van GentInCijfers (<http://gent.buurtmonitor.be/>, 2017)

in de plinten van gebouwen) zijn er ondertussen ook een deel verdwenen of vervangen door woningen. Momenteel vind je er enkel nog een wasserette, apotheker, nachtwinkel, wijkgezondheidscentrum, broodautomaat, bibliotheek en lagere school. Ten noorden van de woonwijk bevinden zich echter wel meerdere voorzieningen waaronder een supermarkt. Er is een busverbinding die de wijk met het centrum van Gent verbindt.

In de statistische sector Neermeersen (die overigens meer woningen omvat dan enkel de woontorens van de Watersportbaan, maar waar deze woontorens wel het algemene profiel van bepalen) wonen 2.508 mensen. Uit de cijfers die we van de verschillende huisvestingsmaatschappijen kregen in 2017 bleek dat er 388 kinderen en tieners van 18 jaar of jonger in de wijk wonen. Sinds de opening in de jaren '60 veranderde het inwonersprofiel drastisch. Vandaag zien we enerzijds een grote hoeveelheid oudere, Vlaamse inwoners en anderzijds een grote hoeveelheid jongere gezinnen met een migratieachtergrond. Er is een hoog percentage alleenstaanden (60,9%) en een hoog percentage éénoudergezinnen (12,1%). De bevolkingsdichtheid ligt een stuk hoger dan het Gentse gemiddelde met 3.806 inw/km², en dit met een lage bebouwingsgraad van 12,9%. Hierdoor blijft er dus veel open (groene) ruimte aanwezig in de wijk. De wijk wordt economisch gekenmerkt door een laag belastbaar inkomen van €14.824 en een hoge werkloosheidsgraad (12% tussen 18-64 jaar) en inactiviteitsgraad (33% tussen 18-64 jaar)². (Cijfers van <https://gent.buurtmonitor.be/> - 2017)

Fig. 2: Luchtfoto met aanduiding van de locatie waar de focus van het onderzoek ligt (witte omlijn)

Van de verzamelde informatie heeft het grootste deel betrekking op de zone rond de gebouwen Borluut, Rozenhof en Dennenhof (in wit omlijnd op bovenstaande afbeelding). We werkten hiervoor onder andere samen met Samenlevingsopbouw, VZW Straatwoordenaar en De Kring, die voornamelijk werkzaam zijn in de westelijke zone van de wijk. Verder worden er ook uitspraken gedaan over de zone met speelterreinen aan de overkant van de. Aangezien het rondpunt tussen Europalaan en Verenigde Natieslaan de wijk (fysiek en mentaal) in tweeën deelt, werd over het oostelijke deel ook minder informatie verzameld. De woontorens aan de Charles Andrieslaan (de oudste torens meegenomen in het ontwikkelingsproject, gebouwd nog vóór de opening van de Watersportbaan in 1955) werden niet meegenomen in het onderzoek.

De keuze voor de wijk werd gemaakt omwille van de modernistische typologie, die over heel Vlaanderen en zelfs Europa terug te vinden is, en het grote aantal kinderen. Ook werd er een goede link gevonden met lokale (stads)diensten wat hielp bij het verzamelen van informatie. Daarnaast speelden ook logistieke overwegingen een belangrijke rol: de Gentse wijk is eenvoudig bereikbaar vanuit de HOGENT om met groepen studenten analyserend en ontwerpend aan de slag te gaan.

2 Onderzoeksmethoden

Het traject dat vanuit het onderzoek werd gelopen in de wijk Watersportbaan kan opgedeeld worden in drie delen. Er werd gestart met een verkennende, uitgebreide (1) **wijkanalyse** die vervolgens gebruikt werd tijdens de **onderwijsactiviteiten** die we opzetten met onze studenten Sociaal Werk (hierna afgekort als SW) en Landschaps- en Tuinarchitectuur (hierna afgekort als LTA). Een tweede stap bestond uit de organisatie van een tussentijdse (2) **tentoonstelling** waarin we de eerste onderzoeksresultaten presenteerden en daarmee het format van een tentoonstelling uittesten. De tentoonstelling ging door in buurtwerking De Kring en bevatte enkele studentenwerken van het onderwijsluik. Omdat we het gevoel hadden dat de er op de Watersportbaan veel te gebeuren stond besloten we om na deze proeftentoonstelling nog een aantal bijkomende onderzoeksactiviteiten op te zetten onder de noemer van het (3) **actiegericht ontwerpend onderzoek**. In wat volgt worden elk van deze drie onderdelen en de daarbinnen genomen stappen uitgebreider toegelicht.

2.1 Wijkanalyse i.f.v. onderwijsactiviteiten

Het onderzoekstraject op de Watersportbaan werd gestart met een uitgebreide, verkennende wijkanalyse die in hoofdzaak gebruikt zou worden door onze studenten tijdens de **onderwijsactiviteiten**. Deze analyse omvatte onder andere een demografische analyse via GentInCijfers, een archiefonderzoek naar plannen in de Zwarte Doos, een foto-analyse en observaties door eigen aanwezigheid, een schaduwstudie, een korte geschiedkundige analyse van de wijk, studie van bronnenmateriaal zoals eerder onderzoek en de neerslag van wijkdebatten, ... Tot slot voerden we nog enkele korte, doch zeer waardevolle, gesprekken (of e-mailuitwisselingen) met uiteenlopende wijkactoren uit de omgeving. Al deze informatie werd gebundeld in een educatief basispakket dat ter beschikking werd gesteld van de studenten in het begin van hun ontwerpopdracht. Heel wat informatie uit dit basispakket kreeg ook een plaats binnen dit onderzoeksrapport.

Een belangrijke pijler binnen het project is de link die gezocht wordt tussen het multidisciplinair onderzoek enerzijds en de onderwijsactiviteiten aan de HOGENT anderzijds. Met het oog op een intensievere samenwerking tussen beide opleidingen werd in academiejaar 2017-2018 een sociaal-ruimtelijke ontwerpopdracht opgezet waarbij studenten van de bacheloropleidingen Sociaal Werk (modeltraject 2 en 3) en Landschaps- en Tuinarchitectuur (modeltraject 2) samen aan de slag gingen. Het eerste deel van de oefening – de analysefase – vond plaats tussen oktober 2017 en januari 2018.

Studenten LTA en SW kregen de opdracht om samen een interpretatie te maken van de wijk om vervolgens tot concrete ideeën voor sociale en ruimtelijke ingrepen te komen die de kwaliteit van de ruimte zouden verhogen. De focus lag hierbij op enerzijds de gedeelde buiten- en binnenruimtes en anderzijds een verhoogde aandacht voor de doelgroep van kinderen en tieners. Doordat in deze opdracht de sociale en fysiek-ruimtelijke aspecten van de woonomgeving met elkaar verweven waren, werden de studenten geconfronteerd met de complexiteit die de ruimte inhoudt en de noodzaak tot multi- en interdisciplinair samenwerken. Het was erg interessant om te kunnen observeren hoe door de studenten met deze complexiteit werd omgegaan en welke rollen vanuit de verschillende disciplines doorheen de samenwerking werden opgenomen. Na de analysefase volgde de ontwerpfase, waarbij een 60-tal nieuwe ontwerpen werden gemaakt met daarin voorstellen ter verbetering van de buitenomgeving van de woontorens. Een derde fase werd opgestart tijdens een projectweek in maart 2018. Daarbij gingen een aantal studenten LTA een dialoog aan over hun ontwerpvoorstellen met een aantal bewoners (kinderen en ouders) uit de wijk, waarbij zij werden bijgestaan door een tweede groep studenten SW. Tijdens een

herwerkingsopdracht kozen enkele studenten LTA er daarna nog voor om deze nieuwe input en feedback te gebruiken om een herwerking te maken van hun initiële ontwerp. Een greep uit de studentenwerken werd getoond tijdens de tentoonstelling die door het onderzoeksteam werd georganiseerd op de Watersportbaan (zie verder), waar zij opnieuw het onderwerp waren van discussies met bewoners en professionals uit of betrokken op de wijk.

Aanvullend op deze oefening werd in de zomer van 2018 vanuit het onderzoeksteam een bijdrage geleverd aan de ELASA-summerschool (European Landscape Architecture Students Association) die in het teken stond van 'grenzen'. In de vorm van een tweedaagse workshop werd opnieuw door studenten op en rond de Watersportbaan gewerkt. De Kring, de locatie waar eerder al de tentoonstelling doorging, vormde daarvoor opnieuw de uitvalsbasis.

Fig. 3: foto genomen tijdens de eerste projectweek, tijdens het startmoment van de multidisciplinaire studentenopdracht in Loods 25 (locatie lokale sportvereniging)

2.2 Tentoonstelling

Van 22 mei tot 25 juni 2018 organiseerden we in De Kring, de locatie van een parochiale en buurthuiswerking op de Watersportbaan, een tentoonstelling waarop we de eerste onderzoeksresultaten presenteerden. Gekoppeld aan de expo werd er een activiteitenagenda uitgebouwd gericht op verschillende groepen professionals. Tijdens deze momenten werden er, met input vanuit het onderzoek, discussies gevoerd over de wijk en mogelijke ingrepen met onder andere het team Sociale Regie, het Wijkactieteam en een workshop met verscheidene stadsdiensten betrokken op de wijk. Ook enkele bewoners kwamen een kijkje nemen, waardoor we opnieuw enkele korte gesprekken met hen konden voeren.

Fig. 4: Foto van de workshop met stedelijke diensten, één van de activiteiten die plaatsvond tijdens de tentoonstellingsperiode in De Kring

2.3 Actiegericht ontwerpend onderzoek met kinderen uit de wijk

De derde reeks aan onderzoeksactiviteiten die in de wijk werden opgezet, vielen onder de noemer van het actiegericht **ontwerpend onderzoek**. Bedoeling van het ontwerpend onderzoek was om, door conceptuele acties en ontwerpideeën te formuleren, mogelijke toekomstscenario's voor de wijk te gaan verbeelden. Er werd een denkproces opgestart waarin we **samen met bewoners en lokale professionals** op zoek gingen naar mogelijke interventies die het wonen en samenleven in de wijk ten goede zouden kunnen komen. Naast fysiek-ruimtelijke ingrepen werd ook voldoende aandacht besteed aan meer sociale of programmatorische interventies.

Die interventies werden geënt op reële bezorgdheden, wensen en noden van bewoners, en dan specifiek kinderen en tieners. De **actiegerichtheid** van het onderzoekswerk in deze case komt vooral tot uiting in de manier waarop getracht is de kennis enerzijds in nauwe samenwerking met lokale wijkwerkers te construeren en anderzijds de verkregen inzichten zodanig te communiceren opdat deze rechtstreeks bruikbaar was voor praktijkwerkers, in het bijzonder met het oog op enkele concrete opportuniteiten die zich voor de wijk aandienen.

Concreet vond het merendeel van het onderzoekswerk plaats tijdens een activiteitenweek in november 2018, waarin we drie verschillende activiteiten organiseerden. Doelstelling van deze activiteiten was om inzicht te krijgen in de manier waarop kinderen en tieners de wijk beleven, welke kansen zij er zien en missen om van daaruit met hen na te denken over mogelijke ingrepen die de ruimte zouden verbeteren. De activiteiten werden dan ook als volgt stapsgewijs

opgebouwd: (1) voor de eerste stap werden een maquette van de wijk en stellingenspel ontwikkeld om een zicht te krijgen op de kwaliteiten en tekorten van de wijk om vervolgens (2) de kwalitatieve of te verbeteren plekken in de wijk te situeren en in een laatste fase (3) tijdens een bouwactiviteit effectieve ingrepen te verbeelden. Die laatste activiteit bleek erg succesvol, waardoor we in de daaropvolgende week een tweede bouwdag planden. Als locatie voor deze onderzoeksactiviteiten werd opnieuw gekozen voor de site van De Kring, de plek waar rond enkele veranderingen in de toekomst gepland zijn. Hoewel vooraf drie werkmomenten waren gepland, werd in de praktijk al snel gekozen om gedurende elke dag die week aanwezig te zijn op de site om meer kinderen op een laagdrempelige manier te kunnen bereiken. De gesprekken met kinderen, tieners en enkele passerende ouders en ouderen, werden geregistreerd via audio-opnames en notities. In totaal voerden we 20 gesprekken met kinderen en tieners (voornamelijk tussen 8 en 15 jaar) die varieerden in duur en intensiteit.

Deze informatie werd, samen met informatie uit de andere onderzoeksactiviteiten, gebruikt om over te gaan tot het formuleren van prioritaire thema's waarmee aan de slag gegaan werd om conceptuele ontwerpideeën te formuleren. Deze zijn terug te vinden in het vierde deel van dit rapport. Over deze ideeën werd opnieuw in dialoog gegaan met de wijkactoren tijdens een inspiratiedag gekoppeld aan de eindtentoonstelling van het onderzoek (mei-juni 2019). De output van het onderzoek kon op die manier als input gebruikt worden voor verscheidene initiatieven die momenteel worden genomen in de wijk. Enkele voorbeelden zijn het experiment met een 'leefplein' (naar analogie met de leefstraten) vanuit Dienst Ontmoeten & Verbinden, de plannen rond een nieuw wijkhuis vanuit Sociale Regie, de verhuis van het Wijkgezondheidscentrum en de vernieuwing van enkele appartementsgebouwen.

Fig. 5: De flyer die werd verspreid om de georganiseerde activiteiten aan te kondigen en te promoten

3 Onderzoeksresultaten

Aan de hand van de verschillende onderzoeksmethoden die werden uiteengezet in het vorige hoofdstuk werd een grote hoeveelheid informatie over het gebruik, de beleving en de waardering van de wijk verzameld. De gesprekken met kinderen en tieners uit de wijk werden, gezien ons onderzoeksoptzet, gezien als de voornaamste databron. In wat volgt worden, aan de hand van onderstaande thema's, de voornaamste bevindingen toegelicht. Binnen dit volgende hoofdstuk wordt er verwezen naar de verschillende databronnen aan de hand van volgende kleurcode:

Gesprekken met bewoners	Selectie van citaten uit gesprekken met bewoners, vooral kinderen en tieners
Ontwerpoefening met studenten LTA en SW	Bevindingen en beeldmateriaal uit studentenwerken gekoppeld aan feedback van bewoners
Verslagen van gesprekken met lokale actoren en organisaties	Fragmenten of citaten uit verslagen van vergaderingen en interviews met lokale actoren, diensten en organisaties

De rapportage van de onderzoeksresultaten is opgebouwd volgens de verschillende thema's die tijdens de analyse van het datamateriaal herhaaldelijk naar boven kwamen. Deze thema's werden telkens gekoppeld aan één of meerdere bouwstenen van ruimtelijke kwaliteit³. Elk thema is een clustering van meer specifieke subthema's die onderbouwd worden met materiaal uit de verschillende databronnen. Binnen dit hoofdstuk wordt er regelmatig verwezen naar observatieschetsen, die op het einde van het relevante hoofdstuk samen gebundeld zijn.

Overzicht resultaten (met verwijzing naar meest relevante bouwblokken):

- 3.1** Gebrek aan activiteit in de buurt (vitaliteit / schaal)
- 3.2** De tweesplitsing in de wijk / fysieke en mentale barrières (veiligheid / toegankelijkheid)
- 3.3** Voorzieningen in (de buurt van) de wijk (voorzieningen)
- 3.4** Ontmoeting in de wijk (ontmoeting en conflict / betekenisvolle personen)
- 3.5** Overlastproblematiek (veiligheid)
- 3.6** Onderhoud, bruikbaarheid en beheer van de private en publieke ruimte (eigenaarschap / eigenheid)
- 3.7** Schoonheid, groen, water en rust in de wijk (eigenheid)

³Samen met kinderen en tieners onderzochten we verschillende sociale en ruimtelijke contexten van stapelbouw. Door met hen in gesprek te gaan over de aspecten die voor hen de ruimte meer of minder betekenisvol, leefbaar en kansrijk maakten, kwamen we tot een aantal thema's die voor hen van belang zijn. Het resultaat van deze zoektocht zijn 10 thema's of bouwblokken waarop je kan gaan inzetten om te werken aan de ruimtelijke kwaliteit in stapelbouwomgevingen vanuit het perspectief van kinderen en tieners. De bouwblokken vormen een knooppunt tussen de bestaande ruimtelijke situatie en de gewenste ruimtelijke situatie. Ze zijn enerzijds bruikbaar om de bestaande ruimte te analyseren of beoordelen op zijn huidige kwaliteit voor kinderen en tieners. Anderzijds kunnen zowel sociale als ruimtelijke professionals in dit soort omgevingen de bouwblokken ook gebruiken om specifieke interventies of ingrepen te formuleren gericht op een betere ruimtelijke kwaliteit. Meer uitgebreide informatie over de bouwblokken kan je vinden via <http://blok.kids-gids.be>.

3.1 Gebrek aan activiteit in de buurt

Een algemeen terugkerende opmerking van zowel kinderen, lokale organisaties als stedelijke diensten is het **ondermaats gebruik** van de buitenruimtes in de omgeving. De oorzaak van dit (soms) verlaten karakter van de publieke ruimte wordt vooral gelegd bij een **gebrek aan voorzieningen**. Bij verschillende wandelingen doorheen de omgeving merkten we slechts weinig activiteit op in de groenzones, met uitzondering van de inkom van de gebouwen, waar er regelmatig passage was van toekomende en vertrekkende mensen. Ook in de formele speel- en sportruimtes zien we geregeld activiteit, vooral jongeren, of kinderen met hun ouders. Het grootste deel van de ruimte (voornamelijk gazonvelden) lijkt echter weinig gebruikt te worden. Door dit gebrek aan activiteit of mogelijkheid hiertoe, zijn bewoners sterk aangewezen op nabije voorzieningen zoals de Blaarmeersen.

Fig. 6: De groene ruimte tussen de Belvédère, Elektra en Borluut bestaat voornamelijk uit grote, lege grasvlaktes die niet voor iedereen even uitnodigend werken om een activiteit op te doen

“Altijd als ik er passeer, is het leeg.”

“Ik zou graag samenkomen in De Kring als er meer activiteiten zouden zijn”.

- Ouderen over de Kring tijdens een gesprek in het Open Huis

“Er zijn geen speelplaatsen. Weinig plaats om te zitten. Geen schommel. De Blaarmeersen is wel vlakbij.”

- Uit gesprekken tijdens het buurtontbijt

Het organiseren van activiteiten en het opladen van de publieke ruimte in de wijk zou kunnen bijdragen tot **ontmoeting en sociale contacten** tussen bewoners doordat het mensen een reden geeft om deel te nemen aan het publieke leven. Ook kinderen zien nog veel mogelijkheden tot verbetering van de buitenruimte, vooral in het aanbod van specifieke activiteiten of voorzieningen in de buurt. Zo spraken we met een aantal jonge tienermeisjes die mogelijkheden zagen in een plek met hangmatten, een zwembad, of een 'mosaïcput'.

Veel studenten proberen de bruikbaarheid van het gebied te verhogen door nieuwe activiteiten en gebruiken toe te voegen (bv. een strand aan watersportbaan, nieuwe speelterreinen, meer ontmoetingsruimtes, ...)

Ja dat er ook, ik wil dat er een pleintje is waar dat we kunnen spelen en ook waar we veel sport kunnen doen, zoals bij de Watersportbaan. We wonen hier nu en we kunnen ook veel sporten. Een toertje rond de Watersportbaan lopen bijvoorbeeld hé.

- Meisje 8 jaar

Naast het gebrek aan activiteiten en voorzieningen wordt in verschillende gesprekken ook aangegeven dat de gebrekkige levendigheid te maken heeft met de afstemming tussen zichten uit de blokken en de inrichting van de publieke ruimte. Hierdoor zijn bepaalde delen van de publieke ruimte niet zichtbaar vanuit het appartement, en is controle dus ook niet mogelijk. Daarnaast is er ook de afwezigheid van bijvoorbeeld sleutelfiguren zoals jeugdwerkers en -organisaties, waardoor formele activiteiten voor kinderen en tieners schaars zijn. Er wordt gesproken van een algemeen gebrek aan programma voor de jeugd. Over het algemeen is de ruimte weinig aanpasbaar en toeëigenbaar omwille van zijn publieke statuut en soms te grote schaal. Kortom: een gebrek aan (aangepaste) activiteiten is niet de enige reden die aan de basis ligt van de gebrekkige levendigheid en ondermaats gebruik van de publieke ruimte.

De dames zouden graag een schommel hebben in de buurt. Ze sporten graag langs de Watersportbaan, één van hen loopt graag. Ze hebben elkaar leren kennen via de school van hun kinderen: Ter Leie. Ze wonen in Rozenhof, Anseele en Elektra. Ze zouden graag meer sportvoorzieningen zien in de buurt, en dan specifiek Taekwondo. De voorzieningen zijn nu te ver weg. Ze barbecueën en picknicken graag naast de Blaarmeersen. Ze verplaatsen zich vaak met de bus of te voet en zijn tevreden over het openbaar vervoer. De kinderen spelen samen in de speeltuin, in de zomer spelen veel kindjes buiten. Er ligt wel soms kapot glas, en dat is gevaarlijk voor de kinderen.

- 3 moeders uit de wijk (uit verslag van het Buurtontbijt)

Hoewel de ruimte door velen als niet levendig of weinig bruikbaar beschouwd wordt, zien enkele meisjes wel de positieve kanten en potenties die de ruimte in de woonwijk inhoudt: de vele en grote ruimte biedt mogelijkheden tot verschillende activiteiten en de vegetatie maakt bepaalde vormen van spel mogelijk.

Dus hier is ons kamp. Het is echt cool: je kan hier rondspelen, er zijn, er is heel veel groen. Wanneer je het druk hebt, of gewoon rond wilt lopen, da's de perfecte plaats. Je kan in bomen klimmen, je kan voetballen, je kan veel dingen doen en als je iets wilt bouwen kan dat want er is genoeg plaats hier.

- Groepswandeling met meisjes

Enkele studenten voorzien specifieke zones voor gebruik gericht op bewoners van een blok (met tuintjes, bankjes, zitruimtes, ...) Ze doen dit vanuit het idee dat de overgang tussen volledige private ruimte en publieke ruimte te abrupt is, en omdat er in de huidige situatie geen private buitenruimte voorzien is.

Tijdens onze onderzoeksactiviteiten met de kinderen (november 2018) lieten we hen zelf bepalen wat we zouden bouwen. Verschillende kinderen stelden voor om een boomhut te bouwen met een afdak. Eén meisje stelde voor om een hangmat te bouwen als een 'hangplek'. Later ging het bouwen van de boomhut al snel over in een spel waarbij er twee tipi's gebouwd werden, om ter mooist. De activiteit van het bouwen leek door alle kinderen geapprecieerd te worden. We vroegen ze of ze al ooit op deze manier een kamp gebouwd hadden, maar dit leek niet het geval te zijn. Het bleek dat er mogelijks een nood bestaat aan **overdekte buitenruimtes** die ook bruikbaar zijn als het weer wat minder is, en **meer geborgen 'eigen' plekjes of hangplekjes** in de buitenruimte die meer toegeëigend kunnen worden en ook divers zijn in schaal (zo zou het goed zijn mochten er grote pleinen zijn voor bv. voetbal, maar ook kleinere geborgen plekjes om alleen of met paar vrienden aanwezig te zijn).

De kinderen die meebouwden aan de verschillende constructies bleken zeer enthousiast over onze aanwezigheid en vroegen regelmatig wanneer we terug zouden komen zodat we verder konden spelen en bouwen. Het bouwen van dingen met bamboe vonden alle kinderen heel leuk om doen. We geloven dat het enthousiasme over het bouwen vooral toont dat er een behoefte bestaat aan **groepsactiviteiten**, en dat de aanwezigheid van dit soort activiteiten in de nabije omgeving als een kwaliteit gezien wordt. Ook het gegeven dat iemand deze activiteiten in handen nam en leidde, leek goed te werken.

"De SHM engageert zich ertoe om zowel de kinderen als de jongeren tijdens de schoolvakanties toe te leiden naar bijvoorbeeld initiatieven zoals de Pretkamjonet, Speelse Wijken of laagdrempelige sportactiviteiten."

- Uit een uitwisseling met een sociale huisvestingsmaatschappij

Er komt een trajectbegeleider (1 op 1 toeleiding) sport voor kinderen en tieners. Deze zal kinderen en tieners toeleiden naar bestaande organisaties. Dit gebeurt via VZW Sportaround. Opmerking hierover: de lokale bewoners zijn niet echt happig op georganiseerde sport of recreatieactiviteiten, dit is iets wat ze niet kennen. Daarnaast is dit ook vaak te duur en dus onbetaalbaar voor velen.

- Uit een verslag genomen tijdens een overleg met stadsdiensten

Evenementen zoals kermissen, rommelmarkten of circussen worden als een **kwaliteit** gezien, als deze ook bereikbaar en betaalbaar zijn voor de bewoners zelf. Eén bewoner vertelde wel dat er soms wat geluidsoverlast bestaat vanuit bv. een kermis, en dat ze de wijk net apprecieert omwille van de rust die er heerst.

Er worden op het parkeerplein aan de watersportbaan soms rommelmarkten, concerten, circussen of kermissen georganiseerd. Volgens de mensen is het grote parkeerplein is een goede plaats voor dergelijke activiteiten. De graszone langs de parking is een plaats waar boten parkeren om bv. kajaks in het water te laten. Dat is dus geen goede locatie voor een buurthuis, want daar is het altijd heel druk.

- Uit een verslag genomen tijdens het buurtontbijt

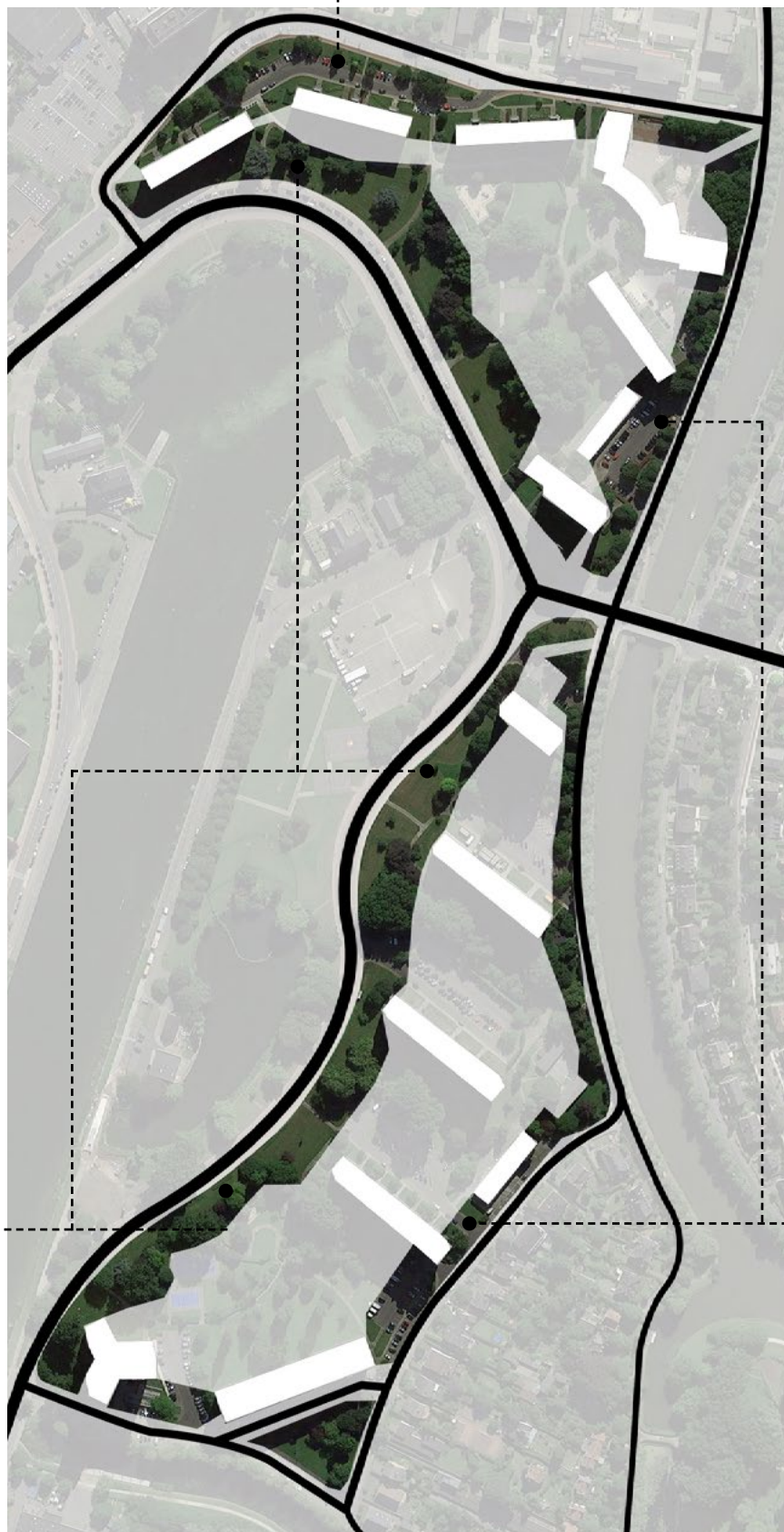
Observatieschets 1: 'Gezicht' van de wijk

Zone aan Europalaan en Verenigde Natieslaan:

- Buffer van gemiddeld 25m breed
- Bestaat uit gemaaid gazon met 13 kleine bloemenperkjes verspreid over gehele lengte van de wijk
- Alle speel-, en sportterreinen zitten verstopt achter bosjes
- Amper zichtbare activiteit vanaf weg, ruimte wordt amper gebruikt
- Drukke weg, veel autoverkeer + lopers en fietsers langs Watersportbaan

Zone aan Jubileumlaan:

- Zicht op parking en inkom van gebouwen
- Meer levendigheid door aanwezigheid inkom
- Doorzichten naar park tussen gebouwen

Zone aan Neermeerskaai en Nekkerbergslaan:

- Langsaf Leie (door bewoners beschreven als mooi en rustig water)
- Zicht op plaatsen gefilterd door vegetatie
- Af en toe zicht op inkom gebouwen en parkings: dit zijn plaatsen waar meer te zien is
- Aanwezigheid van lagere gebouwen (ook een winkeltje, school, wasserette)
- Trager verkeer, minder auto's, dit is een meer recreatieve route

3.1.1 Speelruimte in de wijk

In de wijk zijn enkele **formele speelruimtes** voorzien (zandbakken, glijbaan, volleybalvelden, basketvelden, voetbalgoaltjes). Deze worden vooral gebruikt door (1) jongere kinderen onder **begeleiding van hun ouders** en (2) jongeren die **zonder toezicht** mogen spelen. De speelterreinen zijn, omwille van hun ligging, voor een grote groep kinderen echter **niet goed bereikbaar**. Dit heeft voor een groot deel te maken met de mogelijkheden tot **toezicht** vanuit de appartementen. Aangezien de speelterreinen zich op een behoorlijke **afstand** van de appartementsgebouwen bevinden, is er minder visuele controle mogelijk, wat een negatieve invloed heeft op de veiligheidsgevoelens van zowel ouders als kinderen. Ook auditief contact (het kunnen naar binnen roepen van hun kinderen) speelt hierbij een belangrijke rol.

Voor een deel van de appartementen wordt de grootste zone van de publieke ruimte die zichtbaar is vanuit het appartement ingenomen door **parkings**, waardoor deze minder bruikbaar zijn als speel- of sportterreinen (omwille van mogelijk conflict met auto's).

M: Ik mag wel naar dat pleintje gaan soms en hierachter, maar ik mag niet zo naar dat parkje daar gaan. Daar mag ik niet naartoe en ook hier achter de blok. Dan zeg ik tegen mijn vrienden: kunnen jullie het snel doen, want ik mag hier niet komen.

I: Dus eigenlijk moet jouw mama jou kunnen zien?

M: Ja.

[...]

I: Maar waarom mag je dan niet naar hier komen van jouw mama? Is het hier dan minder veilig of?

M: Ik mag daar niet komen, omdat mijn mama anders bezorgd is. Dan weet ze niet waar dat ik ben of ze kan mij niet meer zien.

- Meisje 8 jaar

Fig. 7: De bewegingsvrijheid van de kinderen uit de blokken wordt zeer sterk bepaald door de zichtbaarheid vanuit de blokken

Kinderen en jongeren beseffen zeer goed dat de **locatie** van een voorziening of activiteit wel degelijk een impact heeft op het mogelijke gebruik en de bereikbaarheid hiervan, niet enkel voor zichzelf, maar voor alle buurtbewoners.

J: Ik zou dan hier bijvoorbeeld iets extra's zetten (wijst naar centrum van de wijk).

I: Wat bedoel je met iets extra?

J: Om te spelen, bijvoorbeeld een schommel of een glijbaan of zoiets, of, een klein voetbalpleintje zo [...] Waar ik het zou willen hebben? [...] Eigenlijk een beetje in het midden van de appartementen.

I: Ah ja, zodat iedereen er naartoe kan eigenlijk?

J: Ja. Wat dacht je van hier? Nee dat is te veel van die bomen. Misschien eigenlijk voor elk appartement misschien een klein speeltuintje? Dat kan toch ook?

I: Bij ieder appartement?

J: Als dat kan hé.

- Jongen 14 jaar

Naast aandacht voor de locatie helpt het ook dat er andere kinderen en tieners aanwezig zijn in de ruimte, waarmee er samen gespeeld kan worden. **In groep mogen kinderen en tieners namelijk meer** dan wanneer ze alleen in de buitenruimte aanwezig zijn.

I: En mag je dan soms ook aan de achterkant van de blok spelen?

M: Nee, dat mag ik niet. Ken jij dat parkje achter die blok?

I: Ja, dat ken ik.

M: Daar mag ik niet komen. Alleen heel soms, als ik het vraag aan mama, mag ik naar daar.

I: Ook alleen?

M: Met mijn vrienden.

I: Met jouw vrienden.

M: Ik mag niet zo alleen alleen naar daar gaan.

- Meisje 8 jaar

M: Nog eentje vind ik, ik ken bijna alle plekken in de buurt. Dat is ook belangrijk voor veiligheid. Als je genoeg plekken kent, dan kan je weten of het veilig is of niet. Dan kan je tegen nieuwe mensen zeggen dat het beter is om niet naar sommige plekken te gaan.

I: En welke plekken zou jij dan zeggen tegen iemand nieuw?

M: Als iemand hier net nieuw was, zou ik zeggen als je in Borluut woont, dat ze hier naartoe moeten, want dan kunnen mensen hier ook een uitzicht hebben op wat er gebeurt. Als er hier iets gebeurt dan kunnen ze de politie opbellen.

- Meisje 11 jaar

Het belang van **auditief contact** mag, naast de visuele link tussen publieke ruimte en appartement, niet onderschat worden.

M: Wanneer ik buiten mag vraag ik het aan hun.

I: Jij bent degene die iedereen gaat halen?

M: Ja.

I: En uw mama, kan die u zien vanop het balkon of zegt ze dan dat je een uurtje buiten mag?

M: Nee, ze kijkt echt van het balkon en dan ik speel zelfs soms tot het donker is en dan roept zij mij gewoon van kom naar boven. Soms, als alle kinderen weggaan, ga ik gewoon ook naar boven, want anders zit ik daar alleen.

- Meisje 8 jaar

Ook **verlichting** of een gebrek hieraan draagt bij tot de bruikbaarheid van een ruimte: hier vertelde een meisje ons dat ze dacht dat betere verlichting zou helpen om ook op donkerdere momenten (bv. in de winter 's avonds) buiten te mogen spelen.

Op de terugweg tussen de kring en Rozenhof, waar één van de kinderen woont, vertelde ze ons dat het jammer was dat we al naar binnen moesten omdat het donker werd. "Ik denk dat we daar lichten moeten zetten".

- Uit een kort gesprek met een meisje van 8 jaar aan de Kring

3.1.2 Gebrek aan overdekte speel- en ontmoetingsruimtes

Kinderen en tieners geven aan dat de **weersomstandigheden** bepalend kunnen zijn voor hun gebruik van de binnen- en buitenruimtes, en waar ze al dan niet spelen. Als het regent, of wanneer het donker is, zullen ze veel minder snel naar buiten gaan. Dit omwille van een gebrek aan goed verlichte of overdekte speel- of ontmoetingsruimtes. Ook **in de gebouwen** zelf is er **geen speelruimte** voorzien, en worden kinderen door gebruiksregels of afspraken met ouders over veiligheid vaak niet toegelaten om bijvoorbeeld in de trappenhof of technische ruimtes te spelen. In de oorspronkelijke plannen van de gebouwen zien we dat er in de plinten vaak nagedacht is over knutselruimtes, vergaderzalen, kinderopvang etc. Maar vandaag bestaan deze ruimtes niet meer en zijn ze ingenomen door o.a. private appartementen of technische ruimtes.

J: Wat dacht je van een afdakje?

I: Een afdak?

J: Ja, als je toch wilt een speeltuin wilt, dan mag je ook een afdak zetten. Dan kan je daar ook gaan wanneer het regent.

I: Dat is er niet echt hé, want er is hier nergens een overdekte buitenruimte waar je onder kan staan?

J: Ja, als je daar onder de bomen gaat staan, dan heeft het echt geen nut, want die druppels vallen er allemaal door.

- Jongen 14 jaar

Fig. 8: Het vervallen gebouwtje in het centrum van de wijk (aan de Kring), is een basisschool en daarna een jeugdclub geweest. Momenteel zijn er geen overdekte buitenruimtes voor kinderen en tieners uit de wijk

Maar waarom niet? Overdekt. Als het goed weer is kunnen ze hierbuiten ravotten als ze een goeie omheining zetten. Niet zoals nu dat dat hier maar een kaduukelijk spul is. Een goeie omheining dat de kinderen niet buiten kunnen dat ze niet weg kunnen. Als het slecht weer is kunnen ze overdekt spelen, waarom niet?

- **Gesprek met oudere man en zijn vrouw**

Volgens sommigen kan een overdekte buitenruimte ook mogelijkheden bieden om **lawaaierige activiteiten** een plek te geven zodat deze niet storen.

Een andere plaats voor een ontmoetingsruimte is goed, want in de gebouwen geven activiteiten altijd veel lawaai.

- **Uit een gesprek gevoerd tijdens het buurtontbijt**

Het kan zijn dat gedeelde (publieke) ruimtes een vorm van **formeel beleid** vragen om een goede en effectief publieke werking ervan te verzekeren. Een gevoel creëren dat iedereen er welkom is, en dat iedereen impact kan hebben op een ruimte en de activiteiten hierbinnen draagt bij tot een gedeeld gevoel van **eigenaarschap**.

Qua publieke lokalen in de wijk: er zijn 3 belangrijke ruimtes: het open huis (in eigendom van stad), de kring (in eigendom van de Ekkergemse kerkgemeenschap), en De Vlasschaard (Lokaal Dienstencentrum van OCMW Gent). Alle drie deze ruimtes worden 'toegeëigend' door een kleine 'elite' groep van ouderen. Hierdoor voelen andere groepen zich niet welkom op deze lokalen. De ruimtes worden daarnaast ook gebruikt door groepen of verenigingen die niet aan de watersportbaan verbonden zijn, terwijl er wel nood is aan een gedeelde ruimte van betekenis voor de watersportbaan zelf. Een vraag is hier wie hier verantwoordelijk voor is: de stad? Huisvestingsmaatschappijen?

- Uit een verslag van een uitwisseling met Samenlevingsopbouw

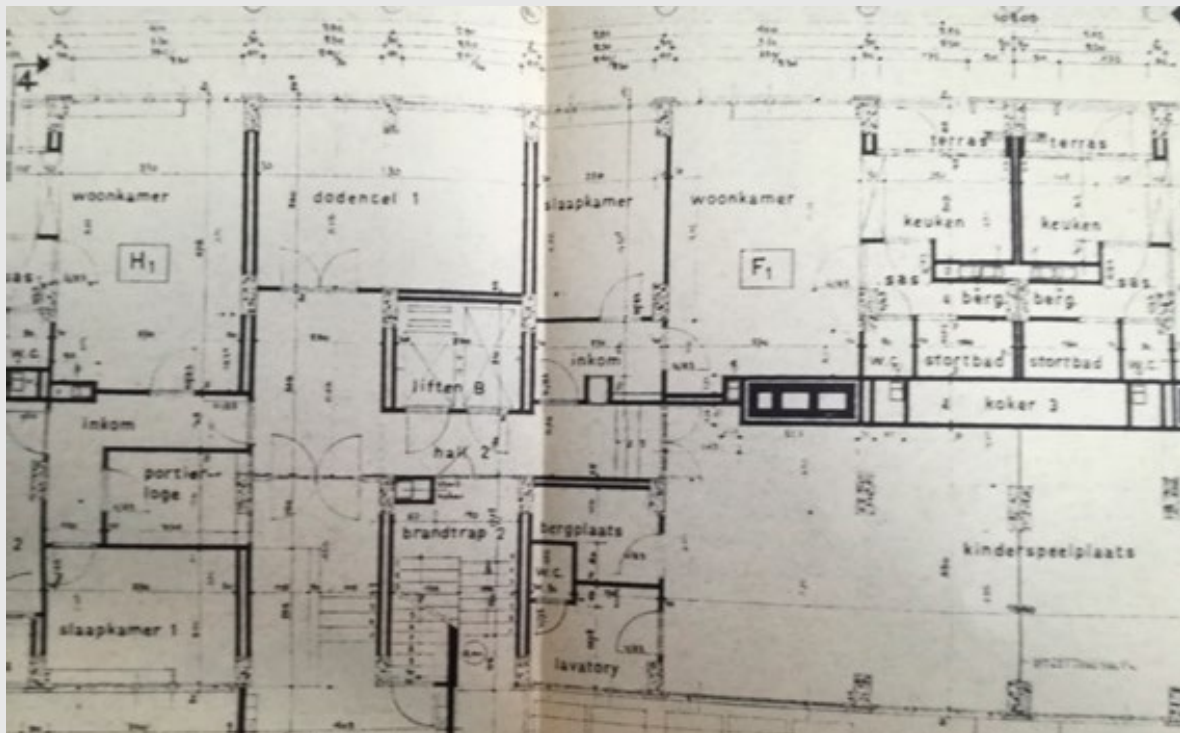

Fig. 9: Origineel plan van de benedenverdieping van de Elektra. We zien hier de aanwezigheid van onder andere dodencellen en een ruimte kinderspeelplaats in het gebouw (Bron: Archief Zwarte Doos Gent)

3.1.3 Onduidelijkheid over toegestaan gebruik

Het is voor veel mensen (ook voor kinderen en tieners) vaak onduidelijk **wat wel en niet mag in de publieke ruimte**. De vraag is bijvoorbeeld naar ons toe herhaaldelijk gesteld of er gebarbecued mag worden in de publieke ruimte. Een ander punt was dat het voor kinderen was het niet duidelijk of ze op de site van De Kring mochten spelen of niet. We spraken tenslotte ook een jongen van 8 jaar die ons vertelde dat hij soms in de kelder van de Rozenhof speelt (in de technische ruimtes), en dat de conciërge dan kwam zeggen dat dit niet mocht. Hij had het gevoel dat dit toch ook zijn ruimte was ("ik woon hier toch ook"), en begreep niet volledig waarom dit niet mocht. Door **duidelijkheid** te creëren **omtrent regels**, en ook de logica's erachter **expliciet te maken** (waarom bestaan deze), kan er misschien meer **begrip** gecreëerd worden hierover. Deze regels, die vaak generiek opgesteld zijn, mogen ook per context in vraag gesteld worden naar hun relevantie.

Daarnaast leek tussen stad en sociale huisvestingsmaatschappijen zelf onduidelijkheid te bestaan over **wie verantwoordelijk is** voor het onderhoud van de paden rond de gebouwen. Door dit soort onduidelijkheden wordt het ook voor bewoners onduidelijk bij wie ze met vragen moeten zijn. Conciërges of andere **sleutelfiguren** kunnen hier een belangrijke rol spelen als contactpersoon, die ook naar kinderen toe communiceren wat wel en niet mag.

Het gebied rondom alle gebouwen op de Watersportbaan is openbaar en eigendom van de Stad Gent. Specifiek voor de Borluut is de situatie als volgt: de rooilijn tussen privé en openbaar loopt tussen de buitengevel van het gebouw en het voetpad rondom het gebouw. Het voetpad, de grasvelden, de wegelingen en de paden naar de gebouwen toe zijn openbaar. Dit heeft in praktijk een aantal gevolgen. De huisvestingsmaatschappij is verantwoordelijk voor het onderhouden van de voetpaden (afvalopruiming, onkruid verwijderen, ijsvrij maken in de winter ...). Wanneer de voetpaden bijvoorbeeld zouden verzakken, dan moet dit door de Stad opgevolgd worden.

- Uit een uitwisseling met de sociale huisvestingsmaatschappij

Het nadeel van veel openbaar gebied rondom privé is dat er op vlak van communicatie tussen de betrokken partijen veel meer praktische moeilijkheden ontstaan. Bij nieuwbouw bijvoorbeeld, is het gebied rondom het gebouw zelf in de meeste gevallen in eerste instantie nog in handen van de SHM, met het oog op openbaar maken van het terrein enkele jaren later.

- Uit een uitwisseling met de sociale huisvestingsmaatschappij

De **eigendomssituatie** op de Watersportbaan vraagt naar een duidelijke **samenwerking tussen stad en huisvestingsmaatschappijen**. Bewoners maken geen onderscheid tussen 'de zone van de huisvestingsmaatschappij', en 'de zone van de stad'. Hun woonomgeving omvat de volledige wijk, en gaat zelfs breder dan dat, zonder dat er door hen onderscheid gemaakt wordt in eigendomsgrenzen. Dus om de kwaliteit van hun woonomgeving te waarborgen is er duidelijke afstemmingen nodig tussen gebouw en publieke ruimte, en daarmee dus goede samenwerkingen tussen stad en sociale huisvestingsmaatschappijen.

3.1.4 Parkings

De **parkeerpleinen** vóór de gebouwen nemen een **groot deel van de ruimte** in. Volgens sommigen is deze hoeveelheid parkings nodig en is de ligging goed om bijvoorbeeld boodschappen naar binnen te dragen, specifiek voor mensen die niet goed te been zijn. Volgens anderen staan de parkings enkel vol als er een evenement wordt georganiseerd in de nabije sportvoorzieningen, en is de ligging ervan storend.

Kinderen en tieners vermelden de parkings zelden spontaan. Sommigen gebruiken de parking als **speelruimte** (om bv. op te stappen / skaten / fietsen / ...) en kunnen op dergelijke momenten **in conflict komen met auto's**. Voor activiteiten zoals fietsen, rolschaatsen en skaten is de verharde ondergrond van de parkings een kwaliteit. De locatie van de parkings hebben in ieder geval wel potentieel als locatie voor spel aangezien ze goed in het oog kunnen gehouden worden vanuit de blokken.

I: En wat doen jullie dan soms, als je naar buiten gaat?

M: Tussen twee muren. Rolschaatsen.

I: Waar ga je dan rolschaatsen?

M: Rond het appartement.

- Meisje 12 jaar

Fig. 10: Mobiel winkeltje voor één van de blokken, dat de parking tijdelijk gebruikt en omdoopt tot een ontmoetingsplek

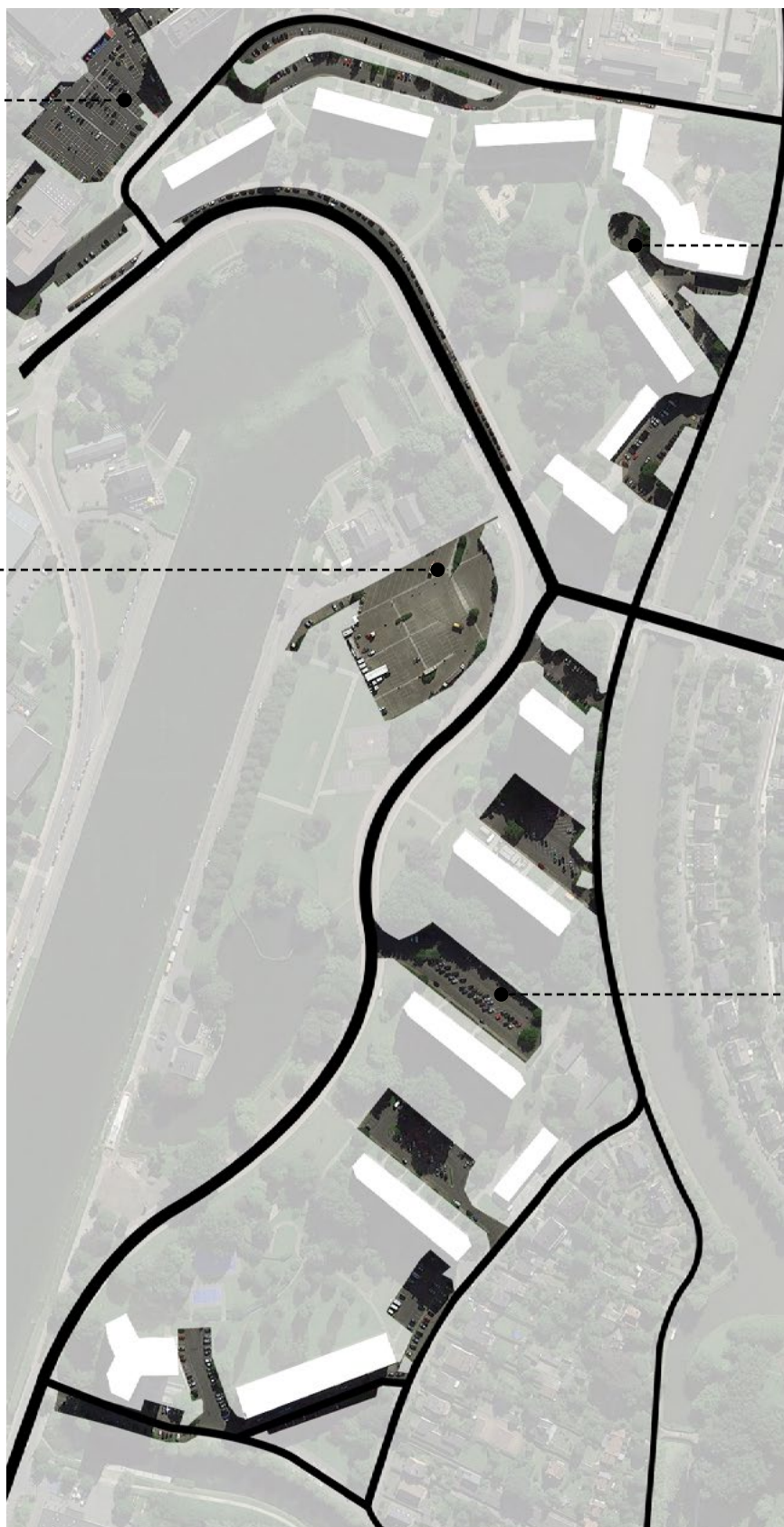
Eén van de studenten LTA deed het voorstel om het grootste deel van de parkeerplaatsen ondergronds te steken. Bij de presentatie op de tentoonstelling werd dit idee goed ontvangen door enkele bewoners

Observatieschets 2: Parkings

Parkeerplaats bij sportvoorzieningen:

- Parkeerhub: parkeren aan rand van stad en busverbinding naar centrum
- Parkeerplein voor evenementen aan de Watersportbaan
- Deze ruimte wordt gebruikt voor organisatie van grote evenementen (kermis, circus, ...)

Parking Delhaize

Parkings aan woningen:

- Grote oppervlakten
- Meestal aan ingang gebouwen (bereikbaar maar zichtbaar en weinig bruikbaar voor andere activiteit)
- Vaak aan zonnige kant van gebouw

Oprijden voor school (rondpunt):

- Parkeren aan rand van de weg
- Rondpunt: drukte bij begin en einde schooldagen

3.2 Fysieke en mentale barrières

3.2.1 De tweesplitsing in de wijk

Observaties van de fysieke ruimte en interviews met lokale actoren en bewoners maakten al snel duidelijk dat de wijk Watersportbaan eigenlijk **twee deelwijken** omvat, met als **splitsing het rondpunt en de Europabrug**. Deze brug vormt **zowel een fysieke als mentale barrière**. Fysiek is ze gevaarlijk omwille van het autoverkeer en de moeilijke oversteekbaarheid (vooral voor minder mobiele voetgangers of jonge kinderen). Waar de kant van de Jubileumlaan nog enigszins goed verbonden is met de stad en voorzieningen zoals de Delhaize, ligt het westelijke deel van de wijk meteen een stuk verder weg van dit soort voorzieningen, maar wordt de link met de Blaarmeersen dan weer sterker.

Deze opdeling blijkt ook uit gesprekken met bewoners, waar een bewoner van de Jubileumlaan bijvoorbeeld spreekt over 'de mensen uit de blokken', wanneer hij over bewoners van de Borluut, Rozenhof of Dennenhof heeft. Hij spreekt over die zone als onveilig.

Wanneer we zelf door de wijk wandelen, merken we dat er zeer lange wachttijden bestaan om het drukke rondpunt over te steken. Voor minder mobiele mensen zou het zelfs zo kunnen zijn dat ze halverwege het oversteken tussen de twee wegen nogmaals moeten wachten op een vluchtheuvel. Bewoners geven ook aan dat ze de onderdoorgang voor fietsers onder de brug onveilig vinden als voetganger omdat fietsers hier nogal snel doorheen fietsen.

Eén van de studenten LTA deed het voorstel om het grootste deel van de parkeerplaatsen ondergronds te steken. Bij de presentatie op de tentoonstelling werd dit idee goed ontvangen door enkele bewoners

De petanquebaan aan de kring: men speelde daar vroeger maar nu niet meer. Aan de kant van de Kring komt men niet. Is het te ver? Nee, dat niet. In die buurt ga ik niet gaan. Ieder zijn eigen omgeving. Als het mij niet aan staat, blijf ik er weg.

- Oudere dame (85 jaar)

Observatieschets 3: Verkeersflow externe flows, interne flows en dwarsverbindingen

Dwarsverbindingen door woonwijk:

- Specifiek voor bewoners van de wijk zijn er paden voorzien
- Er zijn geen gerichte dwarsverbinding van wandel- en fietsinfrastructuur voor mensen van buiten de buurt

Routes door woonwijk:

- Kleinere wegen die het woongebied ontsluiten

Toekomstige brug over de Watersportbaan

Verkeersstroom auto's, fietsers en voetgangers:

- Drukke verkeersas (specifiek tijdens spitsuren)
- Verbinding naar Ring voor auto's
- Verbinding naar Blaarmeersen voor fietsers en voetgangers
- Geen bewuste relatie naar woonwijk behalve voor parkerende bewoners

Verkeersstroom fietsers en voetgangers:

- Ook enen van buiten de woonwijk maken hier gebruik van
- Langsaf Leie: fietsers en voetgangers, verbinding met Blaarmeersen
 - Traag autoverkeer
- Geen duidelijke verbindingen met de woonwijk zelf
- Groene fietsas Oost-West verbinding Gent
- Ontsluiting Bollekesschool gebeurt voor een deel via deze route

Verkeersknoop

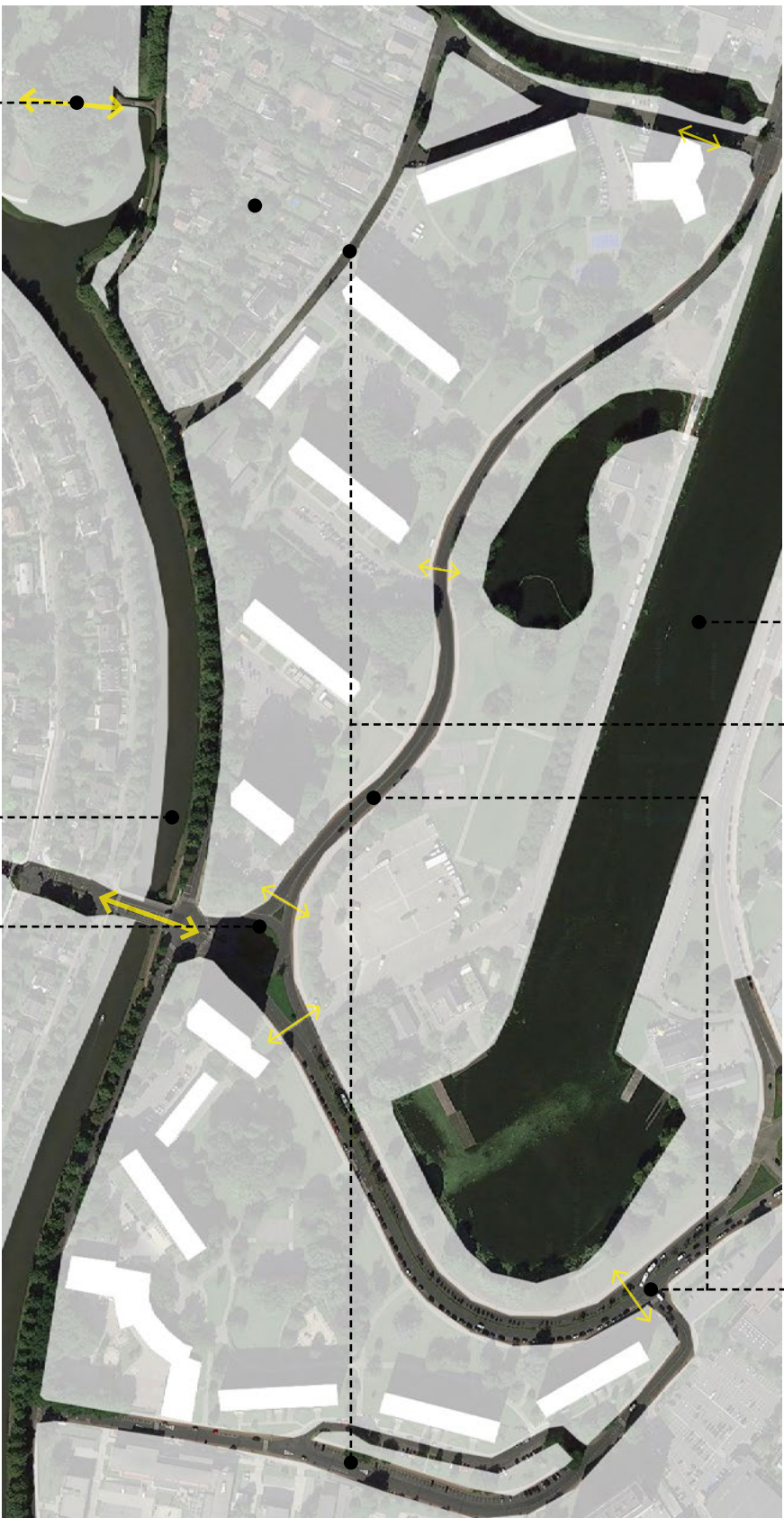
- samenkomen verschillende verkeersstromen
- Moeilijke oversteekbaarheid (lange wachttijd, gevaarlijke situatie)
- Contact tussen autoverkeer en zachte verkeersstromen
- Fietsers kunnen onder autoweg door

Observatieschets 4: Fysieke barrières in de wijk

- Watersportbaan:**
- Is voor kinderen weinig toegankelijk vanuit woonwijk omwille van de barrières die de Europalaan en Verenigde Natieslaan vormen
 - Vormt op zichzelf een barrière noord <-> zuid (er is een brug gepland)
 - Er is een goed gebruikte recreatieve looproute langs de Watersportbaan

- Kleinere wegen (Jubileumlaan, Nekkersberglaan, ...):**
- Niet noodzakelijk barrières, maar eerder grenen die de woonwijk afbakenen en circulatieroutes voor autoverkeer vormen.

- Europalaan + Verenigde Natieslaan:**
- Breed weprofiel
 - weinig zebrapaden
 - Zeer druk op specifieke momenten

- Verbinding Blaarmeersen**
- Over de oude Leie-arm.
 - Goede verbinding voor fietsers en voetgangers

- Leie**
- Vormt een barrière voor verkeer, met het meest nabije oversteekpunt de Europabrug
 - Rustige en aangename route voor fietsers en voetgangers

- Verkeersknooppunt**
- Gevaarlijk knooppunt dat als barrière tussen de twee delen in de woonwijk werkt
 - Lange wachttijden bij oversteken
 - Onderdoorgang voor fietsers, die als onveilig ervaren wordt door voetgangers
 - Vormt een fysieke 'tweedeling' van de buurt, die ook mentaal weerslag heeft (mensen spreken echt over verschillende buurten). Het zuidwestelijke deel (alleenstaande woningen) kan als derde aparte subwijk gezien worden.

3.2.2 De wegen als barrières

Ook de Europalaan en Verenigde Natieslaan vormen **barrières die vooral tijdens spitsuren moeilijker te overbruggen zijn**. Ze vormen een grens tussen de woonwijk en de Watersportbaan zelf, waar ook enkele sport-, en spelvoorzieningen zijn die gebruikt worden door kinderen uit de wijk.

Fig. 11: Zowel de Verenigde Natieslaan als de Europalaan vormen twee grote barrières in die de wijk in twee splitsen, en ook afsplitsen van de Watersportbaan zelf. Deze wegen zijn omwille van hun brede profiel en drukke autoverkeer moeilijk oversteekbaar, vooral voor minder mobiele mensen en kinderen

Hoewel de wegen duidelijke barrières vormen die niet altijd eenvoudig over te steken zijn, is het **niet zo dat kinderen deze totaal niet mogen oversteken...**

M: We mogen ook soms naar daar, aan dat basketpleintje, maar dat doe ik meestal met de twee jongens die voor mij wonen.

I: Ah, moet je de straat oversteken? Mag dat ook alleen?

M: Ja, dat mag ik ook alleen doen

- Meisje 8 jaar

... Maar ze kunnen daarbij wel in conflict komen, of in **onveilige situaties** terecht komen.

Het verkeer in de buurt is gevaarlijk (stelling). Ja, want ik ging vorige keer naar het basketpleintje en ik en mijn vrienden waren met het hoverboard aan het rijden. Ik had naar daar gekeken en daar was er een auto gestopt, maar ik was vergeten naar die kant te kijken en dan heeft er een auto getoet naar mij.

- Meisje 8 jaar

Fig. 12: Mobiel winkeltje voor één van de blokken, dat de parking tijdelijk gebruikt en omdoert tot een ontmoetingsplek

En 's morgens en 's avonds, als ge die weg wilt oversteken, let op he, want ge zijt uw broek kwijt dan he (lacht).

- **Gesprek met oudere man en zijn vrouw**

Bij het zoeken naar **goede locaties** voor voorzieningen blijkt al snel dat er verwezen wordt naar locaties **dicht bij de blokken, of verder weg van drukke verkeersassen**. Zo komt de Kring als interessante locatie naar voren omwille van zijn centrale ligging, zijn rustige omgeving op vlak van verkeer, maar ook omdat **de kring** vroeger een interessante en levendige plek was. Uit een kort gesprek met een jongen (12 jaar) blijkt dat hij dacht dat het beter zou zijn als er speelpleintjes vlakbij de blokken zouden liggen omdat mensen dan niet zo ver zouden moeten wandelen. Hij vertelde ook dat er 'vanzelfsprekend' een voetbalveld voorzien moet worden in de wijk.

Veel studenten voorzien nieuwe (wandel)routes doorheen gebied. Dit als reactie enerzijds op de gebrekkige staat van de huidige paden, maar ook omdat veel studenten geloven dat de circulatie niet optimaal is. Enkele studenten trekken ook de circulatie doorheen de gebouwen, om zo een meer publieke sfeer te creëren die kan bijdragen aan de sociale controle op deze paden.

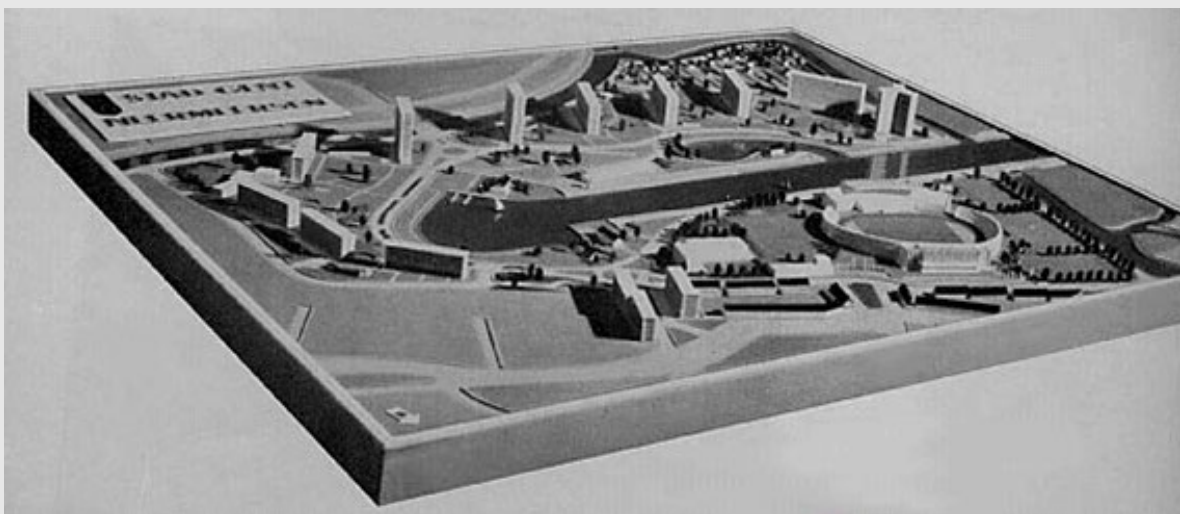

Fig. 13: Maquette van de ontwikkeling Watersportbaan. Bepaalde voorzieningen zoals het voetbalstadion zijn nooit uitgevoerd. We herkennen wel al duidelijk het rondpunt dat de wijk als het ware in twee splitst. De Elektra was niet parallel met de andere gebouwen geplaatst omwille van de ligging van een oude stortplaats (Bron: <http://home.scarlet.be/architectuur/watersportbaan/watersportbaan2.html>)

3.3 Voorzieningen in (de buurt van) de wijk

Een derde terugkerende thematiek die aansluit bij de activiteiten zijn de **voorzieningen in de wijk en in de directe omgeving van de wijk**. In het originele concept van een modernistische wijk zoals deze werden voorzieningen steeds meegenomen en een essentieel onderdeel van de plannen. Op de watersportbaan waren publieke voorzieningen **vaak ingepland in de bijgebouwen en voorzieningen gericht op bewoners in de plinten van gebouwen**. Een deel van de voorzieningen zijn om bepaalde redenen (voornamelijk financieel) **achterwege gelaten** tijdens de uitvoering van de plannen.

Fig. 14: Vooral de westelijke zijde van de woonwijk is weinig bedeed op vlak van voorzieningen. Er staat een broodautomaat aan De Kring die nog gebruikt wordt en er is een wijkgezondheidscentrum in de plint van de Elektra. Verder zijn er weinig publieke voorzieningen aanwezig

De bib is heel goed, maar slechts 1 of 2 keer per week open. Ze hebben een klein assortiment, een kleine ruimte, en zijn veel gesloten. Men gaat liever naar de Krook. Daar zijn ook activiteiten.

- Uit een verslag van de gesprekken tijdens het buurtontbijt

I: Is er iets waarvan je denkt dat het echt handig zou zijn om hier te hebben?

M: Meer voor kinderen: een speelplaats voor kinderen. Hier is niet zo veel voor de kinderen.

- Moeder van 2 dochters

Observatieschets 5: De wijk als (schier)eiland op vlak van voorzieningen

De woonwijk Watersportbaan wordt omringd door verschillende voorzieningen die zich richten naar de stad Gent als geheel, en weinig verbinding zoeken met de woonwijk Watersportbaan zelf. Dit terwijl binnen de woonwijk Watersportbaan ook weinig voorzieningen zijn, en dat de wijk ook niet pro-actief naar verbinding zoekt naar omliggende stadsdelen. Hierdoor kan de wijk gezien worden als een op zichzelf staand (schier)eiland in een breder stadsdeel.

Centrum Gent

Woontorens
Winkel /
Kantoor

Scholen-
campus

OCMW

Station
St. Pieters

UGent

Sport

Ziekenhuis

Woonwijk

Sport

Blaarmeersen

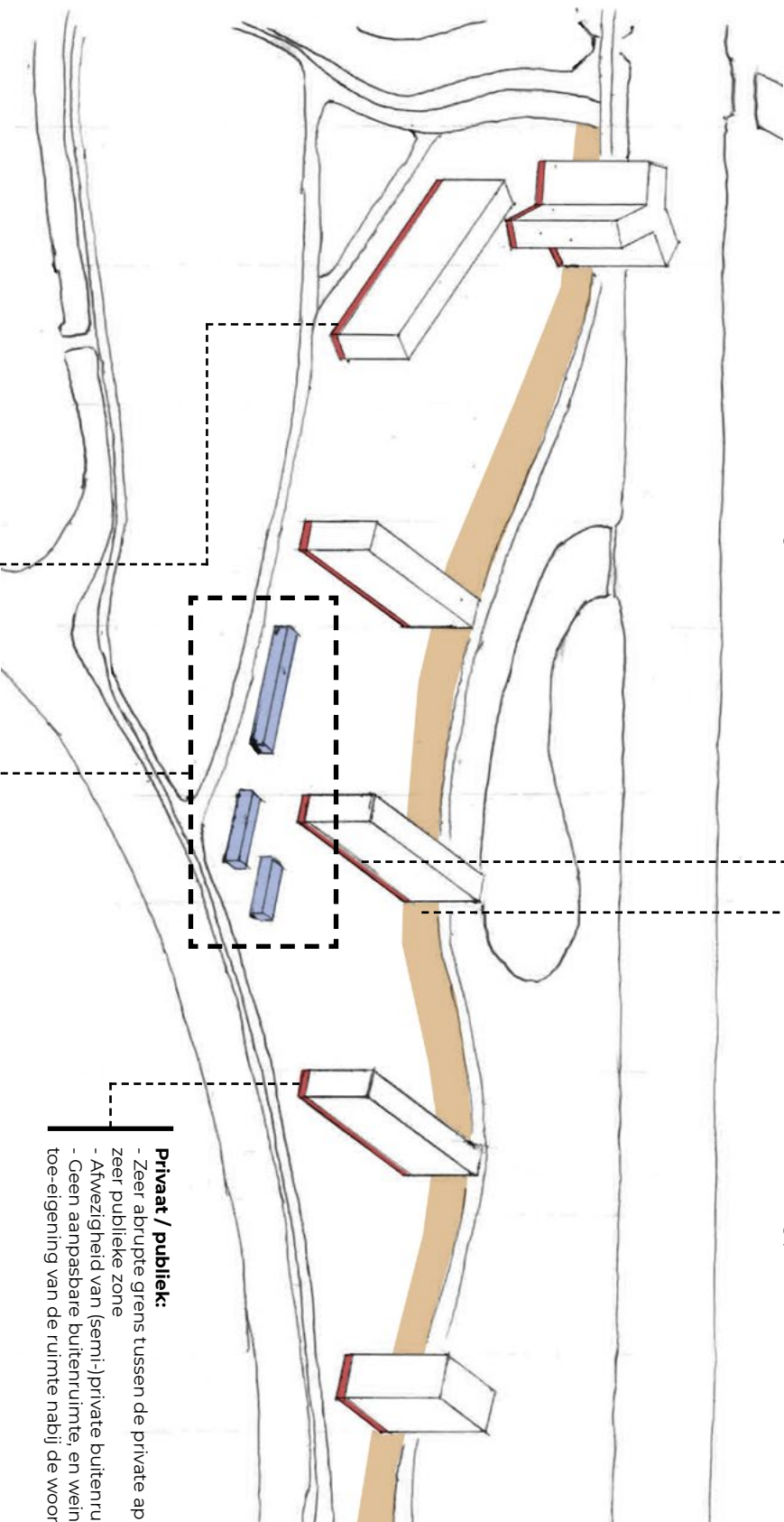
Grootschalige recreatiepool

R40

Observatieschets 6: Plinten en (publieke) voorzieningen

- Plinten van gebouwen:**
- Nooit compleet 'publieke' functies ingepland
 - Wel functies gericht op bewoners van het gebouw zoals knutselruimtes, dodenhuisjes, vergaderruimtes, ... (zie ook plannen uit archief)
 - De meeste van deze ruimtes zijn momenteel niet meer aanwezig, op uitzondering van enkele opslagruimtes en fietsenstallingen
 - Plinten liggen vaak niet direct aan een openbare weg en kennen hierdoor weinig zichtbaarheid, behalve voor de bewoners van de gebouwen zelf

- Geen publieke voorzieningen aan de Europalaan:**
- Alle publieke voorzieningen liggen aan de 'rustige' kant van de wijk (Nekkersberglaan en Neermeerskaal)
 - Er zijn geen publieke voorzieningen aan de Europalaan
 - Mede hierdoor ook weinig publiek leven aan deze kant van de wijk

- Plint van blok Elektra:**
- Uitzondering omdat hier wel een publieke functievoorzien is: een wijkgezondheidscentrum
 - Licht aan een passageroute (direct aan de openbare weg)

- Publieke voorzieningen in bijgebouwen:**
- De meeste publieke voorzieningen in de wijk liggen aan de 'rustige' kant aan het water van de wijk (Nekkersberglaan en Neermeerskaal) en aan een publiek toegankelijke weg
 - Veel van de vroegere voorzieningen zijn verdwenen of aan het verdwijnen: een bakker, slager, bank, bloemenwinkel, parochiehuus, basisschool, jeugdvoorziening, ...
 - Deze werden vervangen door private woningen
 - Enkele voorzieningen (in ander deel van de wijk) zijn wel nog aanwezig zoals een apotheker en een wasserette. Ook deze zijn bereikbaar en ontsloten door een openbare weg

- Privaat / publiek:**
- Zeer abrupte grens tussen de private appartementen en zeer publieke zone
 - Afwezigheid van (semi-)private buitenruimte in de omgeving
 - Geen aanpasbare buitenruimte, en weinig zichtbare toe-eigening van de ruimte nabij de woontorens

3.3.1 Belang van de Blaarmeersen als nabije voorziening

Bij de bevestigingen van bewoners kwam de Blaarmeersen regelmatig als belangrijkste plek uit de buurt naar voren. De Blaarmeersen vormt voor de bewoners van de Watersportbaan dé **belangrijkste recreatieve pool**, en slechts enkele kinderen verkozen een pleintje binnen de wijk zelf als favoriete plek boven het activiteitenaanbod dat zich binnen de Blaarmeersen bevindt.

Fig. 15: De sportpleintjes die voorzien zijn op de watersportbaan worden gebruikt door een aantal jongeren uit de wijk (ook 's nachts, wat kan leiden tot geluidsoverlast). Maar voor het grootste deel van hun recreatieve activiteiten maken de bewoners van de Watersportbaan gebruik van de voorzieningen op de Blaarmeersen

I: Wat is voor jou de belangrijkste plek in de buurt?

J: Dan zou ik de blaarmeersen kiezen.

I: De Blaarmeersen, ja. En hebt ge een specifieke plek binnen de Blaarmeersen?

J: Het skatepark.

- Jongen 13 jaar

I: Gaan jullie ook naar dat cafeetje aan de Blaarmeersen?

J: Ik ga meestal naar dat winkeltje hier voor snoepjes. Weet je nog dat we een keer tien euro hadden? We hebben toen medium frietjes gekocht met wat joppiesaus erop.

- Jongen 14 jaar

De **Blaarmeersen wordt bijna unaniem als belangrijkste plek van de buurt genoemd**. Maar vaak wordt dit genuanceerd naar specifieke voorzieningen hierbinnen. Sommigen vinden de Blaarmeersen leuk omdat je er kan zwemmen, omdat je er BMX kunt rijden, omdat er een cafeetje is, etc. Deze nabijheid is belangrijk om in acht te nemen bij ontwikkelingen op de Watersportbaan zelf, aangezien het niet goed zou zijn om 'in concurrentie' te treden met de Blaarmeersen op vlak van voorzieningen. Wel kan er gewerkt worden om bijvoorbeeld de verbinding zo vlot en veilig mogelijk te maken.

I: En wat is dat dan allemaal? Wat heeft een buurt nodig?

M: Veel, veel plaats natuurlijk om te spelen en het moet ook, ik vind dat het ook heel leuk is, omdat wij hier nu dicht bij de Blaarmeersen wonen en als wij dan willen gaan zwemmen of willen gaan spelen, dan kunnen wij daar gewoon naar fietsen in twee minuten.

I: En mag je daar alleen naartoe?

M: Nee, dat mag ik niet.

- Meisje 8 jaar

I: Wat vind jij eigenlijk de belangrijkste plek vindt in de buurt?

M: De Blaarmeersen.

I: En heb je dan zo een specifieke plek binnen de Blaarmeersen die jij tof vindt? Ja?

M: Ja [...] Dat is zo waar die café is.

I: Het café van het strand?

M: Het strand is hier.

I: En wat vind je daar zo tof aan?

M: Dat we daar kunnen spelen en zo. [...] Ja en het is dicht, het is daar cool.

- Meisje (ongeveer) 14 jaar uit internaat

Zelfs voor zeer jonge kinderen zijn de Blaarmeersen al een belangrijke plek.

M: Soms ga ik naar de Blaarmeersen.

I: En waar gaan jullie dan naartoe in de Blaarmeersen?

K: Zwemmen!

- Kind 7 jaar

De **Blaarmeersen** zijn er pas gekomen **nadat de woonwijk er lag**. Voor oudere bewoners die al langer op de Watersportbaan wonen betekende dit een **grote verandering**: namelijk dat er plots meer passage langs de wijk ontstond, waar de woonwijk vroeger een soort eindpunt vormde. Dit heeft volgens onderstaande bewoners een negatief effect gehad op de veiligheid van de wijk.

Vroeger toen de Blaarmeersen nog niet bestond, kwamen er hier geen mensen. Toen kwamen hier alleen de mensen die hier woonden, dat was het. Alleen de bewoners. Maar door het ontstaan van de Blaarmeersen, zijn die bussen beginnen doorrijden. En dan zag iedereen dat er hier vanalles is. En toen is het onveilig beginnen worden. Door de passage zijn er hier mensen die iets zien, die hier eigenlijk niet moeten zijn. En zo krijg je ongenodigde gasten.

- Gesprek met oudere man en zijn vrouw

3.3.2 Gemis aan voorzieningen (die er vroeger wel waren)

Door de (volgens sommigen) **gebrekkige toegankelijkheid van voorzieningen** (zoals een supermarkt), wordt er met nostalgie verwezen naar de **situatie zoals ze vroeger was**, toen er in de wijk wél nog een aantal voorzieningen waren zoals een bank, bakker, bloemenwinkel, slager, buurtwinkeltje dat aan huis leverde, ... De Kring en de voorzieningen hier vlakbij vormden toen het 'hart van de wijk'.

Fig. 16: Op deze plek kon men vroeger een bakker, slager, bank, kruidenierszaakje en bloemenwinkel vinden. Deze zijn allemaal vervangen door private woningen die voor de rest weinig binding lijken te hebben met hun omgeving. Dit is volgens bewoners een groot gemis in de wijk

I: Eigenlijk heb je zowat alles in de buurt dat je nodig hebt?

J: Eigenlijk, wacht nee, vroeger was daar een winkeltje. Een winkeltje zou wel leuk zijn.

I: Want nu ga je naar de Delhaize?

J: Ja, dat is wel een beetje ver om te gaan, meestal ga ik wel met de fiets.

I: En wat zou er dan te koop moeten zijn in dat winkeltje?

J: Algemene voeding en brood, vlees...

- Jongen 13 jaar

V: Vroeger was er hier nog een bakker, een beenhouwer, drie groentenwinkels en een bank. Nu hebben we niks meer.

I: Hebben jullie dat nog allemaal meegemaakt?

V: Wij zijn hier gekomen in '72. En toen waren er nog een bakker, een beenhouwer, twee groentenwinkels en een bank...

- Gesprek met oudere man en zijn vrouw

Vroeger **leverde het buurtwinkeltje aan deur**, wat voor vele minder mobiele mensen een groot voordeel was. Momenteel is het zo dat de dichtstbijzijnde winkel al op een flinke wandelafstand

zit. Wél staat er met momenten een mobiel winkeltje voor één van de woontorens.

M: Ja, maar je moet wel op de bus stappen om naar de winkel te gaan, vooral oudere mensen.

V: Vroeger was daar een winkel. En die brachten de boodschappen bij de oude mensen.

M: En gratis he!

V: De mensen telefoneerden die. Deden een bestelling. En hij bracht dan de boodschappen naar hen thuis. En die mensen moesten daar niets voor betalen. Hij deed dat gratis.

I: En weet je waarom die gestopt is?

V: Die mensen zijn gestopt wegens gezondheidsredenen.

- Gesprek met oudere man en zijn vrouw

De buurt rond de Watersportbaan is een echte woonbuurt. Soms te eenzijdig. Er is sedert anderhalf jaar geen buurtwinkel of kleinhandel meer. Handelszaken zijn een kilometer verder te vinden in de buurt van de Martelaarslaan (bijvoorbeeld de supermarkt). Voor een aantal bewoners is het openbaar vervoer niet altijd toereikend of de beste oplossing.

- Uit een verslag van de uitwisseling met een sociale huisvestingsmaatschappij

Er zijn weinig winkels. Het zou goed zijn dat ze meer interessante dingen organiseren i.v.m. verkoop. Bv: goedkope groenten, fruit, ...

- Uit een verslag van het buurtontbijt

Fig. 17: Inplantingsplan van de nieuw te bouwen kapel. Hierop zien we ook een 'kleuterschool' aanwezig was, en het gebouw waarin nu private woningen zitten dat toen nog omschreven werd als een 'winkelcentrum' (Bron: archief de Zwarte Doos Gent)

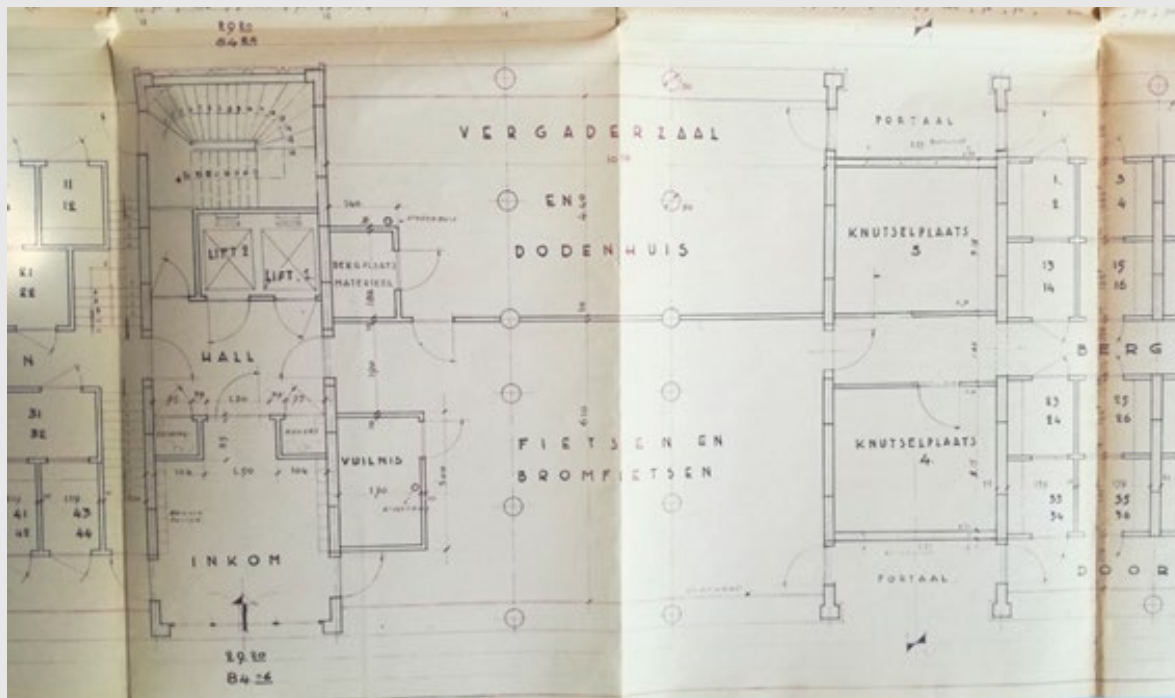

Fig. 18: Plan van de benedenverdieping van het gebouw Borluut met knutselplaatsen, vergaderzalen, een dodenhuis en opslag voor fietsen en bromfietsen (Bron: archief de Zwarte Doos Gent)

3.3.3 Nabijheid van andere voorzieningen

De **nabijheid van bepaalde (zorg)voorzieningen** zoals de Wingerd, het Open Huis, de Vlasschaard, het OCMW, het Wijkgezondheidscentrum en het ziekenhuis wordt door velen als **een kwaliteit** gezien. De meerwaarde ervan is voor kinderen zelf echter vaak zoek, maar ook zij vinden het belangrijk dat deze voorzieningen in de buurt liggen, omdat ze beseffen dat deze voor anderen wel belangrijk zijn.

Deze nabijheid wilt echter niet direct zeggen dat deze voorzieningen toegankelijk zijn. Voor velen is het aanwezige buurtwinkeltje (Dillon) te duur, en de weg werkt zoals gezegd als een grote barrière naar andere voorzieningen. Zo zijn voorzieningen voor dagelijks gebruik zoals supermarkten, bakkers, slagers etc. niet altijd eenvoudig te bereiken.

In de bredere **omgeving** vind je **veel sportvoorzieningen** (topsporthal, roei- en kanoclubs, etc.). Deze lijken echter weinig mensen uit de buurt te bereiken met hun activiteitsaanbod, en bestaat er **weinig interactie tussen de bewoners en deze nabije voorzieningen**. De oorzaak hiervan kan gezocht worden in de prijs van deze voorzieningen, of een desinteresse vanuit bewoners aan dit specifieke aanbod (hier hebben we echter geen informatie rond verzameld).

Fig. 19: Een mevrouw draagt haar inkopen richting de blok Van Beveren. De dichtstbijzijnde winkel is de Delhaize op ongeveer 600m van de Van Beveren

We hoorden verhalen van **minder mobiele mensen** die de bus moeten nemen om naar de winkel te gaan, of op momenten dat de bus niet rijdt (laat 's avonds of bij stakingen) zelfs aangewezen zijn op een taxi voor het bereiken van bepaalde voorzieningen zoals winkels. Niet enkel is dit **ongemakkelijk**, dit kost ook nog eens **behoorlijk wat geld**.

I: Waar kom je veel of wat vind je super belangrijk dat dat hier blijft?

M1: Het ziekenhuis.

I: Het ziekenhuis? Waarom vind je het ziekenhuis belangrijk?

M1: Omdat mijn papa werkt bij artsen zonder grenzen en ik vind dat goed dat die mensen helpt.

I: Amai, ja dat is super! En jij zegt Blaarmeersen?

M2: Omdat de Blaarmeersen is echt zo dicht bij ons huis en als mama zegt dat we gaan zwemmen voor verfrissing, dan kunnen we zo naar de Blaarmeersen gaan. Als dat opeens verdwenen zou zijn, dan zouden we zo verder moeten gaan waar dat ze minder kunnen spelen en lol hebben.

- Meisjes 11 jaar

Voor sommigen liggen de winkels op een comfortabel dichte afstand, volgens anderen is die afstand dan weer **moeilijker te overbruggen**. De wandelafstand tussen bv. Borluut en de Delhaize is ongeveer 950m, wat een kwartier wandelen is op 'normaal' tempo. Met twee zware winkeltassen wordt dit uiteraard al een uitdaging.

I: En een winkel ook?

M: Ja, dat is dichtbij hier. De Delhaize en de Lidl.

I: De Lidl, ja, je vindt dat niet te ver? Ik hoor soms van mensen dat ze dat wat ver vinden?

M: Nee. Het is echt niet ver, nee.

- Moeder

Bepaalde voorzieningen in de buurt zijn vragende partij om **meer een plek te krijgen in de woonomgeving**. Zoals enkele voorzieningen die zich nu op de scholencampus bevinden, alsook bepaalde jeugdverenigingen die gebruik zouden kunnen maken van de publieke ruimte in de woonomgeving. Zo bleek uit een overleg met stadsdiensten dat er bijvoorbeeld vanuit de Wingerd wel interesse is om dingen te organiseren of verplaatsen naar de woonwijk Watersportbaan.

3.3.4 Bewustzijn en toe-eigening van voorzieningen in de wijk

Zoals omschreven is de hoeveelheid **voorzieningen** binnen de wijk relatief **beperkt** en **onevenredig verdeeld** over de twee 'zones' binnen de wijk. Daarnaast is niet iedereen zich bewust van de aanwezigheid van bepaalde voorzieningen. Dit kan ook liggen aan het feit dat deze voorzieningen niet aansluiten aan de bestaande noden.

I: En ben je daar al eens binnen geweest? (Over de Kring)

J: Nee. Ik dacht dat dat verlaten was.

- Jongen 13 jaar

M: Ah maar ik dacht dat dat hier van jullie was. (Over de Kring)

I: Nee dat is niet van ons. Wij mogen dat gebruiken, maar dat is niet van ons.

- Meisje 12 jaar

Daarnaast horen we dat een aantal 'publieke' ontmoetingsruimtes die er wel zijn (de Kring, de Vlasschaard, het Open Huis) **toegeëigend** worden door **specifieke groepen van mensen**, en niet als dusdanig 'publiek' aanvoelen. Omdat de Kring gelinkt is aan de vroegere kerkgemeenschap, voelt niet iedereen er zich door aangesproken of welkom. Vanuit stad Gent, samenlevingsopbouw en vzw Straatwoordenaar trachten ze deze publieke ruimtes terug effectief een publiek karakter te geven door er een gericht aanbod en beleid op te zetten.

J: Meestal passeer ik hier met mijn mama om te gaan wandelen of zo. (over de Kring)

I: Je bent nog nooit binnen geweest of zo?

J: Nee, nooit, nee.

I: Weet je wie dat gebruikt die plek?

J: Huismensen. Mensen koken hier voor andere mensen die niet kunnen koken.

- Jongen 13 jaar

Fig. 20: Het open huis aan de Verenigde Natieslaan. Voor velen ligt dit open huis vrij ver van hun woning. Daarnaast hoorden we dat dit open huis (maar ook de Vlasschaard en de Kring) toegeëigend werd door specifieke groepen ouderen, waardoor het minder toegankelijk werd voor anderen, en dat bepaalde mensen zich niet rekenen tot de groep mensen die welkom zijn in deze plekken

M: Met die twee jongens mag ik vaak alleen naar daar, maar ik heb gehoord dat jullie hier iets van gaan maken, want er was hier zo een meneer vroeger en wij mochten van hem hier niet komen. Wij kwamen hier stiekem. Die meneer komt niet zo vaak buiten, en als die niet buiten was konden wij hierin en kwamen we kastanjes of noten rapen.

I: Nootjes rapen?

M: Ja, met de stok gooien in de boom en dan regent het noten.

- Meisje 8 jaar

We spraken met bezoekers aan de wijk (en enkele bewoners) die zich niet altijd welkom voelen in de Vlasschaard, omdat ze het gevoel hebben dat 'ze er niet bijhoren'. Deze vormen van toe-eigening door bepaalde groepen beperken het gebruik van verschillende voorzieningen. We hoorden een soortgelijk verhaal over het Open Huis, dat sinds kort vooral gebruikt wordt door de Stad Gent.

De Vlasschaard is niet gezellig: ze nemen u niet op in hun compagnie. Als je er bij hoort wel, maar als je zo eens eenmalig komt, dan niet.

- Mensen die niet in de Watersportbaan wonen (uit verslag van buurtontbijt)

Het is soms niet duidelijk hoe 'publiek' of 'toegankelijk' een bepaalde voorziening is, of op wie deze voorziening precies gericht is.

Eén van de uitkomsten uit de workshop met stedelijke diensten was het in gedeeld beheer stellen van de plinten van gebouwen tussen stad en sociale huisvestingsmaatschappijen. Dit zou de mogelijkheden voor deze plinten verhogen en de verantwoordelijkheden hieromtrent zouden verdeeld worden, ook financieel.

- Uit verslag van een overleg met stadsdiensten

3.3.5 Verbinding wijk <> stad (en de vele voorzieningen in de nabijheid)

Veel mensen uit de wijk gebruiken de **stad als recreatief centrum**, en veel kinderen gaan in het centrum naar de bibliotheek of naar school. Voor deze verplaatsingen gebruiken ze meestal de **fiets of het openbaar vervoer**. Deze busverbinding wordt afwisselend beschreven als goed of slecht. Op stakingsdagen en later op de avond zijn er minder mogelijkheden om in het centrum van de stad te geraken, en op die momenten wordt de Watersportbaan voor sommigen een **afgesloten eiland**. Sinds kort bestaat er een shuttle busverbinding tussen de parking op de Watersportbaan en het centrum (<https://stad.gent/mobiliteit-openbare-werken/mobiliteit/parkeren/park-and-ride-pr/pr-watersportbaan>). Hierover hebben we echter niets gehoord van bewoners zelf.

I: Maar als je bijvoorbeeld een groter appartement zou hebben, met twee slaapkamers, zou je dan wel willen blijven wonen hier?

M: Ja, dan wel, want dan kom ik bijvoorbeeld elke dag buiten en ik vind het ook leuk dat ik hier nu woon, omdat het is gemakkelijk om naar dingen te gaan, bijvoorbeeld naar school.

I: Oké, dat is ook een voordeel?

M: Ja, we doen nu alles met de fiets, dat is gemakkelijk want het stad is hier niet ver vandaan, mijn opa zijn huis is hier ook niet ver vandaan.

I: Alles is dichtbij?

M: Ja.

- Meisje 8 jaar

Daarnaast is het interessant om te zien dat de Regattalaan van de Watersportbaan als sportinfrastructuur zeer belangrijk is **voor de mensen vanuit de stad**, maar dat slechts **weinig mensen** zich **bewust** zijn van de **woonwijk** en de groene ruimtes hiertussen. Dus hoewel deze ruimtes publiek toegankelijk zijn, bestaat er schijnbaar een mentale grens die deze toegankelijkheid beperkt. Op deze manier heeft de woonwijk Watersportbaan **slechts weinig betekenis voor de stad**, maar ligt ze wel tussen drukke recreatieve polen zoals de Blaarmeersen, de Regattalaan Watersportbaan, een scholencampus en grote sportinfrastructuur. Ze vormt hierdoor een soort van **programmatorisch schiereiland**, waar de omliggende gebieden gericht zijn op een grote groep gebruikers en de woonwijk Watersportbaan eerder op zichzelf staat. Hierdoor ontstaat er veel passage langs de wijk, maar weinig doorheen de wijk zelf.

Fig. 21: De woonwijk Watersportbaan is vernoemd naar de sportinfrastructuur die er al eerder lag. Maar er bestaat weinig binding tussen de woonwijk en de sportinfrastructuur, die eerder gericht lijkt te zijn op andere stadsbewoners

Hoewel er bepaalde voorzieningen wél in de buurt aanwezig zijn, wordt er toch nog gekozen om gebruik te maken van hetzelfde type voorzieningen die verder weg liggen (bv. in de stad). Dit omdat er hier **meer activiteiten** georganiseerd worden, omdat het **aanbod groter** is, of omdat de voorzieningen zelf **beter uitgerust** zijn dan op de Watersportbaan.

J: Ja, ik moet alleszins al thuis zijn, want we gaan nog naar de bib om een boek af te halen.

I: Ah, ga je naar de bib hier?

J: Nee, naar de Krook.

- Jongen 13 jaar

Bij het nadenken over **verbindingen tussen woonwijk en stad**, en de reflectie of een tram eventueel interessant zou zijn, wordt dit al snel afgeweerd als 'te druk' zijnde. De **busverbinding** wordt door deze dames als kwalitatief omschreven. Zelfs een wandelbus is een goed idee, omdat ze voldoende tijd hebben om de verplaatsingen te maken.

Er is een goede busverbinding. Je kan naar het centrum van de stad en naar de Blaarmeersen. Een tram is geen goed idee, dat zou te druk zijn. Misschien een kleine speeltram, voor de kinderen. Of een kleine trein naar park Blaarmeersen. Of een wandelbus. Ook al is het traag, dat maakt niet uit. "Wij hebben tijd." Een wandelbus voor oudere mensen naar de Blaarmeersen en naar het centrum? "Misschien willen mensen dat vrijwillig doen."

- 3 Dames uit de wijk (uit verslag buurtontbijt)

Om de bereikbaarheid van het gebied te verhogen (niet enkel voor mensen met een auto) stelt één student voor om een tram doorheen de buurt trekken

3.4 Ontmoeting in de wijk

Er wonen ongeveer 2.500 mensen in de wijk Watersportbaan. Met een bevolkingsdichtheid van 3.806 inw/km² ligt dit hoger dan het Gentse gemiddelde. Dit zorgt ervoor dat er een potentie ontstaat om **veel mensen** (andere kinderen) te **leren kennen** in de buurt, wat algemeen als een kwaliteit wordt beschouwd. We zien de **aanwezigheid van andere kinderen** en tieners die je kan leren kennen als één van de belangrijkste aspecten van een kindvriendelijke ruimte. Daarnaast draagt het kennen van de buurt en de mensen erbinnen bij tot de **veiligheidsgevoelens** en thuisgevoelens, en kan je op burens rekenen om te helpen bij problemen (opbouwen van sociaal kapitaal).

I: Zou jij het leuk vinden moesten hier meer mensen komen die jullie niet kennen?

M: Ja, want dan leren we ook veel meer mensen kennen. Als het kindjes zijn, dan kunnen de mama's en de papa's een keer afspreken zodat de kindjes een keer samen kunnen spelen.

- Meisje 8 jaar

J: Ik heb nog contact met die jongen maar we gaan niet echt naar buiten. Zo meer bij de straten. Brugse poort, Groene Vallei, Acaciapark, daarzo.

I: En waarom? Is het daar anders dan hier?

J: Daar is het leuker. Veel meer mensen, altijd mensen. Hier niet.

- Jongen 12 jaar (over Acaciapark)

Het grote **verloop** van bewoners in de buurt kan als een nadeel gezien worden, omdat mensen weinig **tijd** hebben om zich een ruimte eigen te maken, en om zich goed in de omgeving in te burgeren. Daarnaast is het voor sommige kinderen niet evident om contacten te leggen, en als burens of vrienden snel weg verhuizen draagt dit voor hen bij tot een lagere waardering van de omgeving, omdat ze weinig **netwerk** kunnen opbouwen. Zo spraken we met een jongen (13 jaar) die vertelde dat hij het niet erg zou vinden om te verhuizen, onder andere omdat de vrienden die hij hier vroeger had ondertussen verhuisd zijn.

I: En zijn er hier echt in de buurt soms plekken rondom de blok waar dat je soms speelt of zo?

J: Niet echt.

I: En ook vroeger niet, toen je nog wat jonger was?

J: Heel vroeger wel, maar nu niet meer.

I: Heel vroeger wel, als jong kind?

J: Ja, dat is echt van 2 jaar geleden ofzo.

I: Hoe oud ben je nu?

J: 13 jaar.

I: Toen je 8 jaar was, hoe kwam het dan dat je hier niet kwam buiten spelen?

M: Ik zat meestal gewoon thuis een boek te lezen of een spelletje te spelen en ook omdat de meesten van mijn vrienden die hier vroeger woonden al verhuisd zijn, dat komt ook daardoor.

- Jongen 13 jaar

Dit meisje beschrijft waarom ze graag in de buurt woont. En vriendinnen en **veel mensen** in de buurt dragen hier zeker toe bij, naast een aantal **betekenisvolle plekken** in de buitenruimte.

M: Ik voel mij hier goed. Ik heb hier overal vrienden en als ik bijvoorbeeld eens slecht ben, dan kan ik altijd bij iemand hier in de buurt gaan. We hebben een leuk plekje hier. Er is hier heel veel plaats om te spelen. Eigenlijk alles wat een kind nodig heeft. Nog eentje: ik heb veel vrienden in de buurt. Die vind ik ook belangrijk, want er bestaan zo mensen die in een echt drukke buurt wonen, maar bijna niemand daar kennen. Dus ik vind het belangrijk dat je veel mensen kent en dus moet je niet echt 2 kilometer verder stappen tot je iemand vindt die je kent. Nog eentje die ik belangrijk vind, is dat er genoeg plekken zijn waar ik kan rondhangen. Je hebt altijd zo een plek waar je kan spelen, en als je een beetje verder stapt hebben we een kamp. Dat is voor verjaardagen. We hebben mijn verjaardag daar gevierd met een surprise party.

- Meisje 11 jaar

Fig. 22: De hondenloopweide aan het water is een ontmoetingsplek voor mensen over heel Gent, waar ook bewoners van de woonwijk Watersportbaan gebruik van maken. Ontmoeting in de wijk word echter weinig gefaciliteerd door de fysieke ruimte

Organisaties zoals samenlevingsopbouw en vzw Straatwoordenaar zetten momenteel al in op **ontmoeting in de wijk**. Dit is een doelstelling die op veel verschillende manieren benaderd kan worden, onder andere met kleine activiteiten zoals buurtontbijten, sportactiviteiten, het voorzien van ontmoetingsruimtes etc.

Samenlevingsopbouw heeft een ontmoetingsruimte ingericht om meer ontmoetingsmomenten tussen de bewoners te creëren en zo de sociale cohesie te bevorderen. Dit gebeurt aan de hand van tal van activiteiten.

- Uit verslag van uitwisseling met een sociale huisvestingsmaatschappij

“Ik ken enkel mensen van mijn blok.” Wat doen jullie samen? “Ontbijten, handwerk, opruimen.”

- Uit verslag van gesprek tijdens het buurtontbijt

3.4.1 Gebrek aan (in)formele ontmoetingsplekken of -momenten

Binnen de wijk zijn er **weinig (in)formele, publieke ontmoetingsruimtes** voorzien die centraal bereikbaar zijn. De Kring, het Open Huis en de Vlasschaard proberen deze leemtes op te vullen, maar het zal tijd vragen voordat deze ook zo ervaren worden, aangezien deze voor lange tijd **minder toegankelijk** waren voor een breed publiek. De voorgenoemde plekken zijn daarnaast afhankelijk van een **activiteitenprogramma** voor hun **openingsuren** en zijn dus niet continu toegankelijk.

Er zijn daarnaast wel veel belangrijke **informele ontmoetingsruimtes** zoals de liften, gangen en ingangen van de gebouwen zelf, die op niveau van een bouwblok of cluster van appartementen zeer belangrijke rollen spelen, maar hier vaak niet voor ingericht zijn. Deze ruimtes worden vooral puur functioneel gebruikt als passageruimtes, aangezien ze vaak als weinig aangenaam omschreven worden en weinig verblijfskwaliteit bieden. In de publieke ruimte staan er (roze) bankjes, die, zo blijkt uit observaties, vooral gebruikt worden door mensen die hun hond uitlaten.

De ervaringen met de roze bankjes zijn dubbel, aangezien volgens sommigen deze tot **overlast** leiden, afhankelijk van hun locatie ten opzichte van de gebouwen en de hoeveelheid sociale controle. De buitenruimte lijkt ondanks zijn gebrekkig gebruik voor kinderen en jongeren toch een belangrijke ontmoetingsplek te zijn, zelfs tussen jongeren van verschillende blokken. Experiment met de locatie van deze bankjes kan dus leiden tot een goede finale locatiekeuze hiervoor.

J: Dus we gaan eerst van mijn blok 5 minuten stappen naar hier, en wij pakken iemhier and mee. Vroeger woonde hier ook iemand. Die pakken we niet meer mee. Hier woonde persoon. Die woont hier nog steeds, maar die is meer met deze vriendin nu. Dit is mijn blok. Hier: Steven en zeker 3 mensen die dan meegaan. Hier Nani enzo, maar ik haat haar. Nani is een meisje, en da was vroeger mijn vriendin. Maar toen was zij zo anders, ze voelt haar zo baasachtig. En dan hier Jeremy.

I: Ok, dus in elke blok wel iemand eigenlijk.

J: Ja. Moustafa, Fouad, Ajad. Euhm, Sirouan en nog andere 3 gasten. Dus echt veel. Snap je? Het meeste wat wij al hadden was 14 ofzo.

- Jongen 12 jaar

Fig. 23: Het parochiehuys de Kring was vroeger een heel belangrijke ontmoetingsplek in de wijk. Dit heeft echter zijn oorspronkelijke functie verloren, maar houdt nog veel potentieel als centrale plek in de wijk. Voor de meeste mensen die we gesproken hadden, was het echter onduidelijk wat de Kring was, of wat er hier gebeurde

Ondanks de **afwezigheid** van **formele centrale ontmoetingsplekken** lijken kinderen wel **veel andere kinderen te kennen**, ook uit andere woontorens. Dit wilt ook zeggen dat momenteel ontmoeting gebeurt op andere plekken, onder andere in de buitenruimte of in de woontorens zelf. Als er ingezet wordt op ontmoeting, moet er dus zeker ook ingezet worden op deze plekken, en niet alleen op formele centrale ontmoetingsplekken.

I: Zeg en jullie kennen elkaar al superlang, waar hebben jullie elkaar dan leren kennen?

M1: Buiten

M2: Hierbuiten

M1: Maar niet hierbinnen, anders zouden we al lang betrappt zijn dat we hier dingen doen.

- Meisjes 12 jaar

Veel studenten voorzien een buurthuis in de wijk (de exacte plek hiervan varieert maar er wordt meestal gekozen voor de locatie van de huidige Kring en aan de Watersportbaan). Ze doen dit omdat ze geloven dat een dergelijk buurthuis kan bijdragen aan de sociale binding en veiligheidsgevoelens in de wijk. Wat zo'n buurthuis precies moet doen blijft vaag, maar ze moet voor iedereen toegankelijk zijn, en bepaalde activiteiten en organiseren. Ook zou een jeugdhuis hieraan gekoppeld kunnen worden.

Ouderen uit de buurt kijken soms met **nostalgie** terug naar de ontmoetingsplekken van vroeger.

Het gaat vooral over het Open Huis, dat vroeger veel vaker open was. Het was als een familie, iedereen kende elkaar heel goed. Er was altijd lawaai, veel lawaai. Je kreeg iets te eten, drinken. Iedereen kreeg 'ne toes' toen ze binnenkwamen. 140 mensen in totaal. Er is hier goed gefeest.

- Oudere dame (85 jaar) (uit verslag gesprekken tijdens buurtontbijt)

3.4.2 Het belang van de inkom van de gebouwen

Bij appartementsgebouwen waar er geen formele ontmoetingsruimtes voorzien zijn in het gebouw zien we dat de **inkom een belangrijke plek wordt voor informele ontmoeting en als ruimte om af te spreken**. Bij gebouw Anseele zien we bijvoorbeeld dat de overdekte trapruimte regelmatig gebruikt wordt door groepjes bewoners om af te spreken, iets wat in mindere mate ook bij het Rozenhof en Dennenhof gebeurt. Daarnaast vind je op deze plekken ook een **verhoogde sociale controle** door de vele passage en met momenten aanwezigheid van mensen die **toezicht houden op de nabije buitenruimte**. Uiteraard vormt de **relatieve nabijheid van de private appartementen** (en dus privacy en toegankelijkheid van materiaal en sanitair) ook een kwaliteit van deze plekken. Dit maakt van de inkomsten van gebouwen en de plinten in de gebouwen zeer **interessante plekken om ontmoeting te faciliteren**.

Fig. 25: Door een gebrek aan formele ontmoetingsruimtes in de gebouwen en omwille van logische redenen van passage is de ingang van de gebouwen een zeer belangrijke ontmoetingsplek voor bewoners uit hetzelfde gebouw. Bij de gebouwen Anseele en Van Beveren wordt dit gefaciliteerd door het afdakje waardoor de plek meer bruikbaar wordt

Het nadenken over de **plinten als potentiële locaties van ontmoeting of activiteit** is een interessante oefening. Bij de initiële plannen van de gebouwen waren er in de plinten ook verschillende gebruiksruidtes voorzien die ontmoeting binnen het gebouw zouden kunnen stimuleren, maar die zijn doorheen de jaren verdwenen en vervangen door private woningen of technische ruimtes.

In de plint van de Borluut is er een gedeelde ruimte, maar het is nog niet duidelijk wat er hiermee kan en mag gebeuren. Deze ruimte is vrijgekomen sinds dat er een ondergronds afvalstelsel bestaat. In deze ruimtes staan een aantal zetels en P. heeft hier al een aantal evenementen georganiseerd. Hier bestaan nog veel mogelijkheden.

- Uit verslag gesprek met Samenlevingsopbouw

Als WGC daar komt, komt de sokkel van het gebouw op de kop vrij, wat vroeger voorzien was voor het WGC, maar waar nu iets anders kan komen. Naar invulling toe zou dat iets buurtgericht kunnen worden.

- Uit verslag overleg met stadsdiensten

3.4.3 Moeilijkheid om mensen te bereiken / communicatie

Verschillende organisaties lieten ons weten dat de **mensen** uit de buurt **zeer moeilijk te bereiken of te mobiliseren zijn**. Dit bleek ook uit onze eigen ervaringen, waar we maar moeilijk mensen gemobiliseerd kregen om mee te doen aan onze onderzoeksactiviteiten. Daarnaast vertellen bewoners zelf dat de wijk **steeds meer een collectie van individuen** wordt, en dat een soort **gedeelde trotsheid of identiteit steeds meer ontbreekt** (op enkele uitzonderingen van groepen bewoners na).

Fig. 26: Zelfs na flyeren, posters, werken via organisaties en actief aanspreken was de opkomst op onze activiteiten beperkt. Het actief aanspreken van passanten was de beste manier om mensen te bereiken voor onze gesprekken

Dit heeft ook gevolgen voor het bewustzijn rond plannen in de wijk. Slechts **weinig mensen lijken op de hoogte te zijn van toekomstplannen in de wijk**, of mensen zijn onjuist geïnformeerd (bv. over de herbouw van de gebouwen aan de Jubileumlaan, planning veranderingen aan De Kring, heraanleg parkings, etc.). Dit kan ook als gevolg hebben dat mensen zelf het gevoel krijgen dat ze niet gehoord worden, en daardoor weinig gevoelens van **mede-eigenaarschap over hun omgeving** hebben. Denk hierbij bijvoorbeeld aan een jongen (12 jaar) die ons vroeg wanneer zijn gebouw gaat gerenoveerd worden, en daarmee verwees naar de gebouwen Rozen- en Dennenhof die wel al gerenoveerd zijn. Dit bleek ook uit een gesprek met een oudere man uit de wijk, die verward was over de ingrepen die zouden gebeuren rond de Elektra, waarbij er een hele rij bomen langs het water zou verdwijnen en er te weinig nieuwe parkings zouden komen.

3.5 Overlastproblematieken

Mede omwille van zijn typologische en demografische kenmerken, maar ook omwille van beleidsmatige keuzes omtrent toewijzing en beheer, heeft de wijk aan de Watersportbaan enkele **problematieken die rechtstreeks de levenskwaliteit en veiligheidsgevoelens van de bewoners beïnvloeden**, en daarmee vaak ook onrechtstreeks de bewegingsvrijheid die kinderen en tieners krijgen. In dit hoofdstuk worden enkele van deze problematieken aangehaald.

Er lijkt bij veel bewoners en lokale organisaties daarnaast een **frustratie** te bestaan over het **gebrek aan verandering in de wijk**, zelfs na herhaaldelijke melding van bepaalde moeilijkheden of problemen (denk hierbij bijvoorbeeld aan de slechte staat van de voetpaden). Tijdens de gesprekken met bewoners bleken bepaalde overlastproblematieken dan ook een gevoelig te liggen.

Er wordt vanuit de stad nagedacht over op welke manieren ze kunnen optreden tegen wangebruik van- en in de ruimte. Hier moet er natuurlijk wel over nagedacht worden dat het voor bewoners niet altijd duidelijk is wat precies toegelaten is en wat niet. Voldoende hierover informeren is dus een must.

Er komt in januari een 'vaststeller' in de wijk, deze is gemachtigd om GAS-boetes uit te schrijven. Er komt ook een gemeenschapswacht.

- Uit een verslag van een overleg met stadsdiensten

3.5.1 Afvalproblematiek

Het omgaan met **afval en sluikestorten** lijkt een veel voorkomende moeilijkheid te zijn in (sociale) hoogbouwomgevingen. Ook in deze wijk is dat het geval: er wordt afval vanuit de appartementen naar beneden gegooid, wat onder meer problemen met vogels en knaagdieren tot gevolg heeft. Daarnaast wordt er regelmatig afval gedumpt op de parkings en lijkt het afvalstelsel met ondergrondse bakken niet door iedereen begrepen of correct toegepast te worden). Ook kinderen en tieners vertelden ons over deze vervelende problematiek. **Een schone woonomgeving draagt immers bij tot gevoelens van trots en veiligheid.**

M: Wat ik niet goed en niet leuk vind, is dat er hier nergens een oranje vuilbakje staat of zo. Dat staat hier echt nergens.

I: En waarom is dat niet goed?

M: Omdat ik hier bijna elke dag buiten kom en ik zie vuilnis liggen op de grond.

I: Ah oei, maar er zijn wel van die vuilbakken in de grond zo hé, maar dat is niet voor iedereen?

M: Ja, die vuilbakken daar zijn voor de mensen die zo een kaartje hebben. Alle mensen hebben dat denk ik wel en ja, daar moet je voor betalen voor die vuilbakken.

- Meisje 8 jaar

Fig. 27: Een meisje sleurt een zware afvalzak mee naar de ondergrondse afvalcontainers voor Rozenhof

Bij de sociale huisvestingsmaatschappij is er een duidelijk besef rond de **afvalproblematiek**, maar ziet men **weinig mogelijkheden om hier structureel op te reageren**. Het accent wordt hierdoor gelegd op preventie. Bewoners beseffen zelf ook dat de verantwoordelijkheid rond het schoon houden van hun leefomgeving voor een groot deel bij zichzelf ligt, en er bestaan frustraties over hoe andere bewoners hun omgeving behandelen. **Sluikstorten blijft een moeilijke problematiek om vanuit één actor op te lossen**, aangezien zowel bewoners, huisvestingsmaatschappij, afvalmaatschappij én stad betrokken partij zijn. Een **structurele oplossing** moet daarom gezocht worden bij en door **al deze actoren**.

De hardnekkigste samenlevingsproblemen rondom het gebouw zijn sluikstort en zwerfafval. Het is moeilijk om te determineren vanwaar het zwerfafval en het sluikstort precies komen. Vaak komt het van bewoners zelf, maar het kan evengoed afkomstig zijn van passanten of bezoekers. Een ander fenomeen is het dumpen van sluikstort dat door auto's en bestelwagens van niet-bewoners aangevoerd wordt.

De SHM kan geen controles op identiteitsgegevens uitvoeren (privacywet) en ook geen boetes uitschrijven. Zij kan maar weinig curatieve maatregelen tegen de sluikstorters inzetten. Daarom ligt het accent op preventie.

- Uit verslag van uitwisseling met sociale huisvestingsmaatschappij

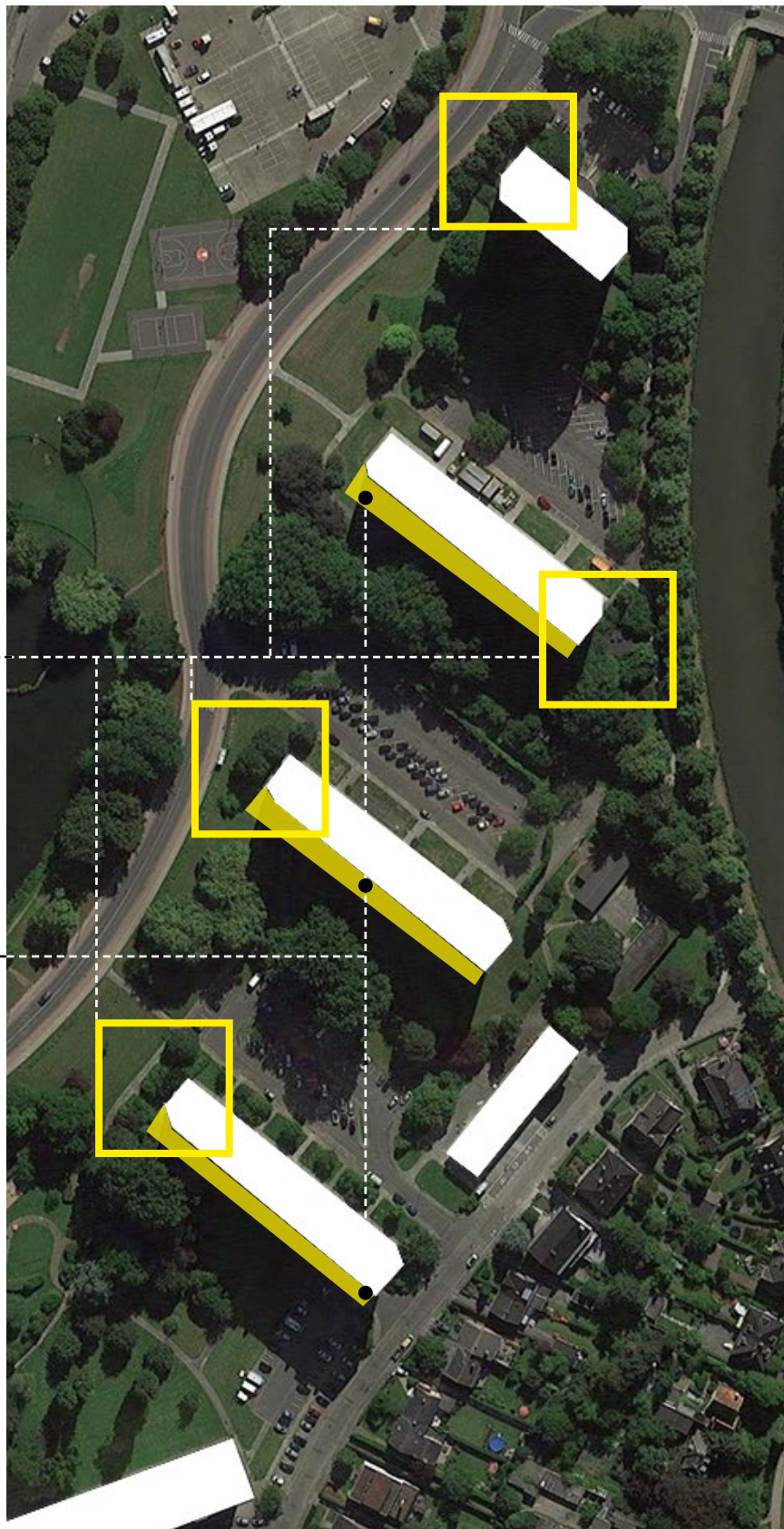
Observatieschets 7: Locaties sluikstort

Afval achter de blokken:

- Minder toezicht
- Minder passage (geen ingangen / doorgangen)
- Minder actief gebruik van de ruimte

Afval 'langs' de blokken

- Verstoopte hoekjes achter vegetatie (niet zichtbaar vanaf de weg)
- Op de kop van de gebouwen
- Geen functie van de ruimte behalve minimale circulatie

Algemene locaties sluikstort

- Aan de ondergrondse vuilbakken zelf, of in hoekjes van de parking kom je vaak sluikstort tegen.
- Hoekjes die dens begroeid zijn voor vegetatie vormen daarnaast ook plekjes waar mensen afval dumpen.

3.5.2 Drugsproblematiek

Verschillende bewoners en professionals uit de wijk wezen ons op de **ernstige drugsproblematiek**, met name omdat er **vanuit de blokken zelf gedeald** wordt. Kinderen vertellen dat ze drugsspuiten vinden in de publieke ruimte. Deze realiteit brengt een groot **onveiligheidsgevoel** met zich mee. Bepaalde plekken zijn voor kinderen absoluut **verboden terrein**. Wanneer het donker wordt, worden kinderen al snel naar binnen geroepen. Het probleem blijkt voor een deel geografisch bepaald binnen de wijk zelf: een moeder vertelde ons dat de zone rond de Elektra bijvoorbeeld anders is dan de rest van de wijk omdat mensen 'er meer rondhangen' en er drugsspuitjes gevonden worden.

Fig. 28: Avondzicht op de torens Anseele en Van Beveren. Op deze momenten zijn er veel donkere hoekjes in de omgeving die onveilig kunnen aanvoelen

J: En er is daar nog te veel afval als je daar eens komt. Wij hebben al vaak spuiten gevonden.

I: En wat doe je daarmee?

J: We raken die niet aan.

J: Je gaat het vertellen aan iemand best.

I: Aan je ouders?

J: Ja, maar ooit heb ik ergens een keer een spuitje aan een plakker moeten vasthouden en daar hing een plakker rond, dus ze hebben eigenlijk meer van die plakkers en ja, toen.

- Jongens 14 jaar

Er stonden van die roze banken bij ons. Maar bij ons was die een oord waar dat er niet anders werd gedaan dan gediscussieerd, gedronken en gevochten. Drugs enzo. En op een bepaald moment was er een drugsdealer die hier was buitengekegeld weer terug.

- **Gesprek met oudere man en zijn vrouw**

I: Aan de Elektra is er zo aan de benedenverdieping zo eigenlijk een soort van mini ziekenhuis en daar kan je ook gaan zeggen, maar als je een spuit gevonden hebt, dan weten die ook wat te doen.

J: Maar er liggen er hier zo veel.

I: Veel? Ja? Serieus?

J: Er is zelfs politie een keer gekomen.

- **Jongen 14 jaar**

Verschillende stadsdiensten lijken **verschillende houdingen** te hebben over hoe er omgegaan moet worden met deze problematieken. Om overlast te reduceren trachten sociale huisvestingsmaatschappijen onder andere om het **aantal huissleutels in omloop te verminderen**, waardoor minder mensen toegang zouden kunnen hebben tot de gebouwen. We horen verhalen van nooddeuren die half open blijven staan zodat toch mensen toegang kunnen krijgen tot het gebouw. Ook hier zien we voordelen van een **goede burenkennis**, omdat er op die manier controle kan bestaan op wie er al dan niet thuis hoort in een gebouw. Door de aanwezigheid van onbekenden in een buurt of in een gebouw gaan mensen zich minder snel thuis voelen.

Zo had de Borluut vaak overlast door vandalisme, drugdealers, druggebruik, hangjongeren en daklozen in de gemeenschappelijke delen. De Gentse Haard heeft toen een nieuw sleutelplan uitgewerkt om het aantal sleutels van de toegangsdeuren dat in omloop was, te herleiden.

- **Verslag van uitwisseling met sociale huisvestingsmaatschappij**

Tijdens het overleg tussen stadsdiensten op de tentoonstelling werd er zwaar gediscussieerd over hoe er omgegaan moet worden met de drugsproblematiek in de wijk. Er bleken verschillende meningen te bestaan tussen de wijkagent en andere actoren uit de wijk.

- **Uit verslag overleg stadsdiensten**

Fig. 29: Volgens sommige bewoners trekken de roze bankjes die tijdens specifieke periodes in de wijk staan 'foute mensen' aan die voor overlast zorgen, zeker wanneer deze vlakbij de gebouwen staan

3.5.3 Geluidsoverlast

Geluidsoverlast is enerzijds een probleem **binnen de gebouwen**, waar er door **gebrekkige geluidsisolatie** veel auditief contact bestaat tussen de burens. Ook de kinderen die wij gesproken benoemen dit als een tekort. Anderzijds ontstaan er **conflicten door jongeren die later op de avond nog buiten zijn en hierdoor voor geluidsoverlast zorgen**. Er zijn echter maar weinig auditief afgesloten plekken waar deze jongeren dan wel terecht kunnen of waar kinderen wél ongestoord en zonder te storen lawaai kunnen maken. Daardoor kunnen er al snel wederzijdse frustraties ontstaan tussen bewoners die rust willen enerzijds en kinderen of tieners die willen spelen of sporten anderzijds.

Ik zet altijd mijn muziek zo luid en ja... Dan gaan die burens klagen. En mensen boven en onder u, dan hoor je die zo stappen.

- Jongen 13 jaar

I: En vinden de burens het niet erg als jij zo luid zingt?

M: Maar die horen dat niet. Ik hoor hun.

I: Ja, wat doen ze?

M: Dus die twee die op het vijfde wonen, die jongen en dat meisje en die hebben ook nog een kleine broer, en die roept wel heel vaak en ik hoor hen heel soms door het raam.

- Meisje 8 jaar

I: Jullie vinden de appartementsgebouwen zelf geen goede plek om iets te voorzien voor kinderen?

J: Nee, want als ze daar de hele tijd gaan lawaai maken, dan is het eigenlijk veel te druk met al deze kinderen. Als ze daar apart een cafeetje voor volwassenen zouden voorzien. Dan is dat al wat rustiger.

I: Dus dat is wel belangrijk dat dat apart is van elkaar?

J: Want als er een bal binnenvalt, dan zouden we niet direct willen dat dat tegen een oma zou gaan. Ook al zou dat wel grappig geweest zijn.

- Jongen 14 jaar

M: Ik zie hier juist een rood bolleke staan he. Dus dat zijn twee speelpleinen. En onder andere is dat hier een basketbalveld. Ik woon daar ook maar langs de voorkant dus ik heb er geen last van. Maar je moet een keer vragen aan de mensen die aan de achterkant wonen. 's Nachts om 1 uur, 2 uur, 3 uur zijn ze aan het basketten. Midden in de nacht.

V: En dan moeten ze de politie bellen.

- Gesprek met oudere man en zijn vrouw

Ze krijsen echt zo. Tieren en krijsen. Ik kwam vroeger ook buiten spelen met mijn kinderen, maar als ze riepen zei ik "ssst, er wonen hier nog mensen." Roepen mag, maar dat krijsen. Ik kan mijn vensters niet open laten staan in de zomer. De televisie moet harder. Het is hier niet meer leefbaar.

- Uit kort gesprek met oudere dame uit de wijk

Sommige ouderen zien de oplossing in het **weghalen van basketbalpleinen en volleybalpleinen** en het in de plaats hiervan kinderspeeltuigen te voorzien. Waar de jongeren dan wel hun plek zouden moeten vinden in de wijk, wordt hier niet bij verteld.

Maar hier zouden ze iets van kunnen maken. Maar dat plein he, als ze dat weg doen en er kinderspeeltuigen zetten. Is de problematiek van de geluidsoverlast 's nachts weg. Want kinderen, kinderen spelen 's nachts niet.

- Gesprek met oudere man en zijn vrouw

3.5.4 Huisdieren

Het **houden van huisdieren**, en dan vooral honden, is een veel besproken thema in de wijk. De huisvestingsmaatschappijen hanteren meestal een (vaag bepaald) **gedoogbeleid**: een huisdier is toegelaten **tenzij het voor overlast zorgt**. De houding van bewoners ten opzichte van honden is dubbel: langs de ene kant zijn ze voor de eigenaars erg waardevol en **stimuleren ze ontmoeting** tussen burens. Tegelijk zorgen ze voor **onveiligheidsgevoelens en overlast** (bv. door het niet opruimen na de hond en loslopende honden in de gebouwen). Zo hoorden we bijvoorbeeld de anekdote over een bewoner die zijn hond door een ziekenhuisopname meerdere dagen alleen (luid blaffend) thuis moest laten. Kinderen vertelden ons over loslopende honden in de gang waardoor kinderen niet meer alleen naar buiten durven gaan. In de buurt is er tot slot ook een

hondenloopweide die erg gewaardeerd wordt en ook bij mensen uit andere Gentse wijken erg populair is.

Fig. 30: De aanwezigheid van honden en andere huisdieren zorgt voor veel discussie in de buurt. Voor sommigen is dit een vorm van overlast, voor anderen net weer een manier om meer sociaal contact te hebben

M1: De hondentoiletten vind ik niet leuk.

M2: Ik ook niet.

I: Waarom vind je het niet leuk, het hondentoilet?

M1: Omdat dat hier stinkt.

- Groepswandeling met meisjes

Mensen komen speciaal met hun auto naar de hondenloopweide om hun honden uit te laten. Honden kunnen daar zwemmen.

- Bewoonster, uit verslag van buurtontbijt

3.5.5 Plaatsgebonden onveiligheidsgevoel

Bovenstaande problematieken dragen allen bij tot onveiligheidsgevoelens in de wijk. Uit gesprekken met kinderen en tieners blijkt dat **onveiligheidsgevoelens echter meestal gekoppeld zijn aan zeer specifieke plekken**. Ze maken zo een onderscheid tussen veilige en onveilige plaatsen in de buurt. Deze gevoelens hangen ook **vaak samen met verhalen die de ronde doen** over gebeurtenissen in de wijk (die overigens niet noodzakelijk waargebeurd zijn). De mate waarin een ruimte als veilig aangevoeld wordt, **bepaalt in sterke mate het ruimtegebruik van kinderen en tieners**. Ook wanneer ouders de ruimte onveilig vinden, zullen ze hun kinderen sturen in de manier waarop zij de ruimte mogen gebruiken. Ter illustratie: een jongen van 14 jaar die in de Borluut woont, mag van zijn moeder niet stoppen met de fiets als hij van school naar huis fietst.

I: Dus jouw mama is soms bezorgd, maar eigenlijk vind jij het overal wel veilig?

M: Daar niet zo, maar...

I: Daar vind je het niet zo veilig?

M: Maar bijvoorbeeld als je daar naar achter gaat, zo bij dat parkje daar, daar is er een huis en daar heeft er iemand verteld aan mij dat er een meisje daar vermoord is geweest. Dus daar vind ik het echt heel eng. Als ik daar in het donker terug naar huis ga met mijn mama, dan houd ik mijn hand dicht bij mij, met mijn mama, dus hier vind ik het wel veiliger.

- Meisje 8 jaar

Zelfs relatief nabije voorzieningen zoals de Blaarmeersen worden moeilijk te bereiken voor kinderen uit de wijk omdat de buurt als onveilig wordt beschouwd door hun ouders. Hier komt weer het belang van **zichtbaarheid van de publieke ruimte**, en de **afstemming van de publieke ruimte op het appartementsgebouw** naar voor als bepalende factor voor gebruik van de buitenruimte.

M: Het kan er soms veilig zijn, maar soms ook onveilig. Mijn ouders weten dit ook en daarom verbieden zij mij soms dat ik zonder toestemming ergens naartoe ga, bijvoorbeeld de Blaarmeersen. Zelfs als het heel dichtbij is. Er zijn ook wel onveilige mensen daar en je kan daar snel gepakt worden door iemand of gekidnapt zo.

I: En waarom mag je hier nu wel zijn?

M: Omdat ze mij hier, ik heb hen nu verteld waar ik naartoe ga en ze kunnen van ons stukje in het appartement zien waar ik ben en dus weten ze wel dat ik veilig of niet veilig ben, maar als ik, laat ik zeggen, dat ik nu naar Blaarmeersen ga zonder dat zij het weten en ze kijken van ons appartement, dan gaan ze ongerust worden en zeggen ze van oh, zij is weg en we weten niet waar zij is en bellen zij misschien de politie en dus daarom dat ik moet zeggen waar ik ben.

I: En er zijn dus veilige plekjes en onveilige plekjes?

M: Ja.

- Meisje 11 jaar

Fig. 31: Sommige kinderen mogen niet alleen 'achter de blok' komen, omdat dit volgens hen of hun ouders een onveilige plek is die uit het zicht ligt. Veel studenten problematiseerden ook de aanwezigheid van lage heesters die de zichten op de ruimte blokkeren

3.5.6 Sociale problematieken in de wijk

Tijdens gesprekken met praktijkwerkers van lokale (stads-)diensten werd meermaals gewezen op bestaande **sociale problematieken of uitdagingen** in de wijk. Eén ervan is **eenzaamheid**, waarbij (vooral ouderen) zich van de rest van de wijk afsluiten in hun appartement. Ten tweede kent de wijk een **hoge concentratie** van mensen die nood hebben aan **psychische ondersteuning**. Buren weten soms niet hoe ze op een goede manier omgaan met deze problematieken, wat op zijn beurt weer tot onmacht of onveiligheidsgevoelens leidt. Hier kan goede begeleiding en informering van bewoners al een grote stap vooruit zijn. Een derde gegeven is de **sterk diversifiërende demografie**: door een zeer diverse instroom aan nieuwe bewoners gedurende de laatste decennia ontstonden er grotere verschillen en barrières tussen mensen, onder meer op vlak van cultuur, taal en leeftijd. Tot slot kampen vele bewoners in de wijk met **armoede**. Het is vooral de concentratie van verscheidene sociale problemen die een grote druk zet op de wijk.

I: Wat wij horen is dat er heel veel oudere mensen die hier wonen heel weinig naar buiten komen. Wat zouden jullie daar aan doen?

J: Geen idee. Als we mochten, dan zouden we misschien eigenlijk in dat gebouw voor de bejaarden, niet een bejaardentehuis, maar een bejaardenpleintje, zo een plekje voor hun maken. Zo misschien een bejaardencafeetje?

- Jongen 14 jaar

Door de jaren heen zien we steeds meer contrast tussen de bewoners die er al het langste wonen (sedert de jaren '60, '70 of '80) en de nieuwe huurders. Vroeger werd de Borluut bewoond door een volkse groep huurders die veel meer sociale contacten met elkaar hadden. Dit zorgde voor een hoge sociale controle en bracht ertoe bij dat de bewoners een sociaal vangnet hadden via de burens.

Niet zelden verkeren oudere bewoners in een toestand van sociale isolatie omdat zij zich fysiek moeilijker kunnen verplaatsen of hulpbehoevend worden. Intussen krijgen we een nieuwe instroom van nieuwe huurders van verschillende achtergronden en afkomsten. Hiervoor verwijzen we als voorbeeld naar de 34 gezinnen met kinderen waarbij er al 20 verschillende afkomsten te onderscheiden zijn.

De nieuwe huurders zijn vaak alleenstaanden en jonge gezinnen. De alleenstaanden bestaan niet zelden uit kandidaat-huurders uit specifieke doelgroepen die instromen via het samenwerkingsprotocol met OCMW Gent, een overeenkomst afgesloten tussen alle huisvestingsmaatschappijen in het Gentse en de dienst Wonen van OCMW Gent. Het samenwerkingsprotocol focust op kandidaat-huurders met een daklozenachtergrond of een psychische problematiek.

Voeg daar de specifieke problematiek rond daklozen, psychische patiënten en jonge gezinnen met kleine kindjes aan toe, een gehorig en ouder gebouw uit de jaren '60 zonder moderne geluidsisolatie als surplus, en je krijgt samenlevingsproblemen.

- Uit verslag van uitwisseling met sociale huisvestingsmaatschappij

Fig. 32: Een oud petanqueterrein aan De Kring. Sommige bewoners herinneren zich nog dat hier gespeeld werd. Ze zijn het allen eens dat de wijk sterk veranderd is, ook omwille van demografische veranderingen. Mensen komen minder goed overeen en spreken elkaar minder

M: Toen ik hier pas woonde was het hier goed. Maar we hebben dat zien evolueren. Dat is toch niet alles.

V: Vroeger stonden de burens klaar voor elkaar. De burens hielpen elkaar. En nu krijg je nooit een goeiendag van uw buur. Dat is anders dan vroeger. Wij leefden in een goede appartementencluster. Wij waren met vier. Een goeien 'pallé', maar er zijn 'pallés' die niet spreken met elkaar. Ik zou dat niet kunnen he, tegen mijn buur niet spreken.

M: Gewoon met vier families. Op één verdieping. En ze spreken elkaar niet.

- Gesprek met oudere man en zijn vrouw

I: En hoe hebben jullie elkaar leren kennen?

M: Gewoon, door buiten te spelen en euh ja onze mama's hebben elkaar ook leren kennen. Maar zijn mama en mijn mama kennen elkaar niet zo heel goed.

I: Nee, hoe komt dat?

J: Dat weten wij zelf ook niet. Onze mama's blijven meestal thuis.

M: Ja, zij komen niet veel buiten...

- Meisje (8 jaar) en Jongen (8 jaar)

3.6 Tussen privaat en publiek

3.6.1 De private woningen

Door de ouderdom van de appartementsgebouwen ontstaan er op termijn **technische mankementen** en zijn er problemen met onder andere knaagdieren, vogels en ongedierte, gebrekkige isolatie of verwarming, die vermeld worden in verschillende gesprekken. Voor kinderen en tieners lijkt eerder de **grootte van de woning** een belangrijk aandachtspunt te zijn. Er is een **gebrek aan private ruimte waar zij zich kunnen afzonderen** van de rest van hun omgeving en die ze **zelf** naar wens kunnen **aanpassen**. We merkten deze nood aan **toe-eigening door aanpasbaarheid** bijvoorbeeld ook bij de verkenning van één van de woontorens, waarbij er in de gedeelde gang kamerplanten werden gezet, of waar er schilderijtjes of posters opgehangen werden om toch een zekere eigenheid te leggen in de anders erg **anonieme gedeelde ruimte**. De regels rond de toewijzing lijken zo te zijn dat er voldoende ruimte is om voor ieder individu of koppel een kamer te voorzien in de woning. In de praktijk blijkt echter uit gesprekken dat veel kinderen hun kamer moeten delen, en zo geen 'eigen' plek vinden in de private binnenruimtes.

Dit heeft als gevolg dat het A2-appartement (2 slaapkamers) maximaal aan een alleenstaande of een koppel mag toegewezen worden en het A3-appartement (3 slaapkamers) aan een alleenstaande of koppel met één of twee kinderen.

- Uit verslag van uitwisseling met sociale huisvestingsmaatschappij

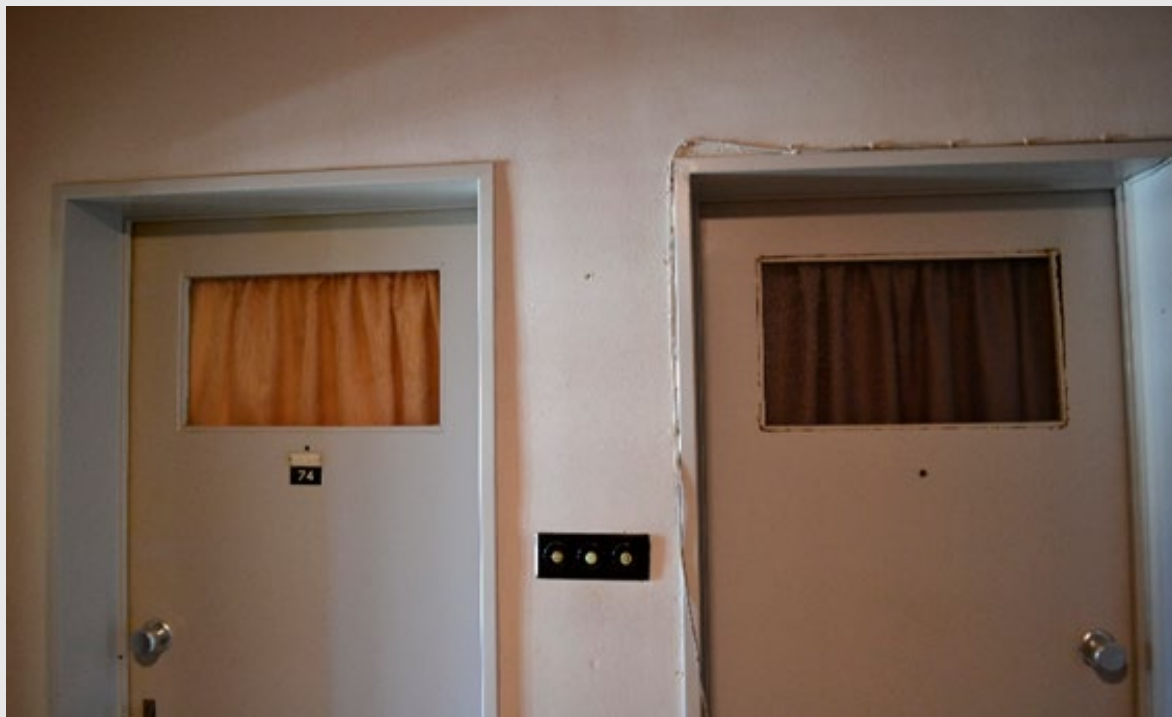

Fig. 33: Zicht op twee 'voordeuren' in één van de appartementsgebouwen. De gebouwen zien er, zowel langs binnen als langs buiten, vrij uniform uit. Bewoners kunnen er zelf weinig aanpassen, personaliseren of zich toe-eigenen

Dit meisje zou graag verhuizen, vooral omdat ze een **eigen kamer** mist. Ze vindt de buurt wél fijn en zou terugkomen omdat ze er veel mensen kent. We spraken ook met een jongen (12 jaar) die niet in de buurt wilt blijven wonen, maar wel bijvoorbeeld in de nabij gelegen alleenstaande woningen. Zo heeft hij meer ruimte, maar woont hij toch nog in de **rustige buurt**. Een sprekende uitspraak werd in dit opzicht gedaan door een meisje (10 jaar): “ik zou willen verhuizen van huis, maar niet van buurt” (meisje 10 jaar). Dit toont dat er door sommige kinderen een onderscheid gemaakt wordt tussen de private woning met zijn problemen, en de bredere omgeving, die wel als kwalitatief gezien wordt.

Ik wil niet altijd in deze buurt blijven wonen, maar ik wil hier wel nog veel komen om te spelen en zo, maar wonen niet, want ik vind de huisjes wel redelijk klein en de meesten hebben zo een kamer, twee kamers, drie kamers en dat vind ik niet leuk, want ja, ik wil mijn eigen kamer eigenlijk hebben en niet met mijn broer in dezelfde kamer slapen.

- Meisje 8 jaar

De **trots of fierheid** op de woonomgeving lijkt vaak **dubbel** te zijn: over de private woning en de kwaliteit hiervan lijken mensen zich soms te schamen, maar over de mooie, grote en groene buitenruimte bestaat er dan wél weer een soort fierheid.

I: En waarom ben je verhuisd?

M: Omdat onze vorige, het begon echt een beetje ongemakkelijk te worden. We hadden meer plaats nodig om te spelen en ook nog omdat mijn ouders wouden ergens anders gaan en zelf als ik, ik wil liever op een normaal huis, maar ik ben wel blij met hoeveel mensen ik hier ken, dus ja.

- Meisje 11 jaar

Mensen schamen zich om in de blokken (sociale woningen) te wonen. Ze zijn niet trots op hun woning, en als ze bezoek krijgen gaan ze nog liever ergens op café dan in hun woning af te spreken. Een ander probleem is dat er in de wijk zelf niet echt een gezellige gezamenlijke ontmoetingsplaats is.

- Uit verslag van gesprek met Samenlevingsopbouw

3.6.2 De semi-private binnenruimtes

De trappen, liften, gangen en ingangen zijn **niet voorzien, onderhouden of gedimensioneerd als aangename gebruiks- of ontmoetingsruimtes**, terwijl ze hier soms **wel voor gebruikt worden**. Bovendien bieden ze veel potentieel om gebruikt te worden als speel- en ontmoetingsruimtes: ze zijn **overdekt**, liggen **nabij de woningen** en zijn niet voor iedereen **toegankelijk**. Momenteel wordt er echter weinig ingezet op deze ruimtes als gebruiks-, verblijfs- of speelruimtes.

I: En wat is jouw lievelingsplek in de blok?

M: Ik zou zeggen, als ik echt in de blok was, zou ik zeggen de gangen. Want in de gangen ravotten we zo, zelfs als het niet echt mag. Op zo'n plekje in de gang waar nog altijd mensen door kunnen, dan kan je daar nog een beetje praten of zo als je niet echt binnen in huis mag of zoiets.

I: En vinden de mensen dat allemaal oké? Mensen die in de andere appartementen wonen?

M: Als ze zien dat het geen probleem is, vinden ze het oké, maar ze gaan het u wel vertellen als er iets fout is.

- Meisje 11 jaar

Fig. 34: Foto van de trappenhal in Borluut. Aangezien deze niet afgeschermd is van de buitenruimte wordt de sfeer ervan sterk bepaald door de weersomstandigheden: in de winter kan het er erg koud zijn. De ruimte is niet gedimensioneerd noch bruikbaar voor activiteiten of langdurige ontmoetingen

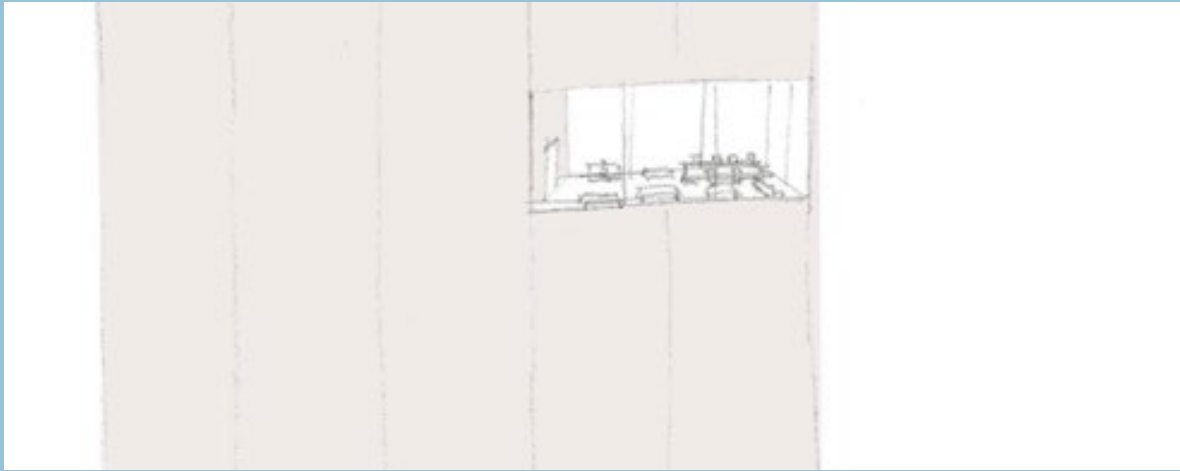
Kinderen zijn zich, net zoals de andere bewoners, bewust van de **technische mankementen** die vaak voorkomen. Dat de **lift regelmatig defect** is nemen ze zo bijvoorbeeld al in rekening bij het gebruik van deze ruimtes als circulatieruimte. De vele mankementen van de woontorens leiden tot menig frustratie bij bewoners.

De liften zijn echt traag, en je mag niet tegen de deur komen want dan blokkeren ze. En soms moet dan de brandweer komen om mensen te helpen.

- Meisje 8 jaar

Het gebouw Borluut zelf heeft last van zeer veel technische defecten zoals liften die niet werken, traptredes die afbrokkelen, deuren die blokkeren, lampen die niet werken, lichtschakelaars die maar aan één kan van een donkere gang hangen, vogels die de traphal kunnen binnen vliegen, ...

- Uit verslag van gesprek met Samenlevingsopbouw

Een student voorziet gedeelde ruimtes in gebouwen (op verdiepingen). Dit omdat ze gelooft dat deze ruimtes kunnen bijdragen tot de sociale binding tussen bewoners van eenzelfde gebouw

Fig. 35: Foto van de toen recent gebouwde blokken aan de Watersportbaan. We zien hier nog geen volwassen bomen of vegetatie, en merk ook op dat er nog minder variatie in gevels bestond (gebouw Van Beveren heeft bijvoorbeeld nog geen 'kroon' gekregen, en Rozenhof en Dennenhof hebben een betonnen gevel (Bron: <http://home.scarlet.be/architectuur/watersportbaan/watersportbaan3.html>)).

3.6.3 De publieke buitenruimte

De buitenruimte is vrij **onderhoudsintensief** omwille van het vele gazon dat gemaaid moet worden. Dit terwijl deze **grote oppervlaktes** slechts **matig (sommige delen zelfs niet)** gebruikt lijken te worden. De **grote bomen en planten** dragen enerzijds positief bij tot de **esthetiek** van de ruimte, maar **blokkeren** op hetzelfde moment **zichten en lichtinval**. Een **goede afstemming tussen gebouw en publieke ruimte (en de daarbinnen aanwezige vegetatie)** is daarom **enorm belangrijk**. Over het algemeen wordt de buitenruimte als erg **mooi en rustig** omschreven. Eén bewoonster vertelde ons dat ze zich voelde alsof ze in een 'mooi museum' woont: het is er zeer aangenaam, rustig en mooi, maar je mag er niets aan veranderen of aanraken. Daarnaast bestaan er kleinere frustraties zoals dat de banken vuil en mossig zijn en niet aangenaam zijn om op te zitten. Veel van die bankjes lijken ook willekeurig te zijn geplaatst, zonder veel aandacht voor ligging, zichten of rugdekking. Ook de slechte toestand van sommige van de wandelpaden leidt tot frustraties.

De grote bomen zijn een kwaliteit, maar beperken ook zeer sterk het zicht. De bomen nemen licht weg uit appartementen, waardoor sommigen hun licht overdag moeten aansteken. Ook blokkeert het zichten naar bijvoorbeeld de watersportbaan zelf, waardoor mensen zichzelf minder kunnen bezighouden met het kijken naar mensen.

- Uit verslag gesprek met Samenlevingsopbouw

I: En je bent heel blij dat je in een groene omgeving woont?

M: Ja het is hier echt supergroen. Overal waar je wandelt zie je bossen en bomen en struiken.

- Meisje, 12 jaar

Fig. 36: Ruimte achter de blok Dennenhof. Spelende kinderen maken gebruik van de blinde muren van het gebouw om een balspel te spelen

Fig. 37: Simulatie van bezonning op verschillende tijden in een zomerdag (8:00 – geel, 12:00 – groen, 16:00 – Blauw, 18:00 – paars)

Enkele studenten vinden het belangrijk om zoveel mogelijk zicht te creëren in het gebied om veiligheid te verzekeren. Ze voorzien daarom zeer weinig ondergroei, maar enkel een kruid- en bomenlaag

3.6.4 De grootsheid en uniformiteit van de ruimte

Kenmerkend voor een modernistische hoogbouwwijk is dat er een **grote hoeveelheid onbebouwde ruimte** is (87,1% in de statistische sector Neermeersen). Deze ruimte wordt op de Watersportbaan vooral ingenomen door **grasvelden en parkeerruimte**. Deze grasvelden zijn verder **ongeprogrammeerd en esthetisch vrij uniform** over de gehele site (grasvelden met willekeurig verspreide bomen en clusters van heesters), waardoor diversiteit in eigenheid ontbreekt. Die grote schaal wordt slechts op **weinige** plaatsen onderbroken door **kleinere, meer geborgen plekjes** die eenvoudiger toe te eigenen en minder anoniem zijn. De grootte van de gebouwen heeft ook gevolgen voor de publieke ruimte door de grote schaduwen die geworpen worden op de publieke ruimte en valwinden die bepaalde plekken onaangenaam maken om te vertoeven. Ook deze meer **technische kenmerken** hebben gevolgen voor de bruikbaarheid van de buitenruimte.

I: Hoe is het hier dan nog anders dan in Lovendegem?

M: Omdat het hier veel groter is en je ziet hier ook veel meer dingen. In Lovendegem zie je alleen maar zo allemaal dezelfde huizen naast elkaar.

I: En hier is dat niet zo?

M: Nee, de appartementen wel, maar we hebben tenminste veel meer plaats dan daar.

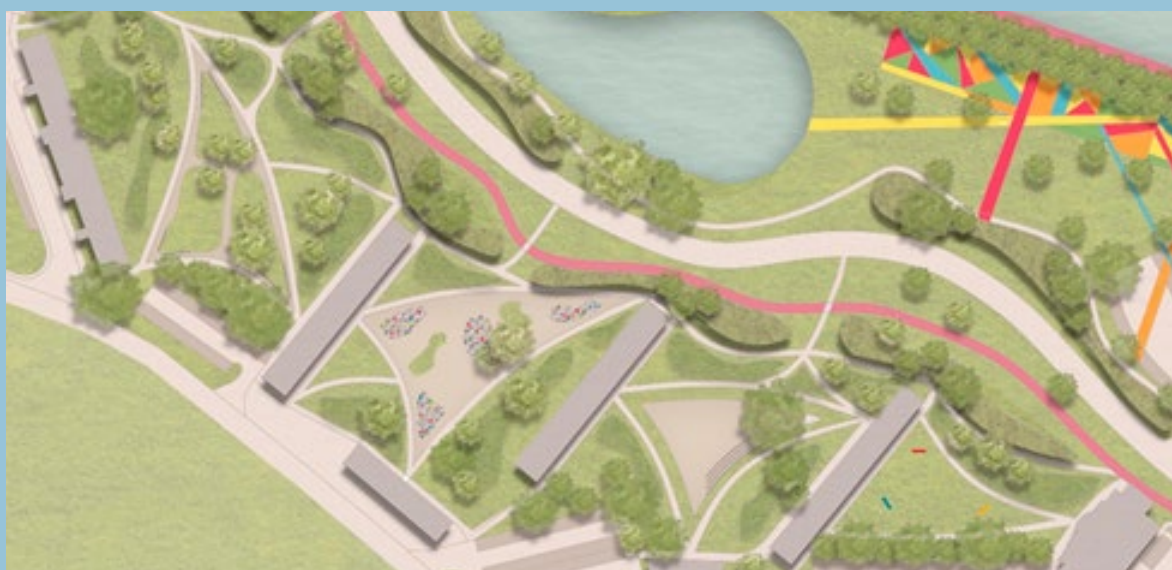
- Meisje 8 jaar

Fig. 38: Deze inwoners van Rozenhof en Dennenhof spreken op mooie dagen om 16:00 stipt af op een geborgen plekje tussen de blokken. Ze nemen dan hun eigen klapstoelen mee zich mee

De **leesbaarheid** van de publieke ruimte wordt beperkt door het **uniforme karakter**. Het helpt dat alle appartementsgebouwen **een naam** hebben en daardoor de omgevende ruimte meer

identiteit geven. Verder is het aantal herkenbare plekken in de buitenruimte beperkt. De Kring (niet alle bewoners kennen deze naam), en de robotjes (een spelprikkel ter grootte van een parkeerplaats) vormen hierbij enkele uitzonderingen: bewoners gebruiken deze plekken om zich te **oriënteren in de ruimte**. Wanneer we een kind vroegen waar hij woonde, wees hij naar één van de blokken en zei “ik woon daar, bij die rode gordijnen.” Het waren dus de gordijnen die voor hem zijn woning herkenbaar maakten.

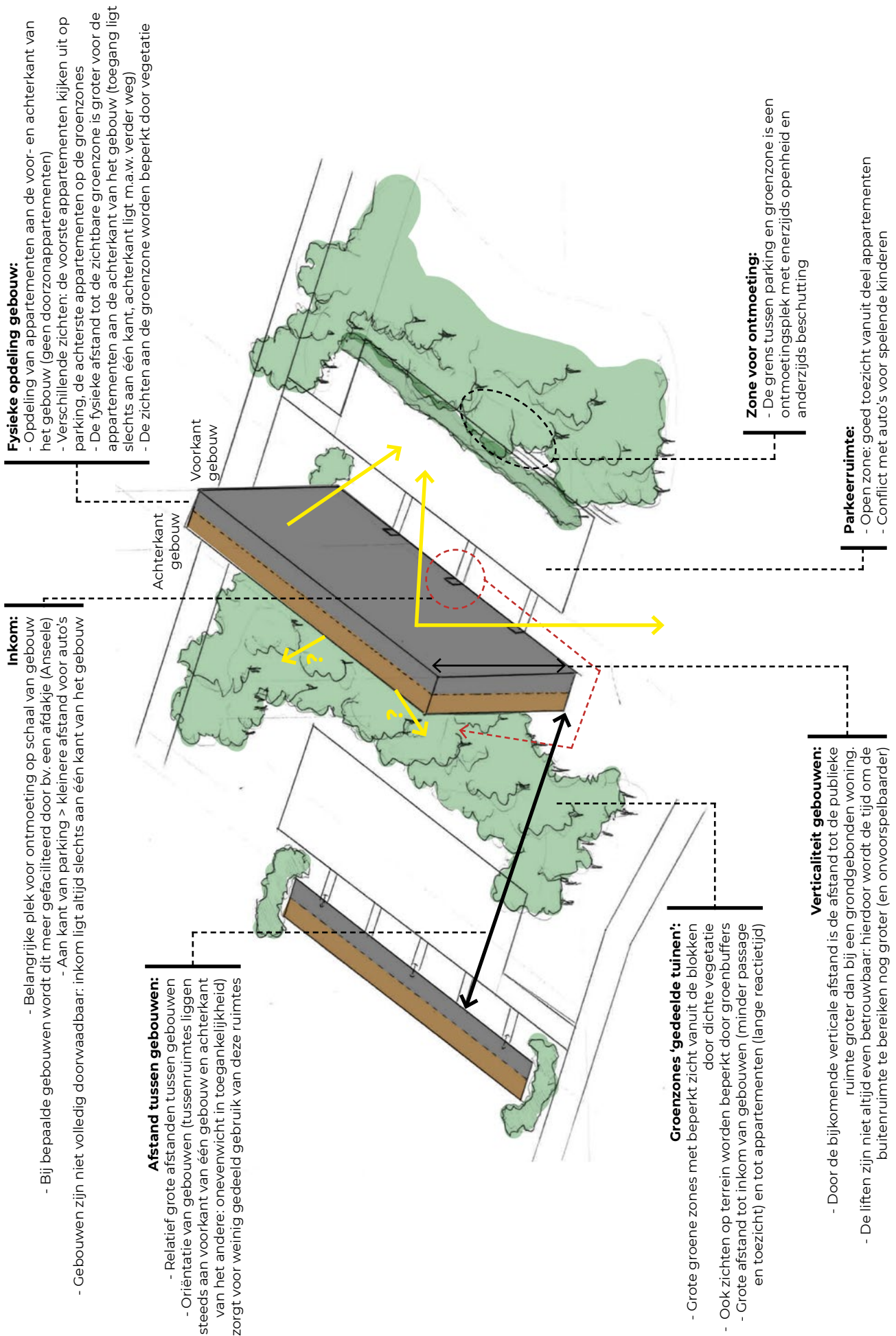

Als reactie op de volgens hen te monotone groenzones, diversifiëren veel studenten de buitenruimte en de activiteiten hierbinnen: ze maken er verschillende tuinkamers van. Ze trachten de ruimtes meer identiteit te geven door specifieke functies toe te wijzen aan de plekken (bv. een bibliotheekplein, een verhard speelplein, een sportplein) en kleinere ‘geborgens’ plekjes te verwerken in het geheel

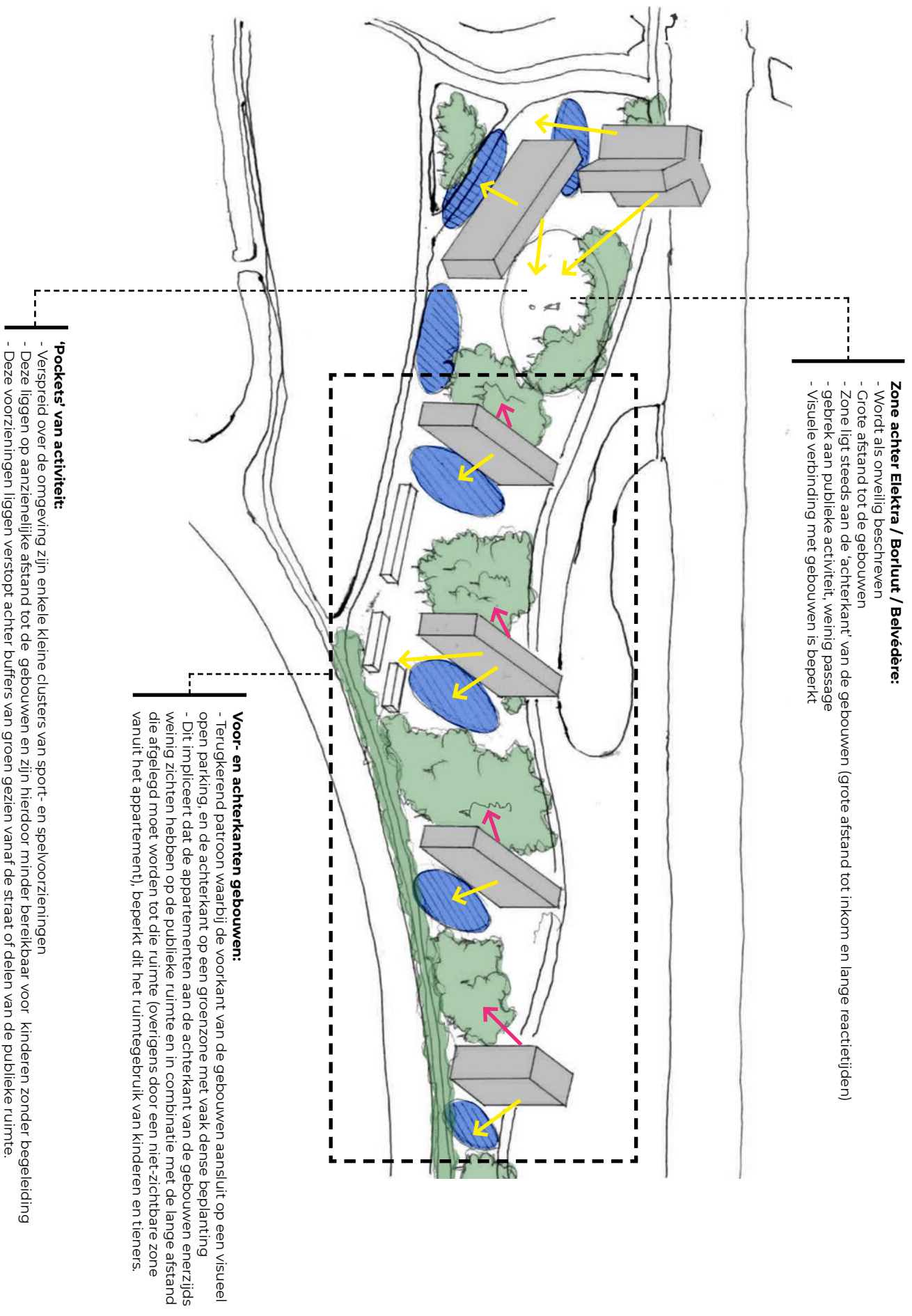

Eén van de studenten stelde voor om nieuwe, lagere gebouwen te voorzien tussen de woontorens om een meer menselijke schaal te introduceren, om publieke functies in te voorzien en om een meer semi-private sfeer te creëren tussen de woontorens. Bewoners waren echter vrij sceptisch ten opzichte van het idee, en vonden dat er al genoeg mensen in de buurt woonden

Observatieschets 8: Relatie tussen gebouw en publieke ruimte

Observatieschets 8: Relatie tussen gebouw en publieke ruimte II

3.7 Schoonheid, groen, water en rust in de wijk

De buurt wordt nagenoeg **unaniem als 'mooi' beschreven**, en de aanwezigheid van het water is voor iedereen die erover spreekt een meerwaarde. Maar tegelijk is de **bruikbaarheid** van het groen **zeer beperkt**, is de Leie niet veel meer dan **'kijkwater'**, en lijkt de link met de Watersportbaan vaak helemaal zoek. Voor sommige bewoners zijn het specifieke plekje binnen de buitenruimte die sterk gewaardeerd worden. **Schoonheid** wordt vaak gezien **in functie van eigenheid**: iets dat plekken uniek maakt in de buitenruimte.

Fig. 39: Een vrouw maakt gebruik van de zitgelegenheid in de buitenruimte (met zicht op de straat en het basketbalveld)

3.7.1 Het relatieve belang van het water in de wijk

Voor een wijk die vernoemd is naar de Watersportbaan is er **weinig binding** met de eigenlijke infrastructuur ervan. De bewoners lijken **amper gebruik te maken** van of betrokken te zijn bij de (sport)**activiteiten** die hieraan gebonden zijn (dit kan bv. liggen aan kostprijs, tijd of interesse). De **autowegen vormen een fysieke barrière** tussen de wijk en de Watersportbaan. De kinderen en tieners uit de wijk maken wel gebruik van enkele speelruimtes en sportvelden die langs de Watersportbaan liggen.

De **Leie** aan de andere kant heeft in zekere zin wel iets van waarde, vooral om esthetische redenen. Ze straalt een rust uit naar de wijk en de bankjes aan de Leie worden ook gebruikt door de bewoners. Verdere interactie (bv. recreatief) wordt er echter niet gezocht. De Leie draagt sterker bij aan de **eigenheid** van de woonwijk dan dat de Watersportbaan dit doet.

Fig. 40: Zicht op de Watersportbaan vanaf de brug aan de Koning Albertlaan. De Leie slingert langs de af en wordt benoemd als heel mooi en rustig

Twee studenten vergroten het wateroppervlakte van de Watersportbaan, om dit zo meer te betrekken in de buurt en ook de activiteit van het vissen te stimuleren. Ze willen zo bijdragen aan een identiteit die rond het water opgebouwd kan worden. De bewoners reageren niet echt heel enthousiast op dit idee omdat ze niet lijken te begrijpen wat de meerwaarde voor hen is

M: Water is heel belangrijk voor onze buurt (stelling). Ja, want er is hier ook water, langs die kant en langs die kant.

I: En wat is het mooiste water?

M: Het mooiste water vind ik die kant (Leie) omdat er daar veel mooie boten passeren en er zijn daar ook veel meer struiken en bomen en gras, ja.

I: En kan je dat zien vanuit jouw huis?

M: Ja, ik kan dat een beetje zien.

I: En waarom vind je het water ook wel belangrijk voor de buurt?

M: Omdat dan de mensen kunnen genieten van het uitzicht en dan is het hier zo lekker geurtje van planten en water en de boten die hier passeren. Ik zwaai meestal naar die boten.

- Meisje 8 jaar

Aan de Kring is een goede plaats voor activiteiten, want daar is niets. Dat ligt ook aan het water. Zicht op het water is altijd goed. Er zijn ook boten. Dan moet ook niemand de weg (Europalaan) oversteken, want die is gevaarlijk.

- Uit een gesprek tijdens het buurtontbijt

Fig. 40: Oude foto van vissers aan de Watersportbaan, met zicht op één van de gebouwen aan de Jubileumlaan (Bron: delcampe.net)

3.7.2 De betekenis van groen in de wijk

Het groen in de wijk wordt vooral **geapprecieerd omwille van zijn schoonheid** (diversiteit in seizoenen, mooie grote bomen, etc.) en de manier waarop dit **de wijk uniek maakt**. Er liggen **gemiste kansen** in het **potentiële gebruik en educatieve waarde** van dit groen. Daarnaast wordt de wijk wel als groen beleefd, maar tegelijk wel als weinig kleurrijk en voelen mensen slechts moeilijk aan wat ze zelf mogen doen in deze ruimte (bv.: bewoners weten niet of ze bloemen mogen planten).

Volgens sommige kinderen is de wijk **eentonig en zou er wat meer kleur mogen zijn**. Een dame in de buurt is het hiermee eens: de bloembakken die ze had gezien in het stadscentrum zouden volgens haar wat meer kleur kunnen brengen op de Watersportbaan.

J: Ook is er zo veel van dit. Wat zit daar dan tussen? Groen, groen, groen, groen, ze hebben echt geen smaak. Pak gewoon graffitispuitbussen en spuit dat helemaal in andere kleuren! [...] Nee, de bomen mogen blijven. Ze moeten daar niet perse voor omgekapt worden. Spuit ze gewoon in met graffiti en dan wordt het nog mooier.

I: Ah ja, dus er zijn te weinig andere kleuren?

J: Ja, dus je ziet hier heel veel grijs en een heel veel lelijke auto's.

- Jongen 14 jaar

Fig. 41: Het groen in de wijk wordt geapprecieerd omwille van zijn esthetische waarde: het is mooi en rustig. Maar tegelijk is het weinig bruikbaar en lijken de groenzones soms erg verlaten

Enkele studenten voorzien kleurrijke elementen (speeltuigen, verf, graffiti-muren, rubberen ondergrond bij speelpleinen) in de wijk. Dit als reactie op een uitspraak van een bewoonster die zei dat er, op groen en grijs na, weinig kleur is in de wijk

Fig. 43: Foto met het zicht op de zone tussen Rozenhof en Dennenhof. Op de achtergrond zie je de kerk van Ekkergem. Merk op dat het zicht tussen de blokken zeer open is (Bron: Archief de Zwarte Doos Gent)

Fig. 42: Foto met centraal de site waar zich nu de Kring bevindt. Met zicht op het 'winkelcentrum' rechts op de foto, en de nog jonge beplanting. In deze situatie was de zichtbaarheid op de buitenruimte veel opener (Bron: Archief de Zwarte Doos Gent)

M: Mijn oma haar lievelingsplekje is zo daar bij het grasveld, waar er zoveel bomen staan. Daar vindt mijn oma het leukst. Daar gaat ze soms met haar blote voeten op het gras gaan stappen.

I: Ah leuk en ga je dan mee.

M: Ja en mijn broer gaat dan ook mee en dan spelen we graag met de bal.

I: Want er is heel veel grasveld hier hé eigenlijk.

M: Ja, heel veel gras, maar er is niets op om dingen te doen.

- Meisje 8 jaar

4 Naar concepten voor interventie

4.1 Overzicht en aanpak

(1) Formulering thema's en subthema's

Om te komen tot ontwerpvoorstellen die reageren op bepaalde realiteiten in de wijk, werd vertrokken vanuit de analyse van de omgeving. Er werden 5 thema's geselecteerd die specifiek voor kinderen en tieners erg van belang leken: (1) toe-eigening en eigenheid, (2) Veiligheid, (3) Verbinding, (4) Interactie en communicatie en (5) Programma. Met deze 5 thema's wordt in geen geval een volledig beeld gegeven van de aandachtspunten voor de wijk. Wel wordt getracht de grootste potentiële wins op vlak van ingrepen in de buurt op te zoeken.

Deze thema's omvatten meerdere concrete sub-thema's: specifieke potenties of problematieken waarop later conceptuele ideeën geënt worden. Het zijn deze subthema's die duidelijker de link leggen met de gemaakte analyse.

(2) Selectie subthema's voor ontwerp oefening

Binnen elk thema selecteerden we enkele subthema's waarvan we aanvoelden dat ze mogelijkheden bieden tot verhoging van de leefbaarheid, ontplooiingskansen en betekenisgeving van de buurt.

(3) Conceptuele ontwerp ideeën

Hierop werkten we verder om te komen tot conceptuele ingrepen of voorstellen tot interventie de buurt. Deze voorstellen zijn meestal geënt op verschillende thema's en subthema's. Op deze manier komen we tot sterke conceptuele ideeën die op een meervoudige manier omgaan met de context.

De conceptuele ontwerp ideeën zijn bedoeld om wijk- en stadswerkers te inspireren en aanknopingspunten te geven. Er kan op deze ideeën verder gewerkt worden door deze te concretiseren in plannen van aanpak. De voorstellen zijn echter meestal algemeen genoeg zodat een vertaling naar andere wijken nog mogelijk is.

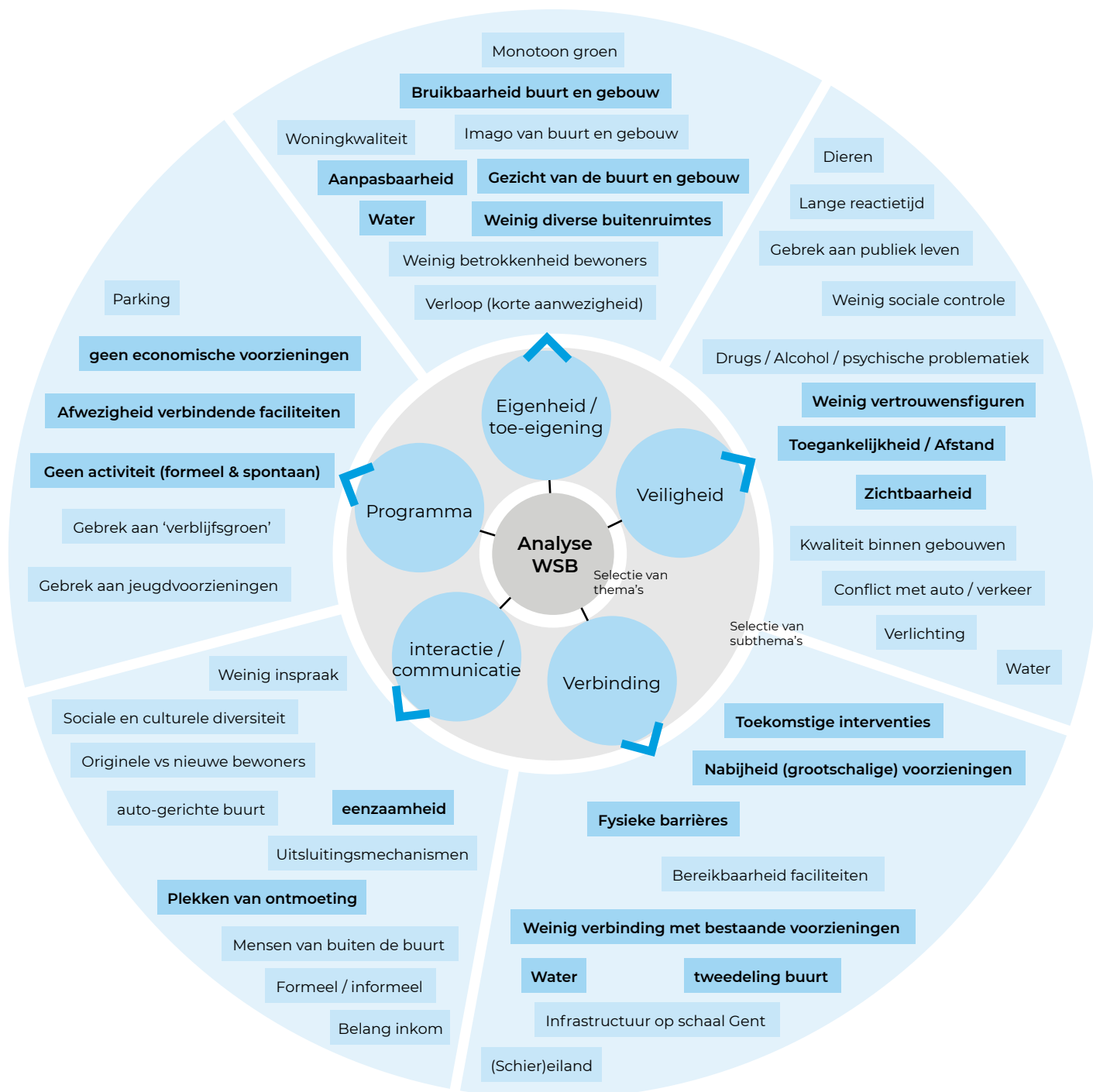

Fig. 43: overzichtsschema van de thema's en subthema's uit de analyse waarop de conceptuele ontwerpvoorstellen zijn gebaseerd

4.2 Formuleren van thema's en subthema's

4.2.1 Eigenheid / Toe-eigening

De wijk Watersportbaan als geheel, maar ook de publieke ruimte en individuele gebouwen zelf, hebben te maken met een gebrek aan eigenheid, en zelfs een stigmatisering naar de buitenwereld toe. Er bestaat weinig 'trots' over de gebouwen of woningen, maar tegelijk wel een zekere fierheid over de woonomgeving. Deze trots gaat vooral over de rust en schoonheid van de omgeving, maar de buitenruimte wordt vaak als weinig bruikbaar beschreven. Ze wordt weinig toegeëigend, mensen lijken weinig eigenaarschap op te nemen over de buitenruimte.

► **Monotoon groen:** de publieke ruimte wordt gedomineerd door gemaaid gazon, grote bomen en clusters van dichte heesters. Er bestaat weinig variatie aan 'typologieën' van ruimtes, noch in activiteiten die hieraan gekoppeld zijn. Dit zorgt ook voor een minder leesbare en ook weinig divers bruikbare buitenruimte.

► **Bruikbaarheid van buurt en gebouw:** er bestaat weinig duidelijkheid over op welke manier de buitenruimte al dan niet gebruikt mag worden (bv. barbecueën, bloemen planten, ...), en daarenboven biedt de ruimte ook weinig diverse mogelijkheden voor gebruik door zijn monotone karakter.

► **Weinig diverse buitenruimtes** (typologisch, bruikbaarheid, zonering): dit sluit aan bij de vorige punten, maar verwijst naar de manier waarop de ruimtes ook weinig divers zijn in de manier waarop ze diverse doelgroepen aanspreken. Er bestaat weinig onderscheid in ruimtes voor individuen, kleine groepen mensen, grote groepen, bezoekers of bewoners, ouderen of jongeren, geborgen of open ruimtes, etc. Deze en bovenstaande punten vragen dus naar een meer diverse buitenruimte, met typologische verschillen en variaties in schaal en materiaalgebruik.

► **Woningkwaliteit:** de weinig aanpasbare, (te kleine), weinig unieke en technisch verouderde woningen zijn een terugkerende frustratie bij veel bewoners. Ook bijvoorbeeld matige geluidsisolatie is een terugkerende frustratie.

► **Imago van de buurt en de appartementsgebouwen:** Er bestaat geen duidelijk karakter van de Watersportbaan. Dit is van buitenaf zo (de meeste mensen kennen de Watersportbaan enkel van er te passeren en hebben voor de rest weinig idee wat er in de wijk te beleven valt), maar ook onder bewoners lijkt de fierheid zich te beperken tot de 'schoonheid' en de 'rust' die de buurt inhoudt. Daarnaast wordt er door oudere bewoners vaak verwezen naar vroeger, toen het volgens hen op bepaalde vlakken beter was. De beeldvorming over de appartementsgebouwen is erg negatief, vele bewoners lijken zich er zelfs over te schamen.

► **Aanpasbaarheid van zowel eigen woningen als publieke ruimte:** er bestaan weinig mogelijkheden om een eigen stempel te drukken op de ruimte. Er mag weinig veranderd worden (het gaat om publieke ruimte, dit legt beperkingen op), en dit kan leiden tot anonieme ruimtes, en weinig gevoelens van mede-eigenaarschap of fierheid.

► **'Gezicht' van de buurt en gebouw** (fysiek-ruimtelijk): de uitstraling van de gebouwen is eentonig en grijs, en dit is ook iets waar bewoners zich van bewust zijn. Op het niveau van de wijk is een echt 'gezicht' afwezig, en wordt bv. de zone tussen de Europalaan en de blokken getekend door grote lege en onbenutte vlakken gazon met af en toe een (in verhouding)

klein bloemenperkje. Dit leidt tot een weinig uitnodigend geheel.

► **Water:** hoewel de wijk op een zeer potentierijke en mooie locatie ligt vlakbij de Blaarmeersen en langs de Leie, zoekt ze weinig toenadering tot deze waters. De buurt lijkt zich voornamelijk in zichzelf gekeerd en heeft weinig verbinding met de omliggende plekken en buurten toe.

► **Weinig betrokkenheid van bewoners** (zie ook interactie / communicatie): bewoners hebben het gevoel dat ze weinig invloed hebben op beslissingen over de ruimte, en dat hun meningen niet gehoord worden of zelfs genegeerd worden (bv. klachten over woningen en over de slechte staat van voetpaden).

► **Verloopingebouwen:** kenmerkend voor sociale huisvesting (en specifiek de Watersportbaan) is een groot verloop van inwoners. Hierdoor hebben mensen enerzijds weinig tijd om zichzelf te verbinden met hun omgeving, om deze zo toe te eigenen of een gevoel van eigenaarschap op te bouwen, en anderzijds verandert hun omgeving ook continu (steeds andere burens), waardoor een sterke sociale worteling in de buurt bemoeilijkt wordt.

4.2.2 Interactie / communicatie

Zowel uit gesprekken met kinderen en tieners, als uit gesprekken met lokale organisaties blijkt een belang van mogelijkheden tot communicatie, ontmoeting en interactie (en ruimte voor conflict) tussen de buurtbewoners en eventueel ook met mensen van buiten de buurt. Momenteel is er een gebrek aan ruimtes die verschillende vormen van ontmoeting mogelijk maken of faciliteren. Binnen dit thema zoeken we naar mogelijkheden waarop we verschillende vormen van ontmoeting kunnen bevorderen.

► **Weinig inspraak** in bv. beslissingen van huisvestingsmaatschappijen of de stad in de omgeving (zie ook eigenheid / toe-eigening). Mensen lijken het gevoel te hebben dat er soms eenzijdige communicatie bestaat van de stad naar de buurt toe, maar dat er in de andere richting soms te weinig geluisterd wordt naar bepaalde signalen.

► **Plekken van ontmoeting:** huidig tekort en weinig diversiteit in types en doelgroepen. Hoewel de inkom en de zones nabij de gebouwen belangrijke plekken van ontmoeting en interactie zijn, zien deze zones er slechts weinig uitnodigend uit of bevatten weinig verblijfskwaliteiten.

► **Mensen van buiten de buurt:** voorlopig lijkt er in de buurt een zeer ongeïnteresseerde houding te bestaan tegenover buitenstaanders. De buurt heeft een weinig uitnodigend karakter naar passanten toe, en er valt ook nagenoeg niets te beleven voor niet-bewoners. Kinderen spreken een enthousiasme uit over mogelijkheden van ontmoeten van andere mensen die niet uit de buurt komen, maar tegelijkertijd kunnen 'vreemden' ook een onveiligheidsgevoel veroorzaken.

► **Eenzaamheid** als problematiek: in de buurt wonen er veel mensen die zich gewild of ongewild afsluiten van de buitenwereld. Ze vinden weinig aansluiting met wat er gebeurt in de buurt of de mensen die er wonen.

► **'Originele' vs. 'nieuwe' bewoners:** zeer diverse demografische groepen. Er bestaat weinig communicatie tussen verschillende demografische groepen in de omgeving, die sterk varieert in leeftijden en achtergrond. Dit gegeven wordt echter weinig vermeld door kinderen

of tieners, maar speelt vooral bij ouderen.

► **Culturele en sociale diversiteit:** er bestaat een grote diversiteit aan culturele en socio-economische profielen. Deze is weinig leesbaar in de erg monotone fysieke ruimte, en in de mogelijke gebruiken of mogelijkheden tot toe-eigening ervan.

► **Uitsluitingsmechanismen:** plekken die bedoeld zijn op en te staan voor de hele buurt (De Kring, de Vlasschaard, het Open Huis) blijken telkens specifieke groepen mensen aan te trekken die de neiging hebben deze ruimtes te claimen.

► **Auto-gerichte buurt:** in de buurt bestaat er zeer veel ruimte gericht op het gebruik van de auto (denk hierbij aan brede wegen en grote parkeerruimtes). Mensen parkeren vlak voor de deur en gaan naar hun woning. Dit benadrukt het belang van de inkom nogmaals als ontmoetingsruimte, aangezien dit de ruimte is waar het meeste contact bestaat tussen bewoners van eenzelfde blok.

4.2.3 Veiligheid

De (gevoelens van) veiligheid bepalen in sterke mate het gebruik of non-gebruik van de publieke ruimte. Vooral in gesprekken met wijkactoren komt dit thema als erg belangrijk naar voor, maar ook kinderen vermelden zeer duidelijk aspecten van veiligheid (bv. toezicht van ouders, verhalen rond onveilige gebeurtenissen) als bepalend voor hun gebruik van de ruimte. Daarnaast werkt ook het autoverkeer erg begrenzend omwille van de onveilige barrières die hierdoor worden gecreëerd.

► **Dieren:** er bestaat een dubbele houding ten opzichte van dieren in de wijk, en dan specifiek honden. Sociale huisvestingen hanteren hier elk een eigen beleid rond, en voor bewoners zelf zijn dieren enerzijds een aanzet tot sociale contact en gebruik van de buitenruimte, anderzijds zijn er bewoners die schrik hebben, of die last ondervinden van de aanwezigheid van dieren in de semi-private of publieke ruimte.

► **Toegankelijkheid / afstand** (lange reactietijd): de verticaliteit van de ruimte, alsook de gebrekkige doorwaadbaarheid van de gebouwen (de inkom ligt aan één kant van het gebouw), maakt dat de afstand tot bepaalde delen van de publieke ruimte (met name de gedeelde groenruimtes aan de achterkant van de gebouwen) vrij groot is. Hierdoor is de tijd die het kost om de afstand af te leggen van de appartementen naar deze zones in de publieke ruimte zeer groot. Mocht er zich iets voordoen in de buitenruimte, kan hier vanuit het appartementsgebouw niet snel op gereageerd worden.

► **Gebrek aan publiek leven:** door een gebrek aan voorzieningen en faciliteiten in de ruimte en een gebrek aan activiteiten en evenementen, bestaat er weinig publiek leven in de buurt. Op plekken die ver liggen van de gebouwen en hun ingangen is dit nog meer uitgesproken het geval, aangezien daar ook weinig passage is van bewoners zelf. (Denk hierbij bv. aan de zone tussen Belvédère, Borluut en Elektra > steeds aan de 'achterkant' van de gebouwen en dus geen passage, enkel visueel contact vanuit de gebouwen, maar de afstand is groot naar de inkom toe. Daarnaast is dit een grote zone zonder specifieke gebruiken, waar weinig spontane passage bestaat. Het publieke leven is hier met andere woorden zeer beperkt. Daarnaast wordt deze specifieke plek door kinderen ook beschreven als onveilig en hangt er een negatieve connotatie aan vast (hier is ooit iemand ontvoerd volgens een meisje). Al deze aspecten dragen bij tot het onveiligheidsgevoel en bijgevolg ondergebruik van de ruimte.)

► **Weinig sociale controle:** als gevolg van vorige punten bestaat er weinig sociale controle in de publieke ruimte. Er bestaat het gevoel dat je bekeken kan worden vanuit de blokken, maar omwille van de soms grote afstand tot deze blokken vervalt dat gevoel en kan iemand zeer anoniem in de ruimte vertoeven.

► **Drugs / alcohol / psychische problematieken:** deze problematieken hebben gevolgen (bv. het vinden van spuiten met onveiligheidsgevoelens tot gevolg, schrik voor schreeuwende burens en het niet buitenkomen omwille van dronken mensen aan de ingang, etc.) voor veiligheidsgevoelens in de wijk en dus ook het gebruik van de (buiten)ruimte.

► **Weinig vertrouwensfiguren:** in verhouding tot het aantal inwoners zijn er in de buurt relatief weinig (professionele) wijkfiguren waarmee bewoners een vertrouwensband kunnen opbouwen. Zeker voor de jeugd bestaan er weinig gedeelde sleutelfiguren die ook gekend zijn door ouders, en die zouden kunnen bijdragen tot de bewegingsvrijheid die kinderen en tieners krijgen.

► **Belang van zichtbaarheid:** er bestaat een zeer duidelijke link tussen de zichtbaarheid vanuit de appartementsgebouwen en het ruimtegebruik van kinderen en tieners. Ook de mogelijkheid tot auditief contact tussen appartement en buitenruimte is van groot belang. Wanneer er een goede verbinding is tussen private en publieke ruimte kunnen ouders toezicht houden over hun kinderen wanneer ze spelen, of kunnen mensen zien of er kennissen of vrienden in de publieke ruimte vertoeven. Dit bepaalt direct de bewegingsvrijheid die kinderen krijgen. Deze zichtbaarheid wordt beperkt door aanwezige vegetatie, en er moet ook rekening gehouden worden met de manier waarop het gebouw is opgedeeld. Op de Watersportbaan zien we dat binnen bepaalde gebouwen appartementen aan de voor- óf achterkant liggen, waardoor deze een andere zone van de publieke ruimte in hun zicht hebben, en zich hiermee dus ook op bepaalde manieren verbinden. Hier wordt echter weinig rekening mee gehouden bij de indeling van de buitenruimte.

► **Kwaliteit binnen gebouwen** (liften, trappen): gebrekkig onderhoud of technische problemen met bv. liften en trappen zorgen voor onveilige gevoelens in het gebouw zelf, alsook tot langere reactietijden mocht er iets gebeuren in de publieke ruimte.

► **Conflict met auto / verkeer** (Parkeren / Rondpunt): de auto is in de wijk zeer dominant aanwezig en zorgt voor grote barrières door de wegen en het rondpunt. Daarnaast zijn ook de parkings mogelijke plaatsen van conflict. Deze liggen net aan de zonnige plaatsen van de gebouwen, en hebben goed toezicht vanuit de helft van de appartementen.

► **Verlichting:** er zijn opmerkingen gekomen over kapotte of weinig verlichte plekken. Ook bepaalde potentiële plekken van spel zijn weinig verlicht. Een goed doordacht lichtplan zou ook de bruikbaarheid van de omgeving 's avonds kunnen verhogen.

► **Water:** sommige bewoners hebben een terughoudende reactie op voorstellen waarin watervlakken worden geïntroduceerd omdat dit mogelijks gevaarlijk kan zijn voor kleine kinderen of ouderen. Over het gevaar van het huidige water (Leie / Watersportbaan) werd niets gezegd.

4.2.4 Verbinding (naar stad en omgeving)

De verhouding die de woonwijk heeft ten opzichte van zijn omgeving is op bepaalde manieren opvallend. De woonwijk op zich zoekt weinig toenadering tot de voorzieningen aan de Watersportbaan, noch naar de Leie toe. Op stadsniveau is het de sportinfrastructuur rond de Watersportbaan die veel betekenis krijgt, maar de woonwijk zelf heeft zeer weinig betekenis voor andere stadsbewoners. Op deze manier vormt de wijk een soort schiereiland, in die zin dat ze omringd is door voorzieningen op stadsniveau, maar dat de woonwijk op deze manier geen betekenis krijgt. Ze vormt ook een schiereiland op vlak van mobiliteit, aangezien ze omringd is door straten en de Leie, die als barrières eerder dan verbinding gezien kunnen worden.

► **Toekomstige interventies (fietsersbrug / bicycle urbanism fietsas):** momenteel bestaat er weinig interactie tussen de wijk en bepaalde verkeersstromen die er langs lopen (fietsassen, looppaden etc.). Er zijn weinig duidelijke dwarsverbindingen voor zachte verkeersstromen doorheen de wijk. Bepaalde toekomstplannen zoals de uitbouw van 'bicycle urbanism' en de fietsersbrug over de watersportbaan kunnen aanleiding vormen om hierop in te zetten.

► **Nabijheid (grootschalige) voorzieningen:** de wijk Watersportbaan ligt tussen verschillende grootschalige voorzieningen zoals een sportcentrum, de watersportbaan en bijhorende verenigingen en de Blaarmeersen. Daarnaast liggen ook het centrum van Gent en het station Sint Pieters op relatief korte afstanden. Er worden echter weinig verbindingen gezocht met deze nabije voorzieningen.

► **Infrastructuur op schaal Gent** (en buurt als eiland hierbinnen): De voorzieningen waarover hierboven gesproken worden richting zich vooral op een publiek op stadsniveau. Er is weinig infrastructuur die zich op de buurtbewoners van de Watersportbaan zelf richt. De Blaarmeersen wordt echter wel intensief gebruikt, maar sportvoorzieningen worden schijnbaar weinig bereikt door bewoners, en andersom wordt er ook maar weinig verbinding gezocht.

► **Fysieke barrières, tweedeling buurt, eiland effect** (Rondpunt, wegen, water): de woonwijk Watersportbaan vormt fysiek op bepaalde manieren ook een 'eiland' voor voetgangers en fietsers, aangezien de wegen en het water vrij moeilijk oversteekbaar zijn. Daarnaast is de woonwijk, die initieel als één geheel bedacht werd, sterk in tweeën gedeeld door het rondpunt dat zowel een fysieke als een mentale barrière vormt, waarbij het meest oostelijke deel een duidelijkere link heeft met het centrum van Gent, en het westelijke deel met de Blaarmeersen

► **Bereikbaarheid faciliteiten:** door bovenstaande realiteit zijn ook faciliteiten zoals winkels, het centrum van Gent en scholen moeilijker te bereiken voor bv. kinderen of ouderen.

► **Water:** het water kan gezien worden als onbenutte potentie. Het werkt momenteel vooral als een fysieke barrière, maar houdt zeker mogelijkheden in om ook verbindend te werken.

4.2.5 Programma

Kinderen en tieners geven aan dat er, vooral hen zelf, weinig te doen is in de buurt. Enerzijds qua activiteiten, maar ook op vlak van voorzieningen is er weinig programma. In de bredere omgeving zijn er daarentegen wel zeer belangrijke voorzieningen zoals scholen, de Blaarmeersen, en de nabijheid van de stad. Deze worden dan weer als kwaliteiten omschreven.

► **Parking:** een groot deel van de buitenruimte wordt ingenomen door parkeerplaatsen. Deze liggen vaak aan de zonnige kant van de gebouwen en op een goede locatie voor toezicht vanuit de blokken zelf.

► Geen aanwezigheid van, of verdwijnen van **economische voorzieningen:** bepaalde voorzieningen die vroeger wel in de buurt aanwezig waren (winkeltjes, een bank, een bakker, etc.) zijn ondertussen verdwenen. Ook in de gebouwen zelf waren bepaalde voorzieningen (knutselruimtes, vergaderruimtes, kinderspeelplaatsen, etc.) die nu niet meer aanwezig zijn.

► **Afwezigheid van verbindende faciliteiten:** er zijn nog maar weinig gedeelde ontmoetingsplekken in de buurt die de groeiende diversiteit aan bewoners kan samenbrengen. Waar vroeger plekken zoals De Kring zeer verbindend werkten, bereiken deze nu nog slechts weinig mensen, alsook de winkeltjes, die een plaats van spontane ontmoeting waren, zijn verdwenen.

► **Gebrek aan mogelijke activiteiten of evenementen** (formeel en spontaan): in de wijk zelf worden geen of weinig (formele) activiteiten georganiseerd. Dit gebeurt wel nog op de parking aan de Watersportbaan, in de blaarmeersen, of in de sportinfrastructuur vlakbij, maar deze activiteiten zijn niet altijd naar bewoners gericht en hebben ook verder weinig betekenis in de woonwijk zelf (behalve dan dat de parkeerplaatsen hiervoor gebruikt worden). Ook kleinschaliger zijn er weinig activiteiten die gericht zijn op specifieke groepen uit de omgeving.

► **Gebrek aan verblijfsgroen:** het karakter van de groenzone wordt vooral bepaald door circulatie en passiviteit (of 'kijkgroen'). Behalve de bankjes die her en der verspreid staan, zijn er weinig geborgen plekjes gecreëerd die uitnodigen tot verblijf. Daarnaast bestaan er ook geen overdekte gedeelde buitenruimtes. De publieke groenzone draagt enorm veel potentie in zich om betekenisvol en bruikbaar ingericht te worden, maar momenteel wordt deze potentie slechts weinig benut.

► **Gebrek aan jeugdvoorzieningen:** Er zijn slechts weinig ruimtes of activiteiten gericht op jongeren: noch in de buitenruimte, noch in de binnenruimte. De plekken die wel een gerichte inrichting hebben, liggen dan weer op weinig bereikbare of zichtbare plekken.

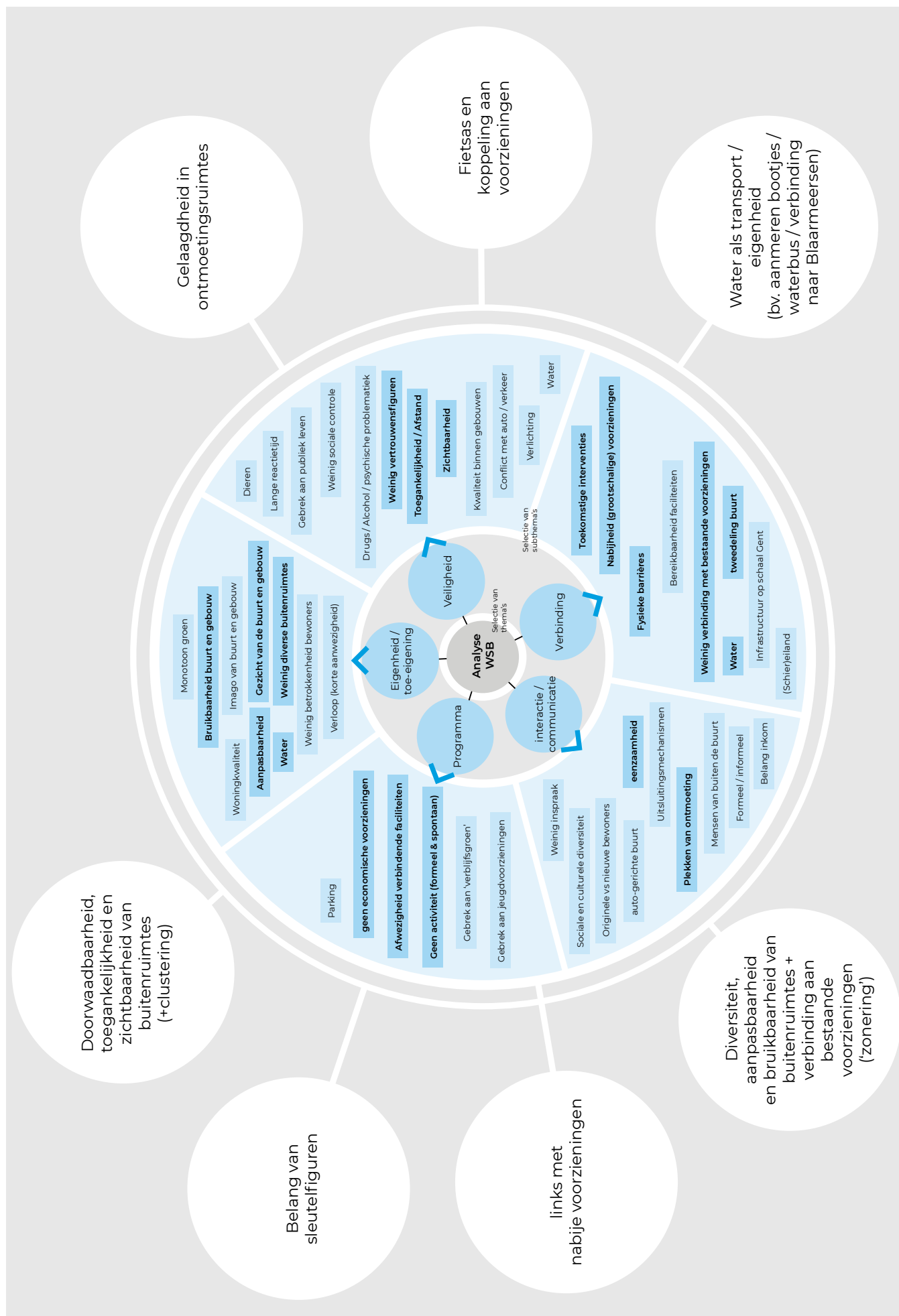

Fig. 44: overzichtsschema met thema's, subthema's en voorgestelde concepten voor ingrepen

De 5 gegeven thema's zijn zeker niet allesomvattend, maar sluiten aan bij de meest duidelijke problematieken of potenties die uit de gemaakte analyse van de Watersportbaan komen. Vanuit deze thema's zijn er steeds verschillende subthema's geselecteerd die meer specifiek ingaan op mogelijke antwoorden of ingrepen op specifiekere problemen. Uit deze lijst van subthema's selecteren we er steeds één of twee om conceptueel ontwerpend op in te gaan.

4.3 Uitwerking concepten voor interventie

4.3.1 Gelaagdheid van ontmoetingsruimtes

Ontmoeting neemt, afhankelijk van bijvoorbeeld de context en betrokken personen, zeer veel verschillende vormen en intensiteiten aan. Wij hanteren hier verder de opdeling van ruimtes tussen private, parochiale en publieke relatiesferen⁴.

- ▶ Een **private relatiesfeer** bestaat indien de dominante relationele vorm die aangetroffen wordt in een fysieke ruimte (woning, tuin) intieme relaties betreft tussen familieleden en vrienden;
- ▶ Een **parochiale relatiesfeer** bestaat indien de dominante relationele vorm die aangetroffen wordt in een fysieke ruimte (speeltuin van een woonwijk, wijkcafé, dorp, wijkcentrum, bedrijfskantine) relaties tussen bekenden zoals burens, collega's etc. betreft;
- ▶ Een **publieke relatiesfeer** bestaat indien de dominante relationele vorm die aangetroffen wordt in een fysieke ruimte (centrumpleinen en –straten, winkels) relaties tussen vreemden, of louter categoriaal bekenden betreft (de buschauffeur, de loketbediende in een luchthaven).

De publieke ruimte heeft een grote invloed op welke relatiesferen waar kunnen bestaan, bijvoorbeeld door het reguleren van de toegankelijkheid van plekken. Daarnaast maken we ook de opdeling tussen formele en informele ontmoetingsruimtes, waarbij een formele ontmoetingsruimte specifiek voorzien en gericht is op ontmoeting, en dat andere ruimtes een andere hoofdfunctie hebben, maar ook ontmoeting mogelijk maken. We geloven dat ontmoeting op verschillende schalen gebeurt, tussen verschillende mensen in verschillende sferen. Dit vraagt dus om een kijk op ontmoetingsruimtes die even meerschallig en divers zijn als types van ontmoeting zelf.

Momenteel zijn er weinig 'formele' ontmoetingsruimtes aanwezig op de Watersportbaan. Om ontmoetingsruimtes aan hun gewenste functie te laten voldoen, is het belangrijk om deze te laten aansluiten bij de manier waarop mensen zich in de buurt formeel of informeel organiseren. Zo zien we bijvoorbeeld dat plekken zoals de Kring of het Open Huis groepjes van ouderen aantrekken. We zien hetzelfde in de buitenruimte, waar er bijvoorbeeld op mooie dagen een groepje ouderen samenkomt tussen de Rozenhof en Dennenhof. Daarnaast spreken bewoners ook over groepen die ontstaan in clusters van appartementen, of zien we dat in de buitenruimte er groepen kinderen uit eenzelfde blok samenspelen. Met andere woorden: binnen de Watersportbaan organiseren mensen zich vaak in relatief kleine groepen van mensen die met elkaar afspreken, naast de vele individuen die buiten deze groepen vallen.

Daarom lijkt het ons belangrijk dat we inspelen op ontmoetingsruimtes op schaal van deze kleinere groepen binnen de omgeving. Dit vraagt niet meteen om grote, gecentraliseerde ontmoetingsruimtes, maar eerder om kleinere en goed bereikbare ontmoetingsruimtes, die flexibel ingevuld kunnen worden naar wens van deze groepjes. Dat deze plekken zich in de buurt van de woning bevinden, is een belangrijke factor. Zo kan er bijvoorbeeld gekeken worden of er in de gebouwen zelf ruimte vrijgemaakt kan worden hiervoor. Dit heeft het voordeel dat de nabijheid en bereikbaarheid al verzekerd wordt voor een deel van de bewoners. Het kan een meerwaarde betekenen om de gelijkvloerse verdieping van het appartement (de plint) hiervoor

⁴Lofland, L. H. (1998). The public realm : exploring the city's quintessential social territory. New York (N.Y.): Aldine de Gruyter.

te gebruiken, aangezien deze plek niet enkel goed bereikbaar maar ook erg zichtbaar is. Ook in de gebouwen zelf kan er op verdiepingen ruimte vrij gemaakt worden voor dergelijke ruimtes.

Naast deze parochiale ruimtes gericht op groepjes van mensen is het goed om ruimte te voorzien waar mensen uit een zelfde blok elkaar kunnen leren kennen, wat onder meer bijdraagt tot veiligheidsgevoelens en de vorming van een gedeelde identiteit. Hiervoor kan de zone rond de blokken een belangrijke rol spelen, met in het bijzonder het inrichten van de inkom van het gebouw tot een ruimte die ontmoeting faciliteert, en zich niet beperkt tot een circulatieruimte. We zien hier bijvoorbeeld dat de luifel aan de inkom van de blok Anseele al als een ontmoetingsruimte functioneert, waar dit bijvoorbeeld bij de Borluut veel minder gebeurt.

Ook de buitenruimte is een belangrijke plek van ontmoeting, waarvan gebruik gemaakt wordt door bewoners uit de verschillende blokken alsook eventuele passanten. Die krijgt dus meer een publiek karakter, maar er kan zeker ook ruimte gemaakt worden voor parochiale of zelfs private toe-eigening. Deze ontmoetingen vinden plaats over de gehele publieke ruimte: aan sport- en spelterreinen, aan zitbankjes, aan voorzieningen in de ruimte, tijdens bepaalde terugkerende activiteiten of evenementen, etc. Momenteel is de buitenruimte echter relatief monotoon en biedt ze te weinig diversiteit aan schalen en typologieën die bruikbaar zijn voor de grote diversiteit aan ruimtegebruikers in de omgeving.

Tenslotte kan er gedacht worden aan één of meerdere formele, gecentraliseerde voorzieningen zoals bv. een wijk- of buurthuis gericht op de hele buurt. Het zal echter niet eenvoudig zijn om individuen te overtuigen om naar een gecentraliseerde voorziening te komen. Dit type van ruimte kan echter wel een rol spelen om verschillende groepen mensen en individuen samen te brengen aan de hand van een aangepast aanbod of door bepaalde activiteiten gericht op deze bestaande groepjes mensen in de omgeving.

We herkennen dus een nood aan een diversiteit aan ontmoetingsruimtes die moeten aansluiten bij de manier waarop mensen op de Watersportbaan zich momenteel organiseren.

► **Private ruimte** (ontmoeting binnen de familie of vriendengroepen, binnen het appartement). Dit vraagt naar een kwalitatief appartement, waar wij ons binnen dit onderzoek slechts weinig in verdiept hebben. Het is ook interessant om ruimtes voor afsluiting en isolatie te voorzien, aangezien hier zeker ook nood aan is binnen de appartementen en de publieke ruimte. De nood aan en het belang van ruimte voor het individu wordt regelmatig uitgesproken door kinderen en tieners uit de wijk.

► **Parochiaal informeel (!)** (ontmoeting van mensen uit dezelfde cluster van appartementen). Hiervoor bieden gangen of de trappen een mogelijkheid. Dit kan gaan over korte momenten van ontmoeting, waar niet noodzakelijk veel ruimte voor nodig is. Momenteel zijn deze ruimtes echter vaak zeer weinig uitnodigend.

► **Parochiaal formeel** (ontmoeting van de 'groepen' van mensen). Voorzieningen in het gebouw of in de plint die mogelijkheid bieden tot tijdelijke toe-eigening en een diversiteit aan activiteiten kunnen dragen, gericht op de groepjes mensen zoals ze zich nu organiseren in de omgeving.

► **Parochiaal informeel (!)** (ontmoeting van mensen uit dezelfde woontoren). Hiervoor biedt de plint of de directe buitenruimte mogelijkheden. Door hier een verblijfskarakter aan te geven creëer je mogelijkheden tot kort contact.

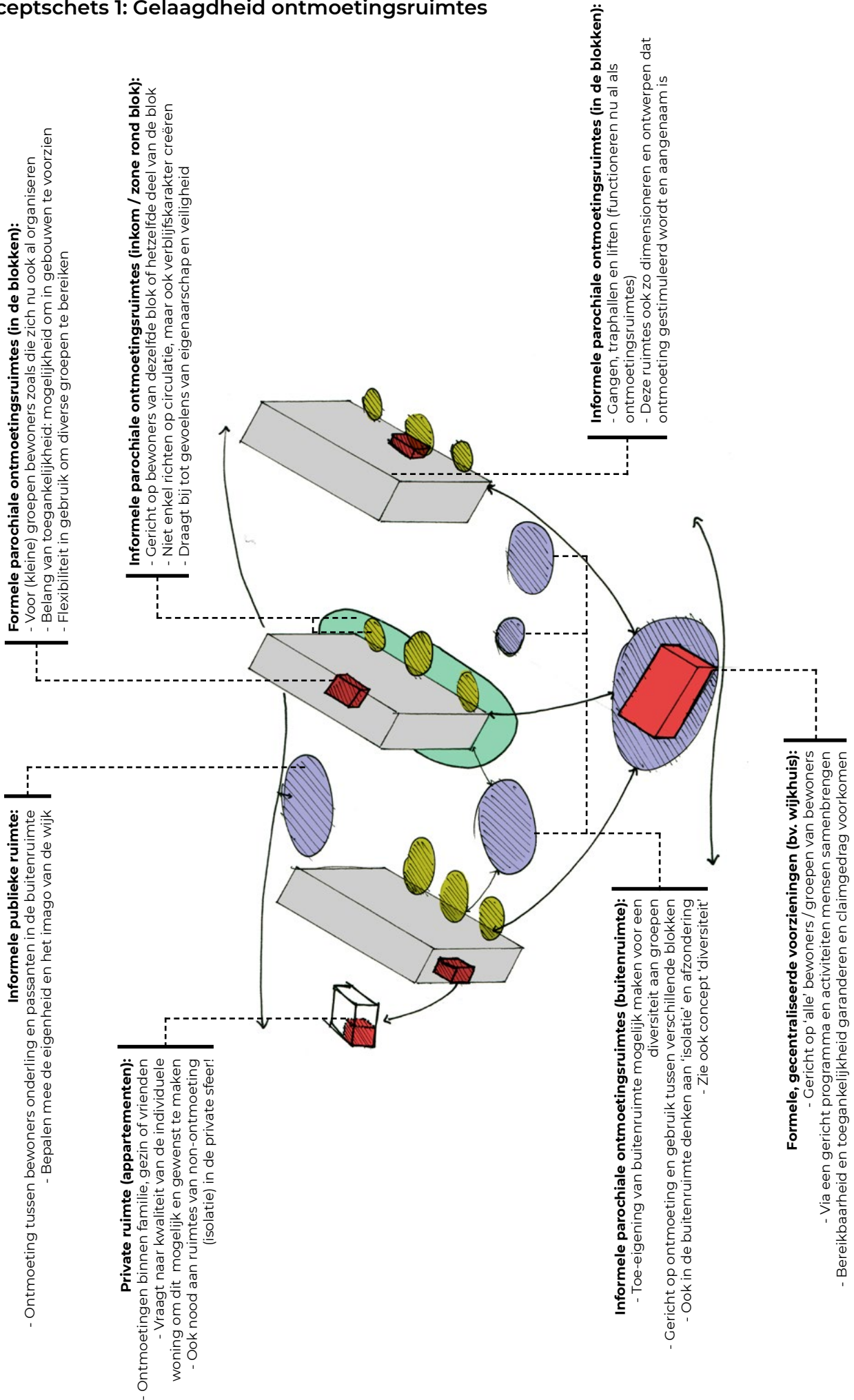
► **Publiek formeel** (wijk- of buurthuis met een programma gericht naar alle buurtbewoners (een diversiteit aan groepen en individuen uit de omgeving). Deze ruimte moet een zekere flexibiliteit in gebruik mogelijk maken, zodat er activiteiten gericht op de diversiteit aan groepen en individuen mogelijk zijn.

► **Publiek (in)formeel** (voorzieningen in de publieke ruimte). Door de typologie van de publieke ruimte te diversifiëren, diverse gebruiken mogelijk te maken, en toe-eigenbaar te maken, is het mogelijk voor individuen of voor groepen om deze ruimte te gebruiken, en ontmoeting tussen de diversiteit aan bewoners en groepen van bewoners mogelijk maken.

► **Publiek informeel** door gedeeltes van de ruimte zeer publiek en open te laten blijven deze uitnodigend zowel voor bewoners als voor mensen die niet in de buurt wonen om doorheen de buurt te bewegen, of gebruik te maken van de publieke ruimte.

Het is nodig om te werken aan het ambigue karakter van de publieke buitenruimte. Momenteel is deze in feite publiek maar functioneert ze niet echt zo (weinig niet bewoners bezoeken de buitenruimte). Hierdoor ontstaan er al snel onzekerheden over het mogelijke gebruik. Dus ofwel moet de buitenruimte duidelijker publiek gemaakt worden en gebruikt worden, ofwel kan er gezocht worden naar een meer privaat karakter gericht op de bewoners, waardoor het op één van de twee manieren meer bruikbaar wordt.

Conceptschets 1: Gelaagdheid ontmoetingsruimtes

4.3.2 Verhouding gebouw ten opzichte van de publieke ruimte (doorwaadbaarheid, toegankelijkheid, clustering en zichtbaarheid van buitenruimtes)

Het gebruik van de publieke ruimte wordt op de Watersportbaan direct beïnvloedt door de relatie tussen de appartementen en de publieke ruimte zelf. Onder andere de bewegingsvrijheid die kinderen krijgen hangt af van de visuele en auditieve verbinding met de appartementen waarin ze wonen. Door de manier waarop de appartementen in de blokken verdeeld zijn (opdeling tussen appartementen aan de voor-, en achterkanten van de gebouwen), worden kinderen gevraagd om aan een specifieke kant van de blok te spelen. Voor kinderen uit de appartementen aan de kant van de parking is dit dus op de parking zelf, waar ze in conflict komen met auto's. Voor kinderen uit de andere kant van de blok is dit de groenzone achter de blok, waar het zicht echter vaak geblokkeerd wordt door de vegetatie (hoge bomen of dichte clusters van heesters). Deze gebrekkige zichtbaarheid beperkt de mogelijkheid tot controle en dus gevoelens van veiligheid. Een bijkomende factor is de tijd die het kost om de buitenruimte te bereiken: dit duurt in appartementsgebouwen meestal langer omwille van de verticaliteit van het gebouw en omdat mensen afhankelijk zijn van de werking van liften.

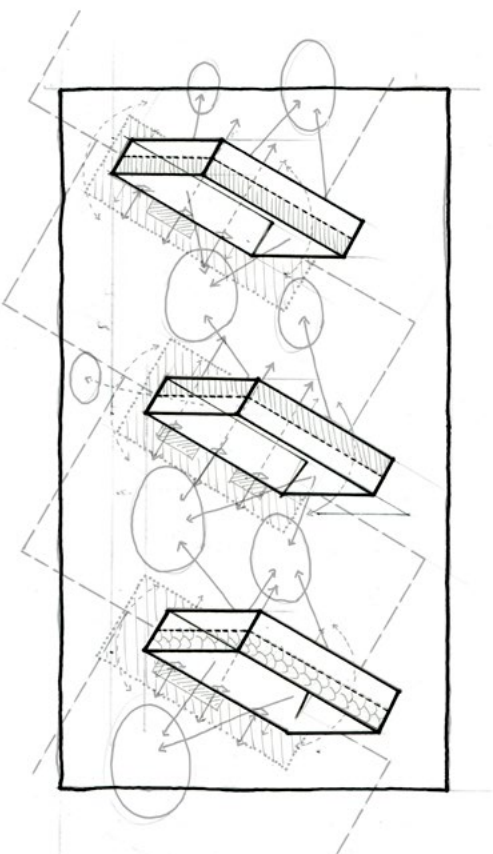
Daarbij komt nog dat de inkom van de gebouwen steeds aan de kant van de parking ligt, waardoor de fysieke afstand (en dus reactietijd vanuit de blok) groter is naar de groenzones toe. Om aan de groene zone van het gebouw te geraken moeten mensen volledig rond de blok lopen (langsaf een 'onzichtbaar' stuk publieke ruimte), aangezien er geen doorgang is doorheen het gebouw zelf. Er ontstaat dus een duidelijke voor- en achterkant van de blok, welke mee in rekening gebracht moet worden bij het ontwerp van de buitenruimte. Dit is voorlopig niet het geval. Onderstaand zijn enkele voorstellen om de verbinding tussen gebouw en publieke ruimte te verbeteren, en zo de toegankelijkheid en bruikbaarheid van de buitenruimte te verhogen.

- ▶ Door **in- en uitgangen aan beide kanten van het gebouw** te voorzien, verhogen we de bereikbaarheid van de groene gebieden die nu 'achter' de blokken liggen, en bieden we ook **kortere routes** doorheen het hele gebied aan. Op deze manier vervaagt de betekenis van 'voor' en 'achterkant' van het gebouw.
- ▶ Door de **groenzones als clusters** te bekijken in relatie tot de voorkant van het ene gebouw en de achterkant van het andere, creëren we duidelijkere en meer logische verbindingen tussen de publieke ruimte en de appartementen. Deze clustering kan ook voor verbinding zorgen tussen mensen uit verschillende gebouwen.
- ▶ Door rekening te houden met de **zichtbaarheid en zichten op de publieke ruimte** maken we deze veiliger en meer bruikbaar voor kinderen uit de wijk. Dit is belangrijk bij de diversiteit van de publieke ruimte, waar we een onderscheid kunnen maken tussen zichtbare en minder of onzichtbare ruimtes. Dit wordt sterk beïnvloed door de **groenvoorzieningen** van de buurt, aangezien deze momenteel zeer belemmerend zijn voor deze zichtbaarheid. Dit kan op korte termijn vragen naar gerichte snoei van bomen, en op lange termijn een eventuele herziening van de beplantingsplannen van de Watersportbaan. Binnen het gebouw kan hiermee rekening gehouden worden door bv. na te denken over welke ruimtes uitkijken op de publieke ruimte (bv. keukens vs. slaapkamers), of door na te denken op welke manieren er **gedeelde ruimtes** op elke verdieping te voorzien waar toezicht op de volledige publieke ruimte mogelijk gemaakt wordt.
- ▶ Door rekening te houden met de **afstand** (en de **tijd** die het kost om deze afstand af te leggen) **tussen het gebouw en de publieke ruimte**, krijgen we een duidelijker zicht op hoe

deze gebruikt (kan) worden. Deze afstand vergroot naarmate men hoger in het gebouw woont, en afhankelijk van aan welke kant in de publieke ruimte iemand wilt zijn. Deze verticaliteit moet steeds in rekening gebracht worden.

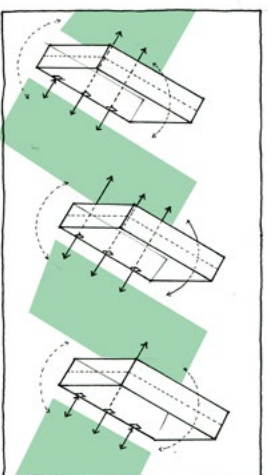
► De **zone in de nabijheid van de blok** krijgt mede hierdoor mogelijks een ander profiel dan de verdere delen van de publieke ruimte. Enerzijds de goede zichtbaarheid vanuit de blokken en de relatief korte tijd en afstand hiertoe, en anderzijds de mogelijke identificatie met de blok en zijn **bewoners zelf**, zorgen ervoor dat deze zones geschikt worden voor gebruiken die specifiek gericht zijn op de bewoners uit de desbetreffende blok zelf. Door deze zones meer aanpasbaar te maken naar wens van de bewoners, kunnen we ook bijdragen tot meer **eigenaarschap en eigenheid** van deze plekken. Deze verschillen in 'profiel' en afstand kunnen betekenis hebben als er nagedacht wordt over welke activiteiten of publiek karakter toegewezen wordt aan de buitenruimte.

Conceptschets 2: Verhouding tussen gebouwen en publieke ruimte

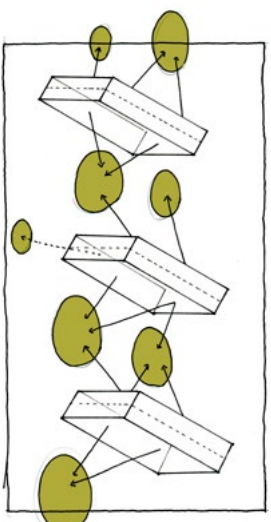
Verhouding tussen gebouwen en publieke ruimte:

- bepaalt zeer sterk het (mogelijk) gebruik van de buitenruimte
- Publieke ruimte en gebouw moeten als één geheel gezien worden, en kunnen niet als aparte entiteiten benaderd worden
- Hierbij moeten alle aangrenzende gebouwen en ook hun inrichting / architectuur bekeken worden
- Verticaliteit van gebouw moet in rekening gebracht worden (in afstand én in tijd die het kost om die afstand te overbruggen)

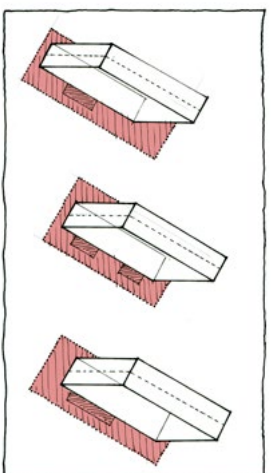
Doorwaadbaarheid van gebouw

- Afstand tussen inkom gebouw en groene ruimte achter gebouw is vrij groot omdat de inkom zich slechts aan één kant van het gebouw bevindt
- Door de gebouwen doorwaadbaar te maken wordt de afstand om van appartement tot buitenruimte te geraken kleiner en wordt dus ook de reactietijd van toezichhoudende ouders verlaagd
- Dit maakt deze delen van de ruimte meer toegankelijk en dus bruikbaar voor een diversiteit van gebruiken

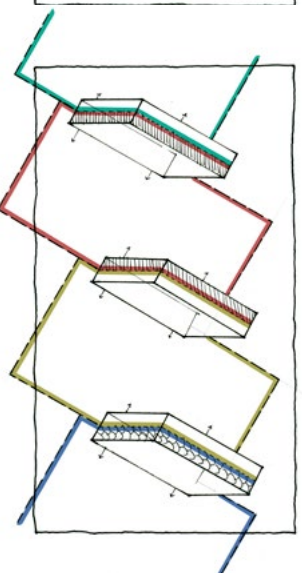
Zicht op publieke ruimte als bepalende factor gebruik

- Ruimte variëren in ruimtes met (goede) zichtbaarheid en mindere zichtbaarheid vanuit de blokken. Dit als één van de uitgangspunten voor het ontwerp
- Vooral voor jonge kinderen is zichtbaarheid vanuit het appartement belangrijk
- Voorwaarde voor toegelaten gebruik (gevoelens van controle, veiligheid)
- Vegetatie en plaatsing elementen moet afgestemd worden op deze zichtbaarheid
- Ook mogelijkheid tot auditief contact is een kwaliteit

Inkom en directe omgeving gebouw als belangrijke plek

- De nabijheid van het gebouw is een belangrijke kwaliteit, enerzijds omwille van zichtbaarheid en de snelle reactietijd, anderzijds zorgt de nabijheid van de individuele woning ervoor dat bepaalde voorzieningen in de woning altijd bereikbaar zijn (zoals sanitair, speelgoed, drinken en eten etc.) wat de bruikbaarheid van deze zones verhoogt
- De inkom is binnen deze zone nog eens een specifiekere plek, aangezien dit een informele ontmoetingsplek kan zijn voor alle bewoners uit eenzelfde gebouw. De verhoogde aanwezigheid van andere personen zorgt voor sociale controle en mogelijkheden tot contact

Clustering van de publieke ruimte

- Als gevolg van het belang van zichtbaarheid en de mogelijke doorwaadbaarheid van het gebouw, kunnen we zien dat bepaalde 'tussenruimtes' sterke betrekking hebben op de voorkant van één gebouw, en de achterkant van een ander (omwille van de evenwijdige oriëntatie van de woontorens op de Watersportbaan)
- Door de ruimtes te richten op de twee aanliggende gebouwen kunnen we ook ontmoeting tussen gebouwen faciliteren (hiervoor is een verhoogde doorwaadbaarheid wenselijk)

4.3.3 Diversiteit, aanpasbaarheid en bruikbaarheid van buitenruimtes + verbinding aan en link met bestaande voorzieningen

De huidige buitenruimte wordt omschreven als mooi, maar weinig bruikbaar. Het is voor bewoners soms onduidelijk wat mogelijk, gewenst, en toegestaan is in de omgeving. De locatie van de speelterreinen voor jongere kinderen is niet optimaal en bepaalde plekken worden als onveilig beschreven. De ruimte kan omschreven worden als monotoon (weinig eigenheid), en wordt gedomineerd door relatief grote open grasvlaktes met (mooie) bomen die willekeurig verspreid lijken te zijn. Er zijn weinig plekken van activiteit op de twee clusters van sportterreinen en speelterreinen na. De ruimte laat weinig aanpasbaarheid toe, ook omwille van zijn publieke karakter. Dit 'publiek' karakter is echter weinig voelbaar, aangezien er weinig passage of vitaliteit is in de omgeving. De ruimte voelt grootschalig aan, en is daarmee weinig gericht naar de diversiteit aan bewoners en bewonersgroepen die van de ruimte gebruik zouden moeten maken. Vanuit voorgaande observaties kunnen we voorstellen doen om een meer diverse ruimte te creëren, met verschillende gradiënten om deze diversiteit te onderbouwen. Er kan onder andere over de volgende gradiënten worden nagedacht:

- ▶ **Variatie** tussen **grootschalige** ruimtes gericht op grote groepen en activiteiten en **kleinschalige** ruimtes gericht op kleinere groepen of individuen om de grootschaligheid van de ruimte te doorbreken en tijdelijke toe-eigening mogelijk te maken voor de diversiteit aan bewoners en gebruikers in de ruimte
- ▶ **Variatie** tussen ruimtes met een **zeer privaat** karakter, over **parochiale** ruimtes (zie bv. in de nabijheid van gebouwen) naar **zeer publieke** ruimtes gericht op bv. passage van niet-bewoners doorheen het gebied. Zo kunnen er bv. bepaalde buitenruimtes meer gebonden worden aan specifieke blokken.
- ▶ Rekening houden met **diversiteit tussen 'actieve' en 'rustige' zones**. In het kader van overlast is het interessant om goed na te denken over locaties die lawaai met zich meebrengen. Dit is een evenwichtsoefening omdat het vaak ruimtes zijn die eventueel toezicht vanuit de blokken nodig hebben.
- ▶ Van **formeel ingerichte ruimtes tot flexibiliteit in aanpasbaarheid**. Door ruimtes te voorzien die verandering toelaten (bv. verplaatsbare stoelen, spellen die constructie en afbraak toelaten, afgezonderde bouwzones, ...) maak je de ruimte meer bruikbaar en geef je een bepaalde eigenheid. Vooral kinderen spraken dit uit als een kwaliteit die momenteel nog ontbreekt. Aanpasbaarheid van de ruimte op zichzelf is één kwaliteit, maar daarnaast is het betrekken van de bewoners en ze inspraak geven in wat er algemeen met hun woonomgeving gebeurt nog een andere kwaliteit waar aan gewerkt kan worden.
- ▶ Diversiteit in types van ruimtes door ze te **verbinden met bepaalde voorzieningen** (bv. met de Kring, met de Leie, met het wijkgezondheidscentrum, met de school, met de bib, ...) Op deze manier diversifieer je enerzijds de buitenruimtes, en maak je ook bepaalde interessante links die de ruimte een extra functie en eigenheid kunnen geven.
- ▶ **Typologische diversiteit en materiaalgebruik**: door te variëren in de vormgeving en in materiaal doorbreek je het monotoon karakter van de omgeving, en kan je bijdragen tot de leesbaarheid van bepaalde plekken. Het stimuleert ook beweging doorheen de omgeving omdat bepaalde gebruiken vragen om bepaalde vormgeving. De materialisatie van de ondergrond maakt bv. heel diverse vormen van spel mogelijk.

- ▶ Ruimtes **richten op specifieke doelgroepen of activiteiten** (bv. ruimtes gericht op voetbal, basketbal, ruimtes gericht op picknick, ruimtes gericht op tieners (of zelfs specifieker: tienermeisjes), ...)
- ▶ Identiteit geven aan bepaalde ruimtes door ze te **verbinden met bepaalde (terugkerende) evenementen**, om zo de huidige betekenisloosheid en gebrek aan publiek karakter tegen te gaan (bv. zone achter Borluut / Elektra / Belvédère: deze ontbreekt momenteel aan eigenheid of karakter. Door hier een terugkerend evenement te organiseren, kan deze ruimte verbonden worden aan deze functie, waardoor hij een positiever publiek karakter krijgt.)

Conceptschets 3: Diversiteit van de buitenruimtes (Gradiënten)

Ruimtes richten op evenementen of terugkerende activiteiten:

- Bepaalde ruimtes die onveilig voelen omwille van gebrek aan publiek karakter of eigenheid kunnen opgeladen worden door deze ruimtes als casco te zien voor bepaalde activiteiten of evenementen. Hierdoor krijgen deze ruimtes een extra postieve betekenis, wat mogelijke stigma's en onveiligheidsgevoelens tegen kan gaan

Diversiteit in schaal:

- Door te variëren in schaal van ruimtes maak je verschillend gebruik mogelijk, en zorg je ervoor dat ruimtes tijdelijk toe-eigenbaar worden voor een diversiteit aan gebruikers. Hiermee doorbreek je ook de grootschaligheid die het gebied nu heeft

Ruimtes richten op specifieke doelgroepen:

- Er kan bekeken worden of er ruimtes wenselijk zijn die zich richten op specifieke doelgroepen zoals jonge kinderen of ouderen. Momenteel is de publieke ruimte zeer algemeen ingericht op enkele speelruimtes voor jonge kinderen na (die overigens weinig populair zijn)

Diversiteit in toegankelijkheid

- (privaat - parochiaal - publiek):
- Door meer leesbaar te maken van wie er in welke delen van de ruimte gewenst is, en hier ook in te variëren, richt je de ruimte op specifieke groepen (bewoners of passanten). Momenteel is de ruimte zeer publiek waardoor ze ook weinig uitnodigend is voor specifieke doelgroepen

Diversiteit in 'actieve' en 'rustige' zones:

- Om conflict tegen te gaan en rekening te houden met de wensen van bepaalde bewoners en om geluids-overlast te beperken, is het interessant om te kijken naar een diversificatie in 'actieve' en 'rustige' zones waar mogelijk

Verbinding met voorzieningen en omgeving:

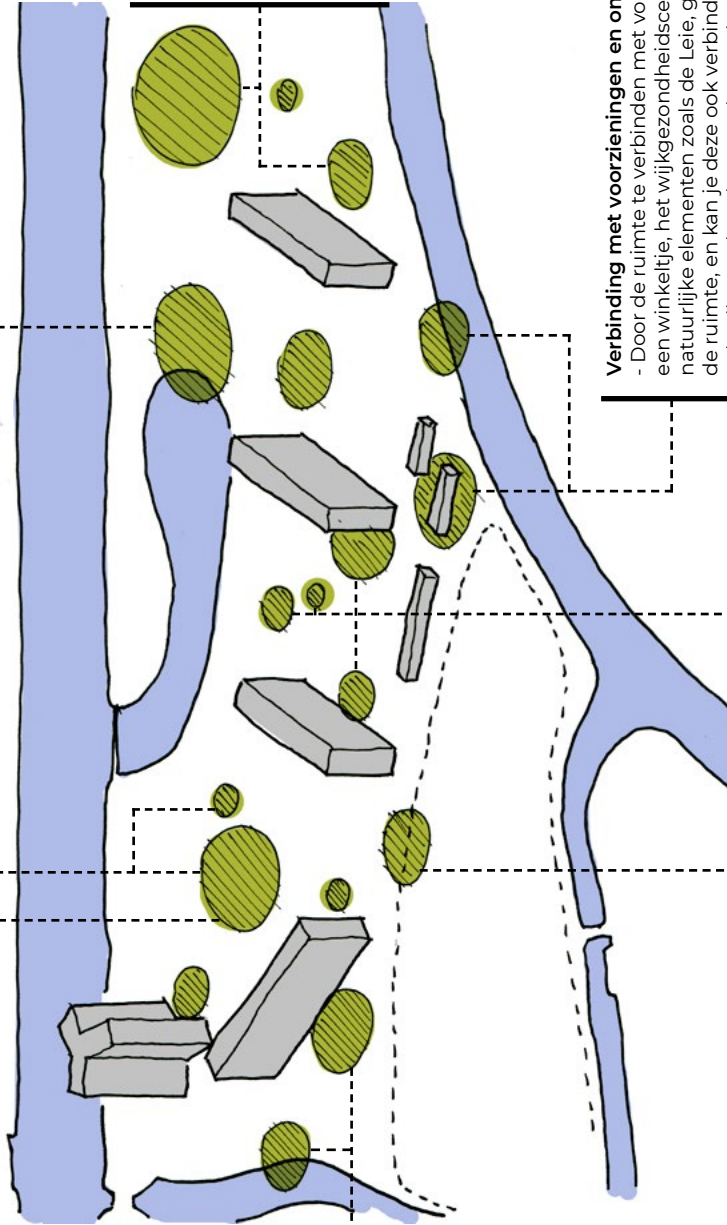
- Door de ruimte te verbinden met voorzieningen zoals de bib, een winkeltje, het wijkgezondheidscentrum, de kring, etc. of natuurlijke elementen zoals de Leie, geef je meer eigenheid aan de ruimte, en kan je deze ook verbinden aan eventuele extra gebruiken gebonden aan de voorzieningen

Typologische diversiteit:

- Door te variëren in materiaalgebruik, ontwerpelementen en vormgeving, kan je verschillende eigenheden geven aan diverse plekken in de ruimte, die de huidige monotone ruimte wat doorbreken, en zo ook de ruimte leesbaarder maken voor bewoners en passanten

Aanpasbaarheid:

- Momenteel ontbreekt het volgens kinderen in de ruimte nog aan aanpasbaarheid en flexiliteit. Door meer aanpasbare zones te voorzien in de ruimte (bv. 'bouwspeelplaatsen'), en deze duidelijk leesbaar te maken, kan je ervoor zorgen dat mensen de ruimte meer gaan gebruiken en ook het gevoel krijgen dat ze hiertoe bijdragen. Er kan ook nagedacht worden over aanpasbaarheid van de zones aan het gebouw door bijvoorbeeld toe te laten dat bewoners hier zelf groentjes planten, stoelen neerzetten, spellen organiseren, etc.

4.3.4 Het belang van sleutelfiguren en vertrouwensfiguren in de buurt

Sleutelfiguren zijn personen in de wijk die een belangrijke rol spelen in het 'sociale weefsel' als verbindend figuur, vertrouwenspersoon, voorbeeldfiguur, of als aanspreekpunt bij problemen. Zo hebben bepaalde sociale huisvestingsmaatschappijen nog conciërges (of poetspersoneel), die niet enkel een technisch ondersteunende rol hebben, maar ook een belangrijke sociale rol spelen. Deze mensen moeten erkend worden in hun belang op beide vlakken. Daarnaast is er ook een parttime, niet inwonende flatwachter. Aanvullend is er in de wijk ook een buurtwerker aanwezig en werken Samenlevingsopbouw en vzw Straatwoordenaar aan een werking die mensen tracht samen te brengen en te verbinden.

In een wijk waar 2.500 mensen wonen zijn dit echter relatief weinig sleutelfiguren. We zien op Linkeroever (Antwerpen) bijvoorbeeld dat er verschillende sleutelfiguren zijn die zeer belangrijk zijn voor kinderen en tieners als vertrouwensfiguren, voorbeeldfiguren, of voor verschillende vormen van ondersteuning. Ze dragen bij tot het veiligheidsgevoel, maar ook tot de vrijheid die kinderen en tieners krijgen. Aangezien de ouders van de kinderen deze personen kennen, vertrouwen en weten hoe ze deze moeten contacteren, hebben ze meer vertrouwen om hun kinderen vrij te laten. Bovendien is de aanwezigheid van sleutelfiguren in de buurt op zich een grote meerwaarde, omdat mensen het gevoel hebben dat ze altijd ergens terecht kunnen.

Daarnaast kunnen deze mensen potentieel een pedagogische rol spelen, en sensibiliseren rond bepaalde problematieken die heersen in de wijk (zie drugs / alcohol / mentale problematieken) en dragen ze bij tot de identiteit van de (jongeren uit) buurt (zie bv. Nainggolan op Linkeroever). Deze personen hoeven daarnaast zeker niet als professionals vanuit de stad in de buurt 'geplaatst' te worden, maar het is sterk als het gaat over bewoners die sleutelfiguur zijn, omdat mensen zich hiermee eenvoudiger kunnen associëren. Onderstaand zijn enkele aandachtspunten om het belang van sleutelfiguren in de Watersportbaan te faciliteren of uit te bouwen.

- ▶ Waardeer de functie van **conciërge op zowel technisch als sociaal vlak** (op het niveau van het gebouw of cluster van gebouwen zijn dit zeer belangrijke contactpersonen). Deze werken niet enkel verbindend tussen bewoners, sociale huisvestingsmaatschappij en beleid door signalen door te geven, maar hebben door hun aanwezigheid al een duidelijke sociale rol.
- ▶ Op het niveau van de buurt is het belangrijk om sleutelfiguren te hebben die een **goed contact hebben met de mensen uit de wijk**. Deze kunnen a.d.h.v. activiteiten of verbinding met voorzieningen **mensen samenbrengen** en daarnaast ook een **pedagogische rol** opnemen. Als vertrouwensfiguur voor kinderen en tieners dragen ze bij tot de **leefbaarheid en veiligheidsgevoelens** in de wijk. Denk bijvoorbeeld aan jeugdwerkers die voor langere tijd betrokken kunnen zijn op de wijk, waardoor zulke vertrouwensrelaties tijd hebben om te groeien.
- ▶ Het helpt om sleutelfiguren **een vaste plek te geven in de buurt**, en aan bewoners duidelijk te maken hoe ze deze personen kunnen contacteren. Ook een langere aanwezigheid in een buurt helpt om een band op te bouwen met buurtbewoners en de omgeving. Probeer met andere woorden een soort continuïteit aan te houden als het op sleutelfiguren aankomt.
- ▶ Houd er tenslotte rekening mee dat deze personen **voldoende ondersteund en beschermd worden in hun functie**, aangezien deze snel veel druk op zich kunnen voelen en overbevraagd kunnen worden.

► Experimenteer met concepten van '**shared governance**' (eventueel onder begeleiding van bv. de groendienst). Door mensen **samen te brengen rond gedeelde interesses** (bv. de kwaliteit en het beheer van de buitenruimte of het gebouw), verbind je ze enerzijds met elkaar en anderzijds met de ruimte waarin ze wonen. Zo kan er bv. getracht worden om mensen samen te brengen rond het onderhoud van de buitenruimte. Er moet aandacht zijn voor het proces van hoe deze mensen samen gebracht worden. Dit is een zeer fragiel proces zonder zekerheid in zijn uitkomsten.

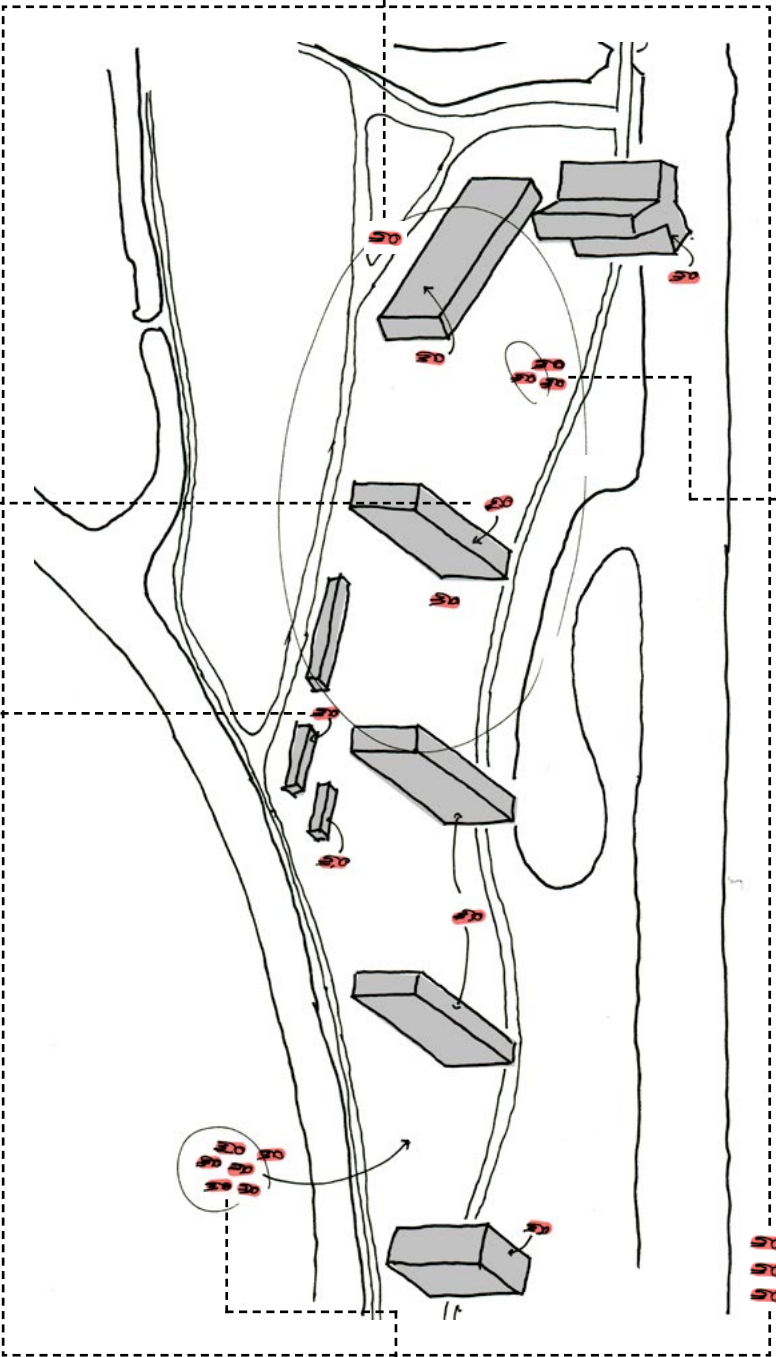
Conceptschets 4: Sleutelfiguren en vertrouwenspersonen

- Sleutelfiguren / vertrouwensfiguren:**
- Met sleutelfiguren bedoelen we gekende personen in de wijk die een vertrouwensband hebben met vele andere bewoners of organisaties
 - Dit kan gaan om stadspersoneel, bibliotheekmedewerkers, jeugdwerkers, ...
 - Het gaat ook om rolmodellen: mensen naar wie bv. kinderen en tieners opkijken en die een positief imago geven aan de buurt
 - Het kan ook gaan om kinderen en tieners zelf die bv. sport of spel organiseren met anderen uit de wijk

- Beleid / Stadspersoneel / Sociale Huisvestingsmaatschappijen:**
- Deze personen dragen rechtstreeks bij tot de leefbaarheid en de ontblootingskansen van de mensen uit de buurt
 - Het is daarom goed om voor heldere communicatie te zorgen tussen bewoners en deze diensten
 - Door zo goed mogelijk feedback en input te krijgen van de bewoners kan men zo gericht mogelijk reageren op problemen in de wijk de wijk

- Jeugdwerkers / buurtsport / jongerencocaches / jeugdverenigingen:**
- Er zijn weinig personen in de buurt actief bezig met kinderen en tieners. Hierdoor zijn deze volledig op zichzelf aangewezen om activiteiten te organiseren.
 - Jongerencocaches, huiswerkbegeleiding, buurtsport etc. zouden een mooie bijdrage kunnen leveren aan de kansen in de buurt, en kunnen daarbij ook een pedagogische rol opnemen
 - De aanwezigheid van deze personen in de buurt is voor ouders ook erg belangrijk, die hierdoor hun kinderen meer vrijheid kunnen geven om de buurt te gaan verkennen

- Conciërges / schoonmaakpersoneel:**
- Niet in elk gebouw is een conciërge aanwezig (er is wel een flatwachter, maar deze woont niet in en kan daarom niet continu aanwezig zijn in de omgeving)
 - Zorgen niet enkel voor technische ondersteuning maar hebben ook een sociaal ondersteunende en verbindende rol tussen bewoners en beleid
 - Conciërges kunnen ook preventief problematieken aanhalen, en hebben vaak een goed contact met de bewoners van een gebouw
 - Inwonende conciërges hebben het voordeel dat ze continu aanwezig zijn in de woonomgeving en dus sneller een diepere vertrouwensband kunnen opbouwen met andere bewoners. Daarbij kunnen ze objectiever oordeel vellen over bepaalde situaties of problematieken.

- Shared Governance:**
- Door in te zetten op actieve betrekking van bewoners in het beheer, onderhoud of aanleg van de publieke ruimte betrek je ze meer in hun leefomgeving en creëer je een groter verantwoordelijkheidsgevoel voor de omgeving
 - Hetzelfde geldt voor het onderhoud van gebouwen, en het organiseren van activiteiten of evenementen in de buurt
 - Dit is een moeizaam en onzeker proces, en vraagt een zekere initiatie en investering op vlak van begeleiding

- Beheerders en programmatoren van gedeelde voorzieningen:**
- Bij gecentraliseerde voorzieningen gericht op gedeeld gebruik is het belangrijk om deze in een soort beheer te hebben zodat bepaalde voorzieningen niet toegeëigend worden door specifieke groepen bewoners
 - Deze personen kunnen daarnaast ook actief zoeken naar programma / activiteiten waarbij verschillende individuen en groepen bewoners gericht op af komen, om ze zo in contact te brengen met elkaar

4.3.5 Fiets-as en koppeling aan voorzieningen

De woonwijk Watersportbaan heeft enkele recreatieve fietsassen langs zich heen lopen waartoe momenteel nog weinig toenadering gezocht wordt, maar die wel potenties bieden voor toekomstige ontwikkelingen. Een belangrijke hiervan is Groenklimaatas 6; één van de acht groenklimaatassen die de open ruimte voor de zachte weggebruiker verbindt, en vooral verbindingen tussen de vijf groenpolen en de binnenstad wilt leggen. Deze Groenklimaatas verbindt Sint-Martens-Latem en de Blaarmeersen met het centrum van Gent. Hier sluit deze route aan op andere klimaatassen en op andere recreatieve fietsroutes zoals de fietstocht 'ruimte voor Gent'. De Watersportbaan ligt op de kruising van deze Groenklimaatas enerzijds, en op een hoofdfietsroute die binnenkort vervolledigd zal worden wanneer de brug over de Watersportbaan uitgevoerd zal worden. Momenteel loopt deze fietsas langs de Vissersdijk.

Gent wilt als stad inzetten op 'bicycle urbanism', waarbij belangrijke fietsroutes- en assen voor een deel de basis vormen voor stadsontwikkeling. Hiervoor ligt de Watersportbaan op een interessante locatie. Er kan bekeken worden hoe enerzijds de fietsassen meer benadering zoeken tot de woonwijk, en of het eventueel interessant is om bepaalde routes meer doorheen de wijk te trekken. Anderzijds kan bekeken worden op welke manier bepaalde (nieuwe) voorzieningen (zoals winkels en horeca) gekoppeld kunnen worden aan deze fietsassen. De vroegere voorzieningen lagen ook allemaal ingepland aan deze kant van de wijk, dus bepaalde infrastructuur kan eventueel herbruikt of omgevormd worden. Deze kunnen namelijk de (financiële) draagkracht voor bepaalde voorzieningen, die nu misschien minder bestaat, creëren.

Aanvullend kan er gekeken worden naar andere zachte weggebruikers zoals wandelaars langs de Leie en in de Blaarmeersen, en de lopers op het parcours dat als recreatieroute rond de watersportbaan loopt. Mogelijks kunnen deze routes meer betrokken worden door bv. alternatieve routes doorheen de wijk te trekken, in plaats van langsheen de wijk. Dit kan zorgen voor meer sociale controle of tenminste levendigheid en een publiek karakter in de woonwijk.

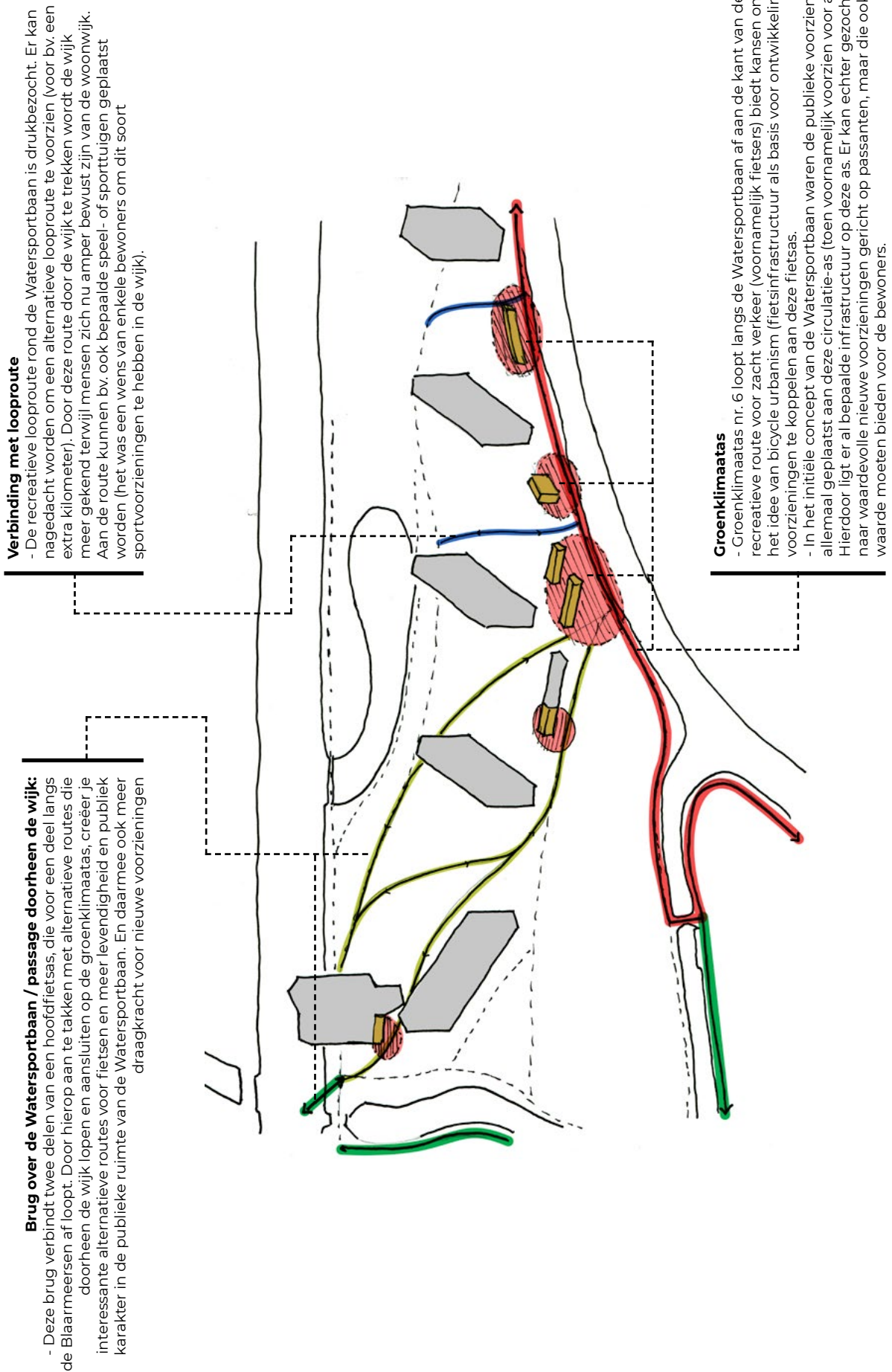

Fig. 45: Grafiek van de fietsroutenetwerken in de nabijheid van de Watersportbaan. Merk op dat er vlak langs de wijk een hoofdfietsroute loopt (bron: <http://fietsrouteplanner.gentfietst.be/>)

Fig. 46: Grafiek van de groenklimaat 6 die langs de wijk Watersportbaan loopt (bron: <https://stad.gent/over-gent-en-het-stadsbestuur/stadsbestuur/wat-doet-het-bestuur/uitvoering-van-het-beleid/visie-en-plannen-ruimtelijke-ordening/ruimte-voor-gent/fiets-en-wandeltocht-rond-ruimte-voor-gent>)

Conceptschets 5: Fiets-as

4.3.6 Fiets-as en koppeling aan voorzieningen

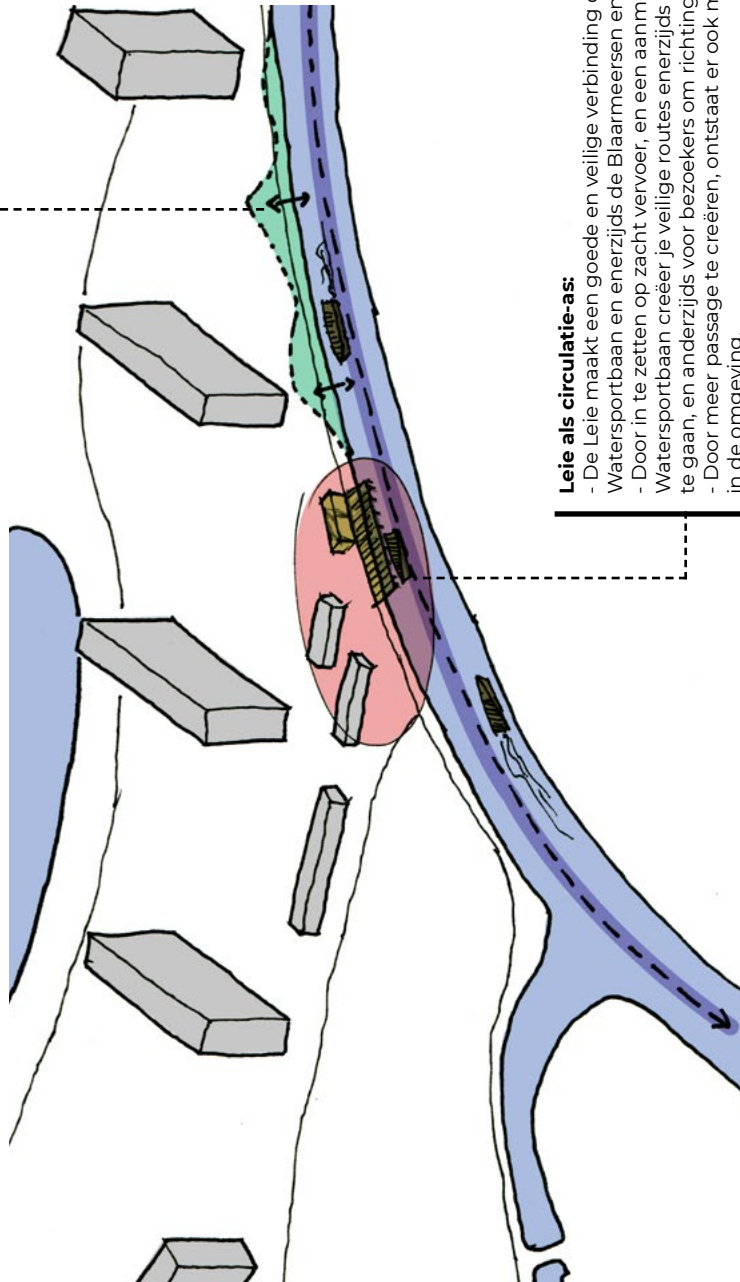
De woonwijk Watersportbaan ligt aan een knooppunt van de Leie en een oude rivierarm van de Leie. Deze ligging wordt door bewoners als kwalitatief omschreven, en ze vinden de Leie mooi, met rustige plekjes die eraan liggen. Voor de rest wordt er vanuit de woonwijk weinig toenadering gezocht tot dit water, en draagt het weinig bij tot de algemene eigenheid van de buurt. Door meer actieve toenadering te zoeken op specifieke plekken (zie ook concept diversiteit), kan de verbinding met de Leie versterkt worden. Deze verbinding kan zich uiten in bv. het creëren van recreatieve mogelijkheden of een meer natuurlijke toenadering in het fysieke landschap.

Naast redenen van eigenheid en schoonheid, kan de Leie ook bekeken worden als potentiële circulatie-as. De rivier verbindt woonwijk Watersportbaan en de nabije Blaarmeersen met het centrum van Gent op een veilige en snelle manier. Door een aanmeerpunt te voorzien aan de Watersportbaan betrek je de woonwijk duidelijker met het centrum van Gent, en voorzie je een alternatieve route voor bewoners om vanuit het centrum naar de Blaarmeersen te gaan. Ook dit draagt bij tot meer draagkracht voor mogelijke voorzieningen aan de Watersportbaan, en dit idee kan aan de ontwikkeling van de fietsassen gekoppeld worden. Op deze manier wordt er ook gereageerd op de gebrekkige verbinding naar het centrum of de wens rond het beroep kunnen doen op meer voorzieningen die door verschillende bewoners uitgesproken wordt.

Conceptschets 6: Water als transport en eigenheid

Sterkere ruimtelijke verbinding met de Leie:

- De Leie wordt geapprecieerd omwille van de schoonheid en rust die hij uitstraalt
 - Momenteel wordt er weinig (ruimtelijk) toenadering gezocht tot de Leie
- Door de Leie meer te betrekken in de vormgeving van de wijk kan je ruimtes met meer eigenheid creëren, die een eigen karakter krijgen omwille van de aanwezigheid van de Leie
- Daarnaast biedt de Leie ook mogelijkheden om te diversifiëren in vegetatie en het creëren van kleine habitats of biotopen, wat interessant is voor fauna en flora in de omgeving, en waaron de een leerproces opgezet kan worden (voor bv. de lokale school of bewoners)

Leie als circulatie-as:

- De Leie maakt een goede en veilige verbinding over water mogelijk tussen de Watersportbaan en enerzijds de Blaarmeersen en anderzijds het centrum van Gent.
- Door in te zetten op zacht vervoer, en een aanmeerkanaal te voorzien aan de Watersportbaan creëer je veilige routes enerzijds voor bewoners om richting centrum te gaan, en anderzijds voor bezoekers om richting de Blaarmeersen te gaan.
- Door meer passage te creëren, ontstaat er ook meer draagkracht voor voorzieningen in de omgeving.
- Dit idee kan gekoppeld worden aan het idee van de fiets-as, waarbij deze locatie een knooppunt kan worden van vervoer over water en zachte verkeersstromen van voetgangers en fietsers.

4.3.7 Links met nabije voorzieningen (bv. roeiclubs, sportverenigingen, de wingerd, ...)

De Watersportbaan is omringd door verschillende grote voorzieningen: een universitaire campus, een ziekenhuis, een scholencampus, een groot recreatief domein, groot- en kleinschalige sportvoorzieningen en enkele grote winkels of bedrijven. Weinig van deze voorzieningen zoeken echter actief een link met de woonwijk, alsook andersom is er vanuit de wijk voorlopig weinig toenadering tot deze voorzieningen (met uitzondering van de Blaarmeersen). Hier kan symbiose gezocht worden tussen de woonwijk en de omliggende voorzieningen in beide richtingen. Enkele voorbeelden:

- Door werkrachten of vrijwilligers te zoeken uit de wijk die aan nuttige tijdsbesteding kunnen doen door bv. te helpen in onderhoud of hulp in de verschillende voorzieningen. Dit kan bijdragen tot sociale contacten en meer contact met de buurt. (bv. wandelingen met of bezoeken aan mensen uit het ziekenhuis, hulp aan de bar van een sportclub, onderhoud van de tuinen rond de clubs, etc.)
- Door satellietwerking of organisatie van activiteiten of evenementen in de woonwijk. Bijvoorbeeld kleine sportevenementen in de woonwijk, organisatie van lessen in de woonwijk, hulp bij het onderhoud van de gebouwen of publieke ruimte, pop-up winkeltjes of voorzieningen, etc. Op deze manier kunnen er ook nieuwe betekenissen gegeven worden aan bepaalde ruimtes op de Watersportbaan die momenteel nog vrij betekenisloos zijn, of eerder negatieve imago's dragen.

Een betere link tussen woonwijk en voorziening kan bijdragen tot een wegwerken van het 'schiereiland-effect'.

Conceptschets 7: Link met nabije voorzieningen

Scholencampus en bedrijven

- Verschillende kleinschalige bedrijven zoeken nog naar nieuwe locaties om zich te vestigen. Hiervoor kunnen de scholencampus enerzijds en de woonwijk Watersportbaan anderzijds mogelijkheden bieden.
- Daarnaast kan de woonwijk Watersportbaan een zone bieden voor de school om bv. sportactiviteiten te organiseren of om bepaalde lessen te organiseren.
- Door een duidelijke (fysieke) link te leggen worden bedrijven in deze zone ook meer toegankelijk voor bewoners van de Watersportbaan.

Actief verbinding zoeken

- De wijk Watersportbaan is omringd door verschillende grootschalige voorzieningen gericht op schaal van de stad Gent
- Deze voorzieningen hebben voorlopig weinig directe betekenis voor de buurt (met duidelijke uitzondering van de Blaarmeersen)
- Verbindingen kunnen gezocht worden in beide richtingen.

Centrum Gent

- Het centrum wordt momenteel gebruikt door bewoners als recreatieve zone en om bv. te winkelen. Door de fysieke links te versterken en voldoende transportmogelijkheden te voorzien kan deze link versterkt worden.
- De Watersportbaan kan anderzijds als een 'poort' fungeren naar de achterliggende groenzones. Eventueel kan er gekeken worden hoe de woonwijk als gastheer kan dienen voor bepaalde evenementen gericht op de stad.

Universiteit (Campus Dunant)

- Er kan gekeken worden wat de betekenis kan zijn van / voor de opleidingen op de campus en hoe zij gebruik kunnen maken van de woonwijk door bv. activiteiten te organiseren voor de bewoners van de woonwijk.
- Er kan gezien worden welke faciliteiten op de UGent bruikbaar kunnen zijn voor bewoners.

Ziekenhuis

- Mogelijkheden om vrijwilligerswerk te doen, onderhoud van ruimtes en gebouwen, wandelingen met patiënten, gesprekken of gezelschap, etc.
- Andersom kan het ziekenhuis gebruik maken van de groenzones rond de gebouwen voor bijvoorbeeld revalidatie-activiteiten en wandelingen. De nabijheid van zorgvoorzieningen wordt door bepaalde bewoners als kwalitatief omschreven.

Sportvoorzieningen

- Mogelijkheden om vrijwilligerswerk te doen, onderhoud van ruimtes en gebouwen, hulp bij begeleiding van evenementen, etc. (dit kan vragen om actieve motivatie van bewoners door ze hierover te informeren).
- Andersom kunnen eventuele kleinschalige activiteiten georganiseerd worden gericht op de bewoners van de Watersportbaan, of in de woonwijk zelf.

CONSERVATO
CONSERVA RIUM
CONSER TORIUM
CON VATORIUM
SERVATORIUM

HO
GENT
howest

HO
GENT